

INNOCENTII PAPÆ

HUJUS NOMINIS TERTII

SERMONES DE TEMPORE.

SERMO PRIMUS

DOMINICA I ADVENTUS DOMINI.

Christi adventus cur tam diu dilatus sit, de triplici silentio, cur Filius et non Pater aut Spiritus sanctus venerit, cur de muliere tantum corpus assumpserit humanum, cur tot opprobria et supplicia voluerit sustinere, et de quadruplici lege.

Cum venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, natum de muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret (Galat. iv).

In propositis verbis Apostoli quatuor præcipue considerare debemus, advenientis tempus videlicet et personam, modum et causam. De tempore namque præmittitur: *Cum venit plenitudo temporis*; de persona subjungitur: *Misit Deus Filium suum*; de modo subditur: *Natum de muliere, factum sub lege*; de causa supponitur: *Ut eos, qui sub lege erant, redimeret*. Tempus autem plenitudinis intelligitur tempus gratiæ, quod ab adventu Salvatoris incepit. Tempus utique miserendi, et annus benignitatis. Nam lex per Moysen data est, gratia et veritas per Jesum Christum facta est (I Joan. i). Gratia, id est remissio peccatorum; veritas, id est exhibitio promissorum. Per Christum enim peccata deleta sunt, per ipsum promissa completa. Sed cur tam diu distulit venire medicus ad sanandum ægrotum? Ut quid non antea mortuus est unus pro populo, ne tota gens periret (Joan. xi)? « O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus! Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? » (Rom. xi.) Disposuit tamen cœlestis altitudo consilii, ut ideo differret medicus venire ad sanandum ægrotum, ne, si festinus venisset, putaret ægrotus se non medici virtute, sed naturæ vigore, et infirmitatis lenitate se sanatum, et sic vilipenderet medicum, et parvipenderet ægritudinem. Præsumebat enim peccator de suis viribus dicens; Non deest qui faciat, sed deest qui præcipiat. Et iterum: « Quæcunque dixerit nobis Dominus, faciemus et audiemus (Exod. xxiv). » Ut ergo de sua virtute diffideret, ut magnitudinem infirmitatis agnosceret, ut medici gratiam postularet, distulit Salvator accedere, donec peccator clamaret frequenter, et diceret: « Veni, Domine, et noli tardare; relaxa facinora plebis tuæ Israel (Habac. ii). »

Porro subtilior, et secretior hujus dilationis est ratio, quam Sapiens nobis insinuat: « Dum medium, inquit, silentium tenerent omnia, et nox in suo cursu medium iter perageret, omnipotens sermo tuus, Domine, a regalibus sedibus venit (Sap. xviii). » Licet enim aliter et aliter hoc ab aliis et aliis exponatur, congrue tamen potest intelligi primum silentium in lege naturæ, secundum in lege scripturæ, tertium in lege gratiæ. Indidit enim conditor Deus legem naturalem mentibus hominum, ab ipso creationis mundi exordio, geminum continentem mandatum. Unum affirmativum, quod ad præstandum beneficia docetur in Evangelio: « Quæcunque vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis (Matth. vii). » Alterum negativum, quod ad vitandum injurias legitur in Tobia: « Quæ tibi odii fieri, alii ne feceris (Tob. iv). » Sed lex ista siluit ab initio, cum Cain interfecit fratrem suum Abel (Gen. iv), faciens alteri quod sibi nollet fieri. Et sic factum est primum silentium usque ad Moysen, per quem Deus suscitavit testimonium in Jacob, et præceptum posuit in Israel, dans per eum Decalogum legis in duabus tabulis scriptum (Exod. xx), altera continente dilectionem Dei, reliqua proximi. « In quibus duobus mandatis tota lex pendet et prophetæ (Matth. xxii). » Sed lex ista siluit ab initio, cum populus vitulum conflatilem adoravit contra primum legis mandatum, adorans deos alienos (Exod. xxxii). Et sic factum est secundum silentium legis, usque ad Christum, qui misertus adveniens contulit legem gratiæ, scribens eam in cordibus hominum digito Dei. Sed lex ista silebit in ultimo, cum revelabitur « filius iniquitatis, qui extollitur super omne quod dicitur, aut quod colitur Deus (II Thess. ii). » Et forte jam silet, « quia superabundavit iniquitas, et refrixit charitas, multarum (Matth. xxiv). » Vix est qui faciat bonum, vix est usque ad unum. In prima vero lege contulit Deus homini posse, in secunda nosse, in tertia

velle. In prima contulit potentiam per naturam, in secunda scientiam per Scripturam, in tertia voluntatem per gratiam. Præmisit itaque Deus legem naturalem, per quam convinceret transgressorem, ne fortassis excusationem prætenderet, dicens : Cecidi quidem, quia stare non potui (*Psal. xxiii*). Sed tollitur excusatio ; quia per bonum naturæ potuit in bonum stare, sed noluit : præmisit et legem scriptam, per quam convinceret præsumptorem, ne fortassis excusationem prætenderet. dicens : Cecidi quidem, quia stare nescivi. Sed tollitur excusatio per documentum Scripturæ. Novit a malo declinare, sed noluit. Et ideo post utramque legem, scilicet tempore congruo, « cum videlicet nox culpæ medium iter acciperet, vel perageret, omnipotens sermo tuus venit (*Sap. xviii*), » id est, « Verbum caro factum est (*Joan. i*), » et contulit legem gratiæ, ut quod homo poterat per naturam, et noverat per scripturam, impleret per gratiam. Non quia et ante quidam gratiam non habuissent, sed pauci, quia plures timore quam amore, plures ut servi quam ut liberi serviebant. Unde in descensu angeli aqua movebatur, sed unicus sanabatur (*Joan. iii*). Verum Samaritanus appropians vulnerato, ejus vulnera, infundens vinum et oleum, alligavit, quem sacerdos et levita videntes immisericorditer præterierant (*Luc. xiv*). Eliseus quoque præmisit baculum ad suscitandum filium Sunamitidis, per quem cum ille non surgeret, et ipsemet inde venit, contrahens se puero coaptavit, et sic mortuus exsurrexit (*IV Reg. iv*).

Cum ergo venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum. Misit illuc ubi erat, sed misit secundum humanitatem, ubi erat secundum divinitatem. Nam « in mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognovit. In propria venit, et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri (*Joan. i*). »

Sed cum « tres sint qui dant testimonium in cœlo, Pater, Verbum, et Spiritus sanctus (*I Joan. v*), » cur Pater ipse non venit, aut Spiritum sanctum non misit? Cur potius Filium destinavit? « O altitudo divitiarum sapientiæ, et scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus! Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? » (*Rom. xi*.) Disposuit tamen altitudo cœlestis consilii, ut Deus qui in sapientia sua mundum creaverat, secundum illud : Omnia in sapientia fecit Deus (*Psal. ciii*), ipse mundum in eadem sapientia recrearet. Hæc enim est mulier evangelica (*Luc. xiii*), qui accendit lucernam, ut drachmam decimam, quæ perdita fuerat, primum inveniret, proprium sibi filiationis nomen reservans, ut qui erat in deitate Filius Dei, fieret in humanitate filius hominis. Porro subtilior et si secretior hujus missionis est ratio, quam propheta nobis insinuat : « Si propter me, inquit, orta est tempestas, mittite me in mare (*Jon. i*). » Licet

A enim hoc aliter et aliter ab aliis exponatur, congrue tamen potest intelligi. Prima tempestas orta est in empyreo cœlo, secunda in paradiso. Prima inter angelos, secunda inter homines. Prima namque tempestas fuit tumor superbiæ, per quem Lucifer voluit ad æqualitatem Dei ascendere, juxta quod ait. « Ascendam in cœlum, et ponam sedem meam ad aquilonem, et ero similis Altissimo (*Isa. xiv*). » Sed volens ascendere, cecidit, secundum illud : « Quomodo cecidisti, Lucifer, qui mane oriebaris? » (*Ibid.*) Secunda tempestas fuit ardor cupiditatis, per quem homo Dei scientiam concupivit, juxta quod serpens illis promiserat : « Eritis sicut dii, scientes bonum et malum (*Gen. iii*). » Sed concupiscens alienum, amisit proprium, secundum illud : B « Homo quidam descendebat ab Jerusalem in Jericho, et incidit in latrones, » etc. (*Luc. x*). Hæc duo vitia sunt radix et origo omnium malorum, omnium vitiorum. Nam de superbia legitur : « Initium peccati est superbia (*Eccli. x*) » De cupiditate dicit Apostolus : « Radix omnium malorum est cupiditas (*I Tim. vi*). » Verum in sancta et individua Trinitate, Patri attribuitur unitas, propter principium ; Filio attribuitur æqualitas, propter medium ; Spiritui sancto attribuitur connexio, propter consortium. Prima ergo tempestas, quæ orta est inter angelos propter Dei æqualitatem, ipsa est orta propter Filium, qui secundum Apostolum, « non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo (*Phil. ii*). » Sed in Trinitate Patri attribuitur potentia, Filio sapientia, Spiritui sancto dilectio. Secunda ergo tempestas, quæ orta est inter homines propter Dei scientiam, ipsa quoque orta est propter Filium ; qui secundum Apostolum « est Dei virtus et sapientia (*I Cor. i*). » Porro qui occasionem damni dat, et damnum dedisse videtur. Ideoque verus Jonas, id est Christus spiritualiter missus est in hoc mare magnum et spatiosum, id est in mundum, in quo fuit absorptus a ceto, id est sepultus in monumento. Juxta quod ait : « Sicut fuit Jonas tribus diebus, et tribus noctibus in ventre ceti, ita Filius hominis tribus diebus et tribus noctibus erit in corde terræ (*Matth. xii*). » Hinc alibi dicit : « Veni in altitudinem maris, et tempestas demersit me (*Psal. lxxviii*). » D Ut sic repararet quæ in cœlis et quæ in terris sunt, id est ruinam angelicam et casum humanum.

Misit ergo Deus Filium suum natum de muliere, factum sub lege. De muliere natus est, id est de virgine, quia mulier propter sexum, virgo propter integritatem censetur. Unde propheta : « Novum, inquit, faciet Dominus super terram, mulier circumdabit virum gremio uteri sui (*Jer. xxxi*) ; et alius : « Ecce virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel (*Isa. vii*). »

Sed cur in similitudine carnis peccati de muliere corpus assumpsit, et non potius ex alia sibi materia novum corpus formavit ; ut sicut primus Adam factus est a Deo, ita et fieret secundus? « O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei, quam in-

comprehensibilia sunt iudicia ejus, et investigabiles viæ ejus! Quis cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? » (Rom. XI.) Disposuit enim altitudo cœlestis consilii ut, sicut per mulierem mors intraverat in orbem, ita per mulierem vita rediret ad orbem; ut unde mors oriebatur, inde vita resurgeret.

Porro subtilior et secretior hujus assumptionis est ratio, quam Apostolus nobis insinuat, dicens: « Nusquam angelos apprehendit, sed semen Abraham apprehendit (Hebr. 11). » Licet enim aliter et aliter ab aliis assignetur, cur Dominus non angelicam, sed humanam naturam assumpsit, sive quod angelus per se corruit, quia sine suggestionem peccavit; homo vero per alium, quia diaboli persuasionem deliquit; sive quod humana natura cecidit tota, quoniam in radice peccavit; angelica vero non peccavit tota; quia pars in sua felicitate permansit.

Potest tamen subtilis indagator convenienter etiam intelligere, quod Adam peccavit in patrem, Eva peccavit in filium, Lucifer autem peccavit in Spiritum sanctum. Sed qui peccat in Patrem, remittetur ei; qui peccat in Filium, remittetur ei; qui vero peccat in Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro (Matth. XII; Marc. III; Luc. XII). Ideoque Deus non naturam angelicam, sed humanam assumpsit. Quod autem in assumptibile fuit, incurabile mansit. Nam inde curatum est, unde susceptum, et propterea corpus simul sumpsit et animam, ut animam simul curaret et corpus. Oportuit ergo ut de illo genere carnem assumeret, quod voluit per assumptam carnem curare; de illius quoque semine, cui facta fuerat promissio: « In semine tuo benedicentur omnes gentes (Gen. XXII, 26). »

Quam utique carnem ideo assumpsit de virgine, ne per carnis concupiscentiam peccatum traheret, quod per carnis munditiam debebat auferre. Unde, « cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto (Matth. I). » Cæteræ siquidem mulieres concipiunt non desponsatæ, sed traductæ; non in pudore virginitatis, sed in fervore libidinis; non in gratiam sed in culpam: sed ista concepit, non traducta, sed desponsata. Unde, « cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph, » non in fervore libidinis, sed in pudore virginitatis. Unde, « antequam convenirent inventa est in utero habens, » non in culpam, sed in gratiam, quia « de Spiritu sancto » concepit.

(7) Voluitque Dominus in sua conceptione totum humanæ conditionis modum implere. Primus enim modus humanæ conditionis fuit, ut homo fieret nec de masculo, nec de femina, sicut Adam. Secundus modus fuit, ut homo fieret non de femina, sed de masculo, sicut Eva. Tertius fuit, ut homo fieret de masculo, sicut Christus; quem decebat ut se-

cundum humanitatem nasceretur de matre sine matre.

Misit ergo Deus Filium suum natum de muliere, factum sub lege: non simpliciter factum, sed factum sub lege, id est legi subjectum. Legi namque se subdidit, qui legem condidit; non tamen ex debito, sed tantum ex beneplacito; quia secundum legem octava die circumcisisus fuit, et quadragesimo in templo redemptus fuit (Luc. II), ut eos qui sub lege erant, redimeret.

Est autem, ut probem, lex naturæ et lex scripturæ; lex gratiæ, et lex culpæ: quas tempore nos docet Apostolus. Primam, « Cum gentes ea quæ legis sunt naturaliter faciunt, ipsi sibi sunt lex (Rom. II); » secundam, « Lex subintravit, ut abundaret delictum (Rom. V); » tertiam, « Exclusa est gloriatio tua (Rom. III). » Per quam legem? factorum? Non, sed per legem fidei; quartam, « Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, et captivantem me in lege peccati (Rom. VII). » Factus est ergo sub lege peccati Christus, ut redimeret eos, qui erant sub lege culpæ, reparans eos, qui erant sub lege scripturæ, per legem gratiæ.

Sed cur non dixit Deus et refecit, « sicut mandavit et creata sunt? » (Psal. XXXII.) Cur pro redemptione nostra dignatus est tot supplicia et opprobria sustinere? « O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia ejus, et investigabiles viæ ejus! Quis cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? » (Rom. XI.) Disposuit tamen cœlestis altitudo consilii, ut per mortem suam genus humanum redimeret, quatenus inimicos ad charitatem accenderet, superbos ad humanitatem reduceret. Quid enim nos magis ad charitatem accenderet, quando quod « proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum? » (Rom. VIII.) « Majorem enim charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis (Joan. XIII). » Quid magis nos ad humilitatem invitat, quando quod ille, qui « cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed exinanivit se formam servi accipiens, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis? » (Phil. II.) Porro subtilior et secretior est hujus redemptionis ratio, quam Psalmista nobis insinuat dicens: « Misericordia et veritas obviaverunt sibi, justitia et pax complexæ sunt se (Psal. LXXXIV). » Licet enim aliter et aliter, hoc ab aliis exponatur, congrue tamen potest intelligi, quod inter misericordiam et veritatem difficilis quondam altercatio vertebatur. Veritas autem in adiutorium et consilium sibi justitiam advocavit. Misericordia autem consiliatricem et adjutricem sibi pacem ascivit. Ambæ communiter divinæ sapientiæ arbitrium elegerunt, qua mediante litigium sopiatur. Partibus igitur in præsentia constitutis

miseriordia pacis instructa consilio taliter allegavit : Cum Deus summæ bonitatis arbitrio fecerit hominem ad imaginem et similitudinem suam (*Gen. 1*), indignum esset, ut tam digna creatura tota periret, ne Deus suo fraudaretur proposito : qui propterea fecit hominem, ut illum cognosceret, cognitum diligeret, et dilectum haberet : sicque fieret inæstimabili felicitate beatus. Utquid enim fecerit hominem, quem ex toto noverat periturum ? nulla prorsus utilitas, imo crudelis esset impietas. Non igitur obliviscatur misereri Deus, neque contineat in ira sua miserationes suas : sed adhuc ei complacere misereri, si juxta testimonium Scripturarum nihil eorum quæ fecit, oderit, et neminem velit perire. Veritas autem justitiæ freta consilio, respondit hoc modo : Cum Deus inculpabiliter æquitatis judicio propter peccatum hominum clausisset januam paradisi, collocans ante paradisum voluptatis cherubin, et flammeum gladium atque versatilem (*Gen. 3*), ut angelus arceret diabolum, et ignis homines, indignum esset ut eum reseraret indignis, et sanctum daret canibus, et margaritas projiceret ante porcos (*Matth. 7*). Reddat ergo retributionem superbis (*Psal. 138*), unicuique secundum merita sua ; quia secundum testimonia Scripturarum : « Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum (*Psal. 53*). » Omnes immundi de immundo semine concepti sunt, et apposuerunt adhuc peccare ei. Ad hoc misericordia prudenter allegans adjecit : Quamvis homo valde peccaverit, postea tamen pœnituit perfecte : et ideo quod amisit per culpam, recuperare debet per pœnitentiam. Juxta quod Dominus ipse promisit : « Quacunque, inquit, hora peccator conversus fuerit, etc., omnium iniquitatum ejus non recordabor (*Ezech. 18*). » Econtra Veritas respondit in hæc verba : Licet pœnitentia culpam deleverit, perfectam tamen innocentiam non restituit, quia remanet fomes peccati, languor naturæ, tyrannis carnis : et ideo cum possit pœnam auferre peccatum, non potest gloriam restituere. « Omnes ergo peccaverunt, et egent gloria Dei (*Rom. 3*), ne quis immundus divino præsentetur conspectui. His inter se taliter et taliter obviantibus, divina sapientia cogitationes pacis provide cogitabat, et vidi quod justitia læderetur, nisi sufficiens pœna pro omnibus solveretur ; sed misericordia deperiret, si quemlibet sufficienti pœna puniret. Cum ergo Deus justus sit et misericors, imo cum sit misericordia et justitia, nec

A posset agere contra misericordiam, nec posset agere contra justitiam, quoniam « omnes viæ Domini misericordia et veritas (*Psal. 86*), » unde propheta : « Misericordiam et judicium cantabo tibi, Domine (*Psal. 136*). » Ideo modum invenerit, per quem utrique satisfaceret, tam misericordiæ quam justitiæ. Judicavit igitur ut assumeret in se pœnam pro omnibus, et donaret per se gloriam universis. Ac per hæc « justitia et pax complexæ sunt se (*Psal. 86*). » Nullus enim alius inventus est dignus aperire januam paradisi, nisi leo de tribu Juda, « qui claudit, et nemo aperit ; aperit, et nemo claudit (*Apoc. 3*). » Vix enim cuiquam alii sufficiebat justitia sua, nedum sufficeret universis ; quia nemo sine peccato ; nisi solus Deus, dicente Propheta : « Non intres in judicium cum servo tuo, Domine, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens (*Psal. 136*). » Quapropter ipse Deus factus est homo, quatenus inter Deum et hominem legitime mediaret, utpote qui neutri parti suspectus existeret, utriusque gerens in una persona naturam.

Oportuit igitur, ut Deus sua morte gentem humanam redimeret, ut, sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita per unius hominis obedientiam justii constituerentur multi (*Rom. 5*).

Hic est serpens æneus exaltatus in eremo, per quem percussi a serpentibus sanabantur (*Num. 21* ; *Joan. 3*).

Hic est summus sacerdos, cujus in morte rei, qui confugerant ad civitates refugii, revertebantur ad propria (*Num. 35*).

Hic est de quo beatus Job ait : « In oculis ejus quasi hamo Behemoth capiet (*Job 40*). » In hamo siquidem sub esca aculeus latet, et in Christo sub humanitate divinitas latebat. Christus ergo quasi hamo cepit Behemoth, id est diabolum ; quia cum caperet escam humanitatis, captus est aculeo divinitatis, quia commisit manus in eum, in quem nihil juris habebat, jure amisit illos, in quos aliquid juris videbatur habere. Unde quia diabolus hominem in ligno decepit, et homo diabolum in ligno seduxit ; et quia mors paradysum intravit, et colonos ejecit, vita infernum ingressa est, et captivos eduxit Mortem igitur de nostra mortalitate suscepit, et vitam nobis de vita sua restituit. Sit ergo Christo laus et honor et gloria qui super omnia est Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II.

IN EADEM DOMINICA.

De somno multiplici, a quo surgendum est nobis.

*Hora est jam nos de somno surgere. Nunc enim propior est nostra salus quam cum credidimus (*Rom. 13*).*

Significatio somni multifarie spargitur in Scripturis. Legitur enim somnus vitæ et somnus mortis. Porro, sicut triplex est vita, videlicet, corpo-

ris, spiritualis et æternalis, ita triplex est somnus vitæ. Primus, qui provenit ex natura; secundus, qui provenit ex gratia; tertius, qui consurgit ex gloria. De primo Dominus dixit in Evangelio: « Dormite jam, et requiescite (*Matth. xxvii*); » de secundo Sponsa dicit in Cantico canticorum: « Ego dormio, et cor meum vigilat (*Cant. v*); » de tertio Propheta in psalmo: « In pace in idipsum dormiam, et requiescam (*Psal. iv*). »

Sic et triplex est somnus mortis, quia triplex est mors, corporalis, spiritualis, et æternalis. De somno mortis corporalis Dominus dicit: « Lazarus amicus noster dormit (*Joan. xi*); » de somno mortis spiritualis dicit Apostolus: « Exsurge qui dormis, et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus (*Ephes. v*); » de somno mortis æternalis inquit Psalmista: « Qui dormit, non adjiciet ut resurgat (*Psal. xl*). » — « Abiit enim Judas, et laqueo se suspendit (*Matth. xxix*). »

A somno mortis corporalis resurgunt omnes; a somno mortis spiritualis resurgunt quidam; a somno mortis æternalis resurgunt nulli. Quoniam « omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur (*I Cor. xv*). » Beati vero qui partem in resurrectione prima habuerint (*Apoc. xx*), quia in inferno nulla est redemptio; et minime « resurgent impii in judicio, neque peccatores resurgent in consilio justorum (*Psal. i*). »

Porro somnus mortis spiritualis, tribus modis contingit: per negligentiam, ignorantiam, et concupiscentiam. De somno negligentiae Salomon ait: « Usquequo, piger, dormis? quando exsurges? » (*Prov. vi*.) De somno ignorantiae dicit David: « Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte (*Psal. xii*). » Idem de somno concupiscentiae Psalmista testatur: « Dormierunt somnum suum, et nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis (*Psal. lxxiii*). »

De hoc triplici somno dicit Apostolus: *Hora est jam nos de somno surgere*. Quasi dicat: Surgendum nobis est de somno negligentiae. Propter quod addit: *quia propior est nostra salus, quam cum credidimus*. Surgendum nobis est de somno ignorantiae. Propter quod subdit: *Quia nox præcessit, dies autem appropinquavit*. Surgendum nobis est de somno concupiscentiae. Propter quod dicit: *Non in commensationibus et ebrietatibus, etc.* Et ideo concludit, et interponit ad omnia: *Abjiciamus ergo opera tenebrarum, et induamur arma lucis, etc.*

Hora est jam nos de somno surgere. Sed dices: Cum semper sit hora surgendi a somno culpæ, juxta quod inquit propheta: « Quacunque hora conversus fuerit peccator, et cætera; omnium iniquitatum ejus non recordabor, dicit Dominus (*Ezech. xviii*), » quid est hoc quod dicit Apostolus: *Hora est jam nos de somno surgere*, tanquam non semper sit hora? Teneamus ergo quod Veritas ait: « Vigilate, quia

nescitis diem neque horam (*Matth. xxv*). » Et ideo monet Propheta: « Quærite Dominum dum inveniri potest, etc. (*Isa. liii*). » Non igitur sibi blandiatur peccator frustra, et dicat: Secure possum ad tempus peccare, quia quacunque hora convertar, omnium iniquitatum mearum non recordabitur Dominus; quia nescio diem, neque horam. Justo namque judicio Dei fit, ut quia cum potest homo converti, et non vult, cum vult forte converti, non possit. Tunc enim securum est homini poenitere, cum potest ipse peccare.

Jam igitur, id est in præsentī vita, vel magis in tempore opportuno, surgendum est nobis a somno culpæ, quoniam « si in prima vigilia venerit, et si secunda, vel in tertia vigilia venerit, et sic invenerit, beati sunt servi illi (*Luc. xiii*). »

Surgamus igitur fratres et filii dum opportunum tempus et horam competentem habemus, ab illo triplici somno: quoniam quilibet est mortalis. Certe nihil est magis amicum iniquitati, quam negligentia. Propter quod dicit Scriptura: « Maledictus homo, qui opus Dei negligenter agit (*Jer. xlviii*). » Quoniam ubi Salomon ait: « Manus in manu non erit innocens (*Prov. xi*); » econtra consulitur: Semper aliquid operis facito, ut diabolus te inveniat occupatum (8). Cum enim David quievisset a præliis, « et deambularet in solario post meridiem vidit ex adverso Bethsabæe se lavantem, tulitque illam, et dormivit cum illa (*II Reg. ii*). » Propter quam homicidium pariter et adulterium perpetravit; et qui vicit in bello, victus est tandem in pace. Ergo dum tempus habetis, operemini bonum ad omnes (*Gal. vi*). Veniet enim tempus, quando nihil poteritis operari (*Joan. vi*). Juxta quod Veritas ait: « Ligatæ manus ejus et pedes, et projicite in tenebras exteriores (*Matth. xxii*). »

Surgite etiam fratres a somno ignorantiae, quoniam et ipse immortalis existit. Propter quod dicit Scriptura: « Noluit intelligere ut bene ageret; iniquitatem meditatus est in cubili suo (*Psal. xxv*). » Et illud: « Ipsi vero non cognoverunt vias meas, quibus juravi in ira mea, etc. (*Psal. xciv*). » — « Propterea populus meus, inquit propheta, captivus ductus est, quia non habuit scientiam (*Isa. v*). » Et: « Si cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent (*I Cor. ii*). » Hinc error, hinc hæresis, hinc perfidia, hinc excusatio in peccatis. Sed ignorans ignorabitur, et negligens negligetur.

Surgendum quoque nobis est a somno concupiscentiae, ne forte obdormiamus in voluptatibus carnis et illecebris mundi; quia « non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel (*Psal. cxx*). » Quasi quidam somnus est vita carnalis, vel conversatio sæcularis; quia sicut ille qui somniat se habere multas divitias, cum evigilat, tristatur, pro eo quod nihil invenit se habere; sic ille qui dives est in hoc mundo, cum transierit de illo, dolebit, quia nihil secum de illo portabit. « Nudus enim egressus sum

(8) Hieronymus.

de utero matris meæ, nudus revertar illuc (*Job* 1). » A — « Nihil quoque intulimus in hunc mundum, haud dubium, quia neque auferre quid possumus (*I Tim.* vi). » Nihil enim nobiscum ex hoc mundo defereamus, nisi opera, juxta quod legitur: « Opera illorum sequuntur illos (*Apoc.* xiv). » Quæ si bona fuerint, perducunt angeli ad gloriam; si mala, pertrahunt ad gehennam. Heu quot et quanta mortales de mundanæ conversationis amaritudine [*al.* incertitudine] cogitant, sed sub mortis articulo repente cuncta, quæ cogitaverant, evanescent. Propter quod dicit Psalmista: « Exiet spiritus ejus, et revertetur in terram suam, etc. (*Psal.* cxlv). » Homo quippe qui permanet in peccato, similis est jumento, quod in stercore computrescit; et qui revertitur ad peccatum, est quasi canis qui redit ad vomitum (*II Petr.* 11).

Quid enim nos miseri cogitamus, quid disponimus, aut quid agimus tota die? Aranearum teximus telas; quoniam evisceramus nosipsos, consumimus dies nostros, et perdimus tempus nostrum in vanis studiis et operibus pravis et voluptatibus carnis, illecebris mundi, siquidem utriusque concupiscentiam, videlicet carnis et mundi damnat Apostolus in hoc loco, cum prohibet comessionem et impudicitiam; in quibus carnales homines, id est gulosi et luxuriosi amplius delectantur. Rursum, contentionem, inquit, et æmulationem, in quibus homines mundani versantur, qui contendunt inter se de possessionibus vel honoribus, et pro his ad invicem æmulantur.

Hora est ergo nos jam de somno surgere, quia propior est nostra salus, quam cum credidimus. Quasi dicat: Non possumus excusationem habere negligendi, quod expectamus, tanquam nimium differatur. *Quia propior est nostra salus quam cum credidimus.* In principio namque fidei mundati sumus per baptismum a culpa, nunc autem per meritum digni sumus corona: et ideo magis appropinquavimus ad salutem. Vel ideo magis est salus propinqua, quia magis est mors vicina. Nam *pretiosa est in conspectu Domini mors sanctorum* (*Psal.* cxv.)

Rursum, *hora est jam nos de somno surgere, quia nox præcessit, dies autem appropinquavit.* Quasi dicat: Ante adventum Christi fuit nox erroris infidelitatis et ignorantie; sed jam post adventum Ch i-

sti, dies fidei, veritatis et gratiæ rutilavit. Unde jam non possumus excusationem habere, tanquam ignoremus veritatem occultam. Quia lex per Moysen data est, gratia et veritas per Jesum Christum facta est (*Joan.* 1). *Num populus gentium, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam* (*Isa.* ix). Et certe melius est viam veritatis non agnoscere, quam post agnitam retroire (*II Petr.* 11); quia *servus sciens voluntatem Domini sui, et non faciens, vapulabit plagis multis* (*Luc.* xii).

Item *hora est jam nos de somno surgere, scilicet quia mundus transit et concupiscentia ejus* (*I Joan.* 11). Et ideo non in comessionibus et ebrietatibus, quoad gulam: *Non in cubilibus et impudiciis, quoad luxuriam: Non in contentione et æmulatione, quoad iracundiam et invidiam, ambulare debemus. Sed induamus Dominum Jesum Christum, in doctrinam Domini nostri Jesu Christi, ut in novitate spiritus ambulemus.*

Abjiciamus ergo opera tenebrarum, id est, peccata, quæ in tenebris fiunt; quia cui male agit odit lucem (*Joan.* 11), vel quæ sunt a principe tenebrarum, id est diabolo, vel ad tenebras exteriores transmittunt. *Et induamur arma lucis, id est opera bona, quæ sunt a lucis auctore.* Quoniam « omne datum optimum, et omne donum perfectum, desursum est descendens a Patre luminum. » Vel, quæ lucere debent « coram hominibus, ut videntes opera vestra bona, glorificent Patrem nostrum qui in cælis est (*Matth.* 11). » Vel quæ transeunt tunc ad lucem, per quam « justi fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum (*Matth.* xiii); » sic videlicet, ut non in tenebris vitiorum, erroris, infidelitatis et ignorantie, sed in die virtutum, fidei et virtutis et gratiæ ambulemus *honeste, ut coram Deo et hominibus placeamus.* Propterea fratres et filii, qui salutem nostram, id est nativitatem Salvatoris nostri expectamus propinquam, qui ad hoc natus est, « ut salvum faceret populum suum a peccatis eorum (*Matth.* 1), » surgamus a somno peccati, et *abjiciamus opera tenebrarum, ut sacrosanctam nativitatem ipsius digne celebrare possimus, ipso præstante, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum.* Amen.

SERMO III.

IN EADEM DOMINICA (9).

Aspiciebam in visu noctis, et ecce in nubibus cæli quasi Filius hominis veniebat (*Dan.* vii).

Daniel propheta, dilectissimi fratres, qui interpretatur *vir desiderii, vel vir desideratus, in captivitate Babylonis positus, hæc et alia de incarnatione Christi, per Spiritum sanctum revelavit, somnia*

regis aperuit, et ad illius memoriam quæ oblivioni tradiderat revocavit, in quibus vidit et agnovit lapidem parvum abscissum de monte sine manibus, qui mons tantum crevit, ut mons magnus efficere-tur, et universum orbem terrarum adimpleret (*Dan.* 11); qui significavit Dominum nostrum Jesum

Christum, qui hodie per isaïam prophetam parvulus annuntiatur, sicut scriptum est : « Parvulus enim natus est nobis (*Isa. ix*), » et parvulus factus est per incarnationem, nativitatem, mortem ac passionem; magnus et omnipotens apparuit per gloriam resurrectionis et ascensionis; qui per veritatem in miraculorum mons magnus in hominibus apparuit, et ascendit ad æqualitatem Patris ut haberet mansionem. De cujus nativitate in sua prophetia ista prævidit Daniel propheta, dicens : *Aspiciebam in visu noctis, etc.* Omnes prophetæ, dilectissimi, quasi in extasi positi, in incarnationem Filii Dei prospiciebant; et quoniam Christi incarnatio post multos annos ventura erat, ideo prophetæ illam intuentes non in propatulo, sed quasi in absconso aspiciebant. Quod mater Ecclesia considerabat in desiderio Filii Dei, quando dicebat aspiciens a longe: « Et ecce video potentiam Dei, et nebulam totam terram tegentem. » Per potentiam Dei venientem, Filium Dei in carne venientem intelligimus; per nebulam, gratiam sancti Spiritus totam terram tegentem significamus. Unde et subditur : « Exite obviam illi, et dicite ei : Nuntia nobis si tu es ipse qui venturus es in populo Israel. » Et secundum hanc significationem Daniel propheta dicit : *Aspiciebam in visu noctis, etc.* Quod autem in visu noctis aspicitur, non ita aperte cognoscitur sicut in claritate diei.

Sed sciendum est nobis, quoniam nox in Scriptura divina septem modis intelligitur. Est autem nox tempus, quod est contrarium diei; quia omne tempus quod Deus constituit et ordinavit, aut est dies aut est nox; quæ duo dicuntur contraria a dialecticis et immediata, quia ad prædicationem unius sequitur remotio alterius; dies enim nobis data est ad laborem, nox autem ad requiem. Unde et in Genesi legitur : « Sementis et messis, frigus et æstus, æstas et hiems, nox et dies non requiescunt (*Gen. viii*), » quia hominibus subserviunt. In hac eadem significatione accipitur Isaïas, ubi legitur : « Custos qui de nocte, custos qui de nocte? Et dixit custos : Venit mane et nox. Si me quæritis, quærite; convertimini et venite (*Isa. xxi*). » Quod sic est intelligendum : Deus qui *custos* es, qui *de nocte* in carne nasci voluisti, et iterum *de nocte* ad passionem deduci permisisti. *Et dixit custos : Venit mane* fidelibus meis, nox autem infidelibus. *Si me quæritis, quærite* fide et operibus; *convertimini* ad me et venite.

Secundo modo nox accipitur pro peccato, ut in Canticis canticorum : « In lectulo meo per noctem quæsi quem diligit anima mea; quæsi illum et non inveni (*Cant. iii*); » quia homo dum in peccatis est, Deum non prævalet invenire. Tertio modo nox accipitur pro Juda et pro misera plebe Judæorum. Unde Psalmista : « Nox nocti indicat scientiam (*Psal. xviii*). » Quod sic est intelligendum, nox nocti indicat scientiam, scilicet Judas, qui nox fuit, obscurus et tenebrosus scientiam Dei, hoc est Filium Dei, tradidit nocti Judæorum. Quarto modo

A nox accipitur pro tempore illo quod fuit sub lege, in quo fuit velatum et absconsum mysterium incarnationis Domini nostri Jesu Christi. De qua nocte Paulus dicit : « Nox præcessit, dies autem appropinquavit, abjiciamus opera tenebrarum, et induamur arma lucis, sicut in die honesto ambulemus (*Rom. xiii*). » *Nox præcessit*, id est tempus quod fuit sub lege, quod erat quasi, nox abiit; *dies autem appropinquavit*, id est claritas incarnationis Domini nostri Jesu Christi accessit.

Quinto modo nox accipitur pro diabolo, sicut scriptum est : « Dum medium silentium tenerent omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus, Domine, a regalibus sedibus veniens, factus est nobis adjutor in tribulationibus (*Sap. xviii*). » Tria fuere silentia, et noctis similiter tria fuere curricula. Nullum etenim potest dici medium, quod non habet duo collateralia; et hoc modo rationabiliter tria probantur fuisse silentia. Primum silentium fuit, primo parente projecto ex paradiso, usque ad tempus illud quo Deus legem dedit Moysi. Tunc corruptum fuit primum silentium postquam humana natura legem accepit divinam. Sed quoniam non diu illam procurare studuit Creatoris dimisso præcepto, sicut per Psalmistam dicitur : « Omnes declinaverunt, simul inutiles facti; non est qui faciat bonum, non est usque ad unum (*Psal. xlii*); » tunc medium silentium subiit, in quo nox, id est diabolus, iter arripuit; et ita in secundo medium iter accepit. Quod silentium tantum habuit spatii, usque dum angeli de cælo descenderent, et pastoribus Deum natum annuntiarent. Tunc medium silentium corruptum fuit, quando chorus angelicus : *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis* (*Luc. ii*), cantaverunt. Tertium silentium fuit quando tribus diebus caro Christi in sepulero jacuit; sed non diu duravit, quia facta resurrectione, fidelium congregatio eum Psalmista novum canticum decantavit (*Psal. xxxi*).

Sexto modo nox accipitur pro vita præsentis temporis, quia ad comparisonem æternæ vitæ, vita istius sæculi nox et obscuritas deputatur. Unde in Psalmo : « Mane astabo tibi et videbo (*Psal. v*). » Et in Canticis canticorum : « Duo ubera tua sicut duo hinnuli capræ gemelli, qui pascuntur in liliis, donec aspiret dies et inclinentur umbræ (*Cant. ii*). » Septimo modo nox accipitur pro secreta prophetarum revelatione, ut in Psalmo : « Et posuit tenebras latibulum suum, in circuitu ejus tabernaculum ejus (*Psal. xvii*). » Per latibulum Filii Dei, incarnationem illius intelligimus; quam posuit tenebras, hoc est quasi absconse sanctam, quia non fuit notum ulli dæmoniorum, viscera Mariæ tibi, Christe, fuisse cubile. « Nam si cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent (*I Cor. ii*). » Et secundum hanc significationem Daniel propheta dicit : *Aspiciebam in visu noctis, et ecce in nubibus cæli quasi Filius hominis veniebat.*

Nubes in Scripturâ Divina diversas significaciones habet. Primo modo nubes ponitur pro virgine Maria, sicut scriptum est : « Ascendet Dominus super levem nubem, et ingredietur Ægyptum, et idola Ægypti commovebuntur (Isa. xix). » Secundo modo nubes ponitur pro divinæ gratiæ infusione, sicut per Psalmistam dicitur : « Præ fulgore in conspectu ejus nubes transierunt, grando et carbones ignis (Psal. xvii). » Tertio modo nubes ponitur pro divina manifestatione : « Ecce nubes lucida obumbravit eos (Matth. xvii). » Et mox de nube dicitur : « Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui (Ibid). » Quarto modo nubes accipitur pro summi Patris benedictione, ut est illud : « Et nubes suscepit eum ab oculis eorum (Ibid). » Quinto modo nubes dicitur pro prophetis, unde : « Rorate cœli desuper, et nubes pluant justum, et terra germinet Salvatorem (Isa. xlv). » Et Psalmista : « Tenebrosa aqua in nubibus aeris (Psal. xvii), » hoc est obscura scientia in prophetis. Et secundum hoc Daniel per prophetiam dicit : *Et ecce in nubibus cœli quasi Filius hominis veniebat* ; Filius hominis, id est filius virginis Mariæ, de quo dicitur : « Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit Filius hominis (Joan. iii). » Qui est in cœlis Filius hominis, idem est qui et Filius Dei dictus est secundum naturam divinam, qua compar est Patri ; Filius hominis secundum humanam, qua non est ei æqualis ;

cujus humana nativitas longo tempore fuit prænotata, ut est illud in libro Geneseos : « Septuplum ultio dabitur de Cain, de Lamech vero septuagies septies (Gen. iv). » Hic est Cain qui Abel fratrem suum interfecit, impius fraticida qui æternæ maledictionis meruit anathema. Cain interpretatur *possessor*, et significat Adam primum parentem nostrum, qui a Dei possessione projectus, sui Creatoris misericordia indigebat. Sed pro eo septuplum ultio danda promittitur, quia ad ejus reparationem Filius Dei per septiformem gratiam Spiritus sancti voluit incarnari. *De Lamech vero septuagies septies.* Hic est Lamech qui Cain interfecit, et puerum suum manibus oppressit, sicut ipse dicit : « Occidi virum in vulnus meum, et adolescentulum in livore meo (Gen. iv). » Lamech interpretatur *adjutorium* et significat Adam primum parentem nostrum, quia adjutorio Dei destitutus, sui Creatoris suffragium cupiebat. Sed ut peccatum Lamech, id est peccatum primi parentis nostri purgaretur, septuagies septies ultio manifesta describitur, quod ab Adam usque ad Christum septuaginta et septem generationes inveniuntur ; ex quibus generationibus Filii Dei per humanam naturam defluens peccatum Lamech, hoc est totius mundi, hodierna die sua nativitate delet ; qui vivit et regnat cum Patre et Spiritu sancto per universa sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IV.

DOMINICA SECUNDA IN ADVENTU DOMINI.

Christus cur propheta magnus dicatur, quadruplex adventus Christi, de quadruplici acceptione Hierosolymorum, de quadruplici pace, denique de quadruplici Ecclesiæ renovatione.

Ecce veniet propheta magnus, et ipse renovabit Hierusalem. Propheta magnus intelligitur Christus, de quo legitur in Deuteronomio (cap. xviii) : « Prophetam suscitant vobis Dominus de fratribus vestris : ipsum tanquam me audietis. » Et de quo in Evangelio dicitur : « Propheta magnus surrexit in nobis. » Et « Quia Deus visitavit plebem suam (Ibid). » Christus aut appellatur propheta, tum propter intelligentiam occultorum, tum propter scientiam futurorum, Deus scientiarum, Dominus occultus, occultorum omnium indagator, qui scrutatur renes et corda (Psal. vii), cujus oculis omnia nuda sunt et aperta. « Vivus est enim sermo Dei et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usque ad divisionem spiritus et animæ, compagum quoque et medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis : et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus (Coloss. ii). » « In quo omnes thesauri sapientiæ et scientiæ Dei sunt absconditi (Hebr. iv). » Dicitur ergo pro-

pheta, tum quia revelavit occulta, juxta quod inquit : « Omnia quæcunque audivi a Patre meo nota feci vobis (Joan. xv). » Tum quia prædixit futura, secundum quod ait : « Dixi vobis prius quam fiat, ut cum factum fuerit, credatis (Joan. xiii). »

Magnus ergo censetur propheta, non solum quia Dominus prophetarum, sed quia spiritum et totum accepit, et semper habuit. Nam soli Christo datus est spiritus sine mensura (Joan. iii), « in quo plenitudo divinitatis habitat corporaliter (Coloss. ii) ; » cæteri vero de plenitudine ejus accipiunt (Joan. i). Quia « unguentum a capite ejus descendit in barbam et a barba in oram vestimenti defluit (Psal. cxxxii). » Solus enim Christus Spiritum semper habuit permanentem. « Super quem, inquit, videris Spiritum descendentem et manentem, hic est qui baptizat, etc. (Joan. i). » — « Requievit enim super eum spiritus sapientiæ et intellectus (Isa. ii), » et quæ sequuntur. Cæteri vero non semper, sed ad

horam spiritum habuerunt, secundum quod Eliseus inquit Giezi : « Dimitte illam, anima enim ejus in amaritudine est, et Dominus celavit hoc a me et non indicavit mihi (*IV Reg. iv.*) — « Spiritus enim ubi vult spirat. dividens singulis prout vult (*I Cor., xii.*).

Veniet ergo propheta magnus. Quatuor Redemptoris adventus Scriptura sacra distinguit. Primum in nube, secundum in rore, tertium in turbine, quartum in igne. In nube carnis, in rore gratiæ, in turbine mortis, in igne judicii. In nube carnis, ut mundum redimeret. In rore gratiæ, ut spiritum illuminet. In turbine mortis, ut corpus incineret. In igne judicii, ut sæculum judicet. De primo : « Exivi a Patre et veni in mundum, iterum relinquo mundum, et vado ad Patrem (*Joan. xii.*). » Veniet autem in nube carnis. Unde propheta : « Ascendet Dominus super levem nubem (*Isa. lix.*), » id est, assumet carnem a peccatis immunem, et intrabit in Ægyptum, id est descendet in mundum. Hic est enim angelus ille qui, secundum Apocalypsim Joannis (cap. x), « descendit de cælo, amictus nube, » quia venit ad nos calceata Deitas, id est nube carnis oblecta.

De secundo : « Si quis diligit me, sermonem meum servabit, » etc. (*Joan. xiv.*). Venit autem in rore gratiæ, unde Psalmista : « Sicut ros Hermon qui descendit in montem Sion (*Psal. cxxxii.*). » Hermon enim interpretatur *lumen exaltatum*. Is est enim Christus « lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (*Joan. i.*), » prius exaltatus in cruce, deinde exaltatus in cælo. Sicut ipse dicit in Evangelio : « Cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum (*Joan. xii.*). » A quo ros gratiæ descendit in montem Sion, id est, in animam cælesti speculatione sublimem. De cujus adventu dicitur per prophetam : « Rorate cæli desuper, et nubes pluant Justum (*Isa. xlv.*). » Et iterum : « Descendet sicut pluvia in vellus, » etc. (*Psal. lxxi.*). De tertio : « Cum venerit et pulsaverit, confestim aperiant ei (*Luc. xii.*). » Veniet enim in turbine mortis. Turbo quippe dicitur a *turbando*. Quid autem conturbat magis quam mors, unde Scriptura : « O mors, quam amara est memoria tua. » (*Eccli. xli.*). Quocirca Dominus ait : « Tristis est anima mea usque ad mortem (*Matth. xxvi.*). » Et iterum : « Anima mea turbata est (*Psal. vi.*). » Et quid dicam? « Pater salvifica me ex hac hora (*Joan. xii.*). » De quarto : « Videbitis Filium Hominis venientem in nubibus cæli (*Luc. xxi.*). » Veniet autem in igne judicii, unde Psalmus : « Ignis ante eum præibit, et inflammabit in circuitu inimicos ejus (*Psal. xcvi.*); » et iterum : « Ignis in conspectu ejus ardebit, » etc. (*Psal. xlix.*). Hos quatuor Redemptoris adventus repræsentat Ecclesia in quatuor Dominicis de adventu Domini, non solum numero dierum, sed etiam ratione officiorum.

Quod etiam designatur per quatuor versus primi responsorii de adventu, qui sunt : *Quique terri-*

-PATROL. CCXVII.

genæ, etc., Qui sedes super cherubin, etc., Tollite portas, etc., Gloria Patri, etc., sicut prudens indagator intelligit, qui novit sugere mel de petra, oleumque de saxo durissimo (*Deut. xxxii.*).

Veniet ergo propheta magnus, etc. Scitis, charissimi, quod Hierusalem quatuor modis accipitur, secundum quatuor theologicos intellectus, historicum, allegoricum, tropologicum, et anagogicum. Est enim Hierusalem superior et inferior, interior et exterior. Cælestis videlicet et terrestris, spiritualis et corporalis. Superior est in patria, inferior est in via, interior est in anima, exterior est in Syria. Superior est Ecclesia triumphans, de qua dicit Apostolus : « Illa, quæ sursum est, Hierusalem libera est, quæ est mater nostra (*Gal. iv.*). » Inferior est Ecclesia militantium de qua dicit propheta : « Surge, illuminare Hierusalem, etc. (*Isai. lx.*). » Interior est fidelis anima, de qua dicitur : « Dabo in Sion salutem, et in Hierusalem gloriam meam (*Isa. xlvii.*). » Exterior est miserabilis Hierosolyma, de qua dicitur : « Hierusalem, Hierusalem quæ occidis prophetas et lapidas eos, qui ad te missi sunt (*Matth. xxiii.*). » Hierusalem quippe *visio pacis* interpretatur. Est autem pax peccatorum, pax conversorum, pax justorum, et pax beatorum. Pax peccatorum in vitiis, pax conversorum in moribus, pax justorum in gratia, pax beatorum in gloria. De pace peccatorum in vitiis, dicit Psalmista : « Zelavi in peccatoribus pacem peccatorum videns (*Psal. xxvii.*). » Hanc autem pacem vidit Hierusalem exterior, id est miserabilis Hierosolyma, quam modo possident peccatores, qui de vanitate conveniunt in idipsum. De pace conversorum in moribus, inquit Apostolus : « Christus est pax nostra, qui fecit utraque unum, ut duos condat in semetipso parietes, in uno novo homine faciens pacem (*Ephes. ii.*). » Hanc pacem videt Hierusalem inferior, id est Ecclesia militantium, qui ambulant in domo Domini cum consensu (*Psal. liv.*). De pace justorum in gratia Dominus ait : « Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis, non quomodo mundus dat, ego do vobis (*Joan. xiv.*). » Hanc autem pacem videt Hierusalem superior, id est Ecclesia triumphantium, quoniam inter electos est pax super pacem. Porro pacem temporis instanter oramus, dicentes : « Da pacem, Domine, in diebus nostris, » sed eam peccatis exigentibus fere nusquam habemus; quia, « sustinimus pacem et non venit, quæsivimus bona et ecce turbatio (*Jer. viii.*). » Quatuor autem modis Hierusalem, id est Ecclesia renovatur : sacramentis, moribus, miraculis et mandatis. De renovatione sacramentorum Moyses inquit in lege : « Vetustissima veterum comedetis, et novis supervenientibus vetera projicietis (*Levit.*

xxvi). » Vetustissima sunt moralia, vetera sunt legalia, nova sunt evangelica. Nos ergo vetustissima veterum, id est moralia præcepta comedimus, hoc est ad nutrimentum spiritualis vitæ servanda suscipimus, sed supervenientibus novis, id est evangelicis sacramentis, projicimus vetera, id est legalia, ut agnum paschalem, superveniente corpore Christi, et circumcisionem, superveniente baptismo. Nam cum veritas venit, figura cessavit, et evanuit umbra, cum lumen refulsit. Propter quod dicit Apostolus: « Vetera transierunt, et ecce nova facta sunt omnia (II Cor. v). » O quam utilis renovatio, quæ legalia mutavit in Evangelica! Legalia namque significabant, et non justificabant. Propter quod dicit Apostolus: « Abraham signum accepit circumcisionis, signaculum justitiæ fidei (Rom. iv). » Evangelica vero significabant et justificabant. Propter quod dicit Apostolus de baptismo: « Quia sepulti sumus cum illo per baptismum in mortem (Col. ii). » Et Dominus in Evangelio: « Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit (Marc. x). » Illa quidem ægritudinem ostenderant, sed salutem non conferebant. Propter quod inquit propheta: « Dedi eis præcepta non bona et justificationes non bonas, in quibus non vivant (Ezech. xx). » Cui consonat Apostolus dicens: « Lex neminem ad perfectum adduxit (Heb. vii). » Imo, « lux subintravit, ut abundaret delictum (Rom. v, 20). » Hæc autem ostendunt infirmitatem, et conferunt sanitatem. Propter quod Dominus inquit in Evangelio: « Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos, et invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, et onus meum leve (Matth. xi). » Hic est Samaritanus, qui appropians vulnerato superinfundit vinum et oleum, quem prius sacerdos et levita videntes dimiserant incuratum (Luc. xiv). *Venit ergo propheta magnus, et ipse renovabit Hierusalem.* De renovatione morum dicit Apostolus: « Exuite veterem hominem cum actibus suis, et induite novum, qui secundum Deum creatus est, in justitia et sanctitate veritatis (Ephes. iv). » Vetustas hominis intelligitur culpa, novitas hominis intelligitur gratia. Illa contrahitur originaliter ab Adam, hæc confertur liberaliter per Jesum. Per illam animus deformatur, per hanc reformatur. *Exuamus itaque veterem hominem cum actibus suis*, id est deponamus vetustatem culpæ, quam contraximus ab Adam, *cum actibus suis*, id est cum vitiis et peccatis, *et induamus novum hominem qui secundum Deum creatus est*, id est assumamus novitatem gratiæ, quæ confertur per Christum, *et in novitate spiritus ambulemus* (Rom. vi), secundum quod præmisit Apostolus: « Renovamini spiritu mentis vestræ (Ephes. iv). » Propter quod alibi dicit: « Expurgate vetus fermentum ut sitis nova conspersio, sicut estis azymi. Itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ et nequitiae, sed in azymis sinceritatis et veritatis (I Cor. v). » Quam utilis renovatio, quæ vitiosos efficit

A virtuosos. In tantum enim inveteraverant homines per peccatum, ut etiam mutaverint « gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, et volucrum et quadrupedum et serpentium (Rom. i). » Sed Christus adveniens perdidit idololatriam, secundum illud propheticum: « Elevabitur Dominus solus in die illa, et idola penitus conterentur. In illa die projiciet homo idola argenti sui, et simulacrum auri sui, quæ fecerat sibi, ut adoraret talpas et vespertiones (Isa. ii). » Veniens autem « pax nostra, qui fecit utraque unum, et medium parietem inimicitiae solvens, » abstulit cæremoniam a Judæis, et idololatriam a gentibus; « ut duos condat in semetipso parietes in lapide angulari, in uno novo homine, faciens pacem (Ephes. ii) » inter ipsos et Deum.

Venit ergo propheta magnus, et ipse renovabit Hierusalem. De renovatione miraculorum inquit Scriptura: « Innova signa, et immuta mirabilia (Eccles. xxxvi). » Signa sunt sacramenta, mirabilia sunt prodigia. Signa igitur, id est sacramenta Dominus innovavit, et mirabilia, id est prodigia immutavit. Nam primus Adam fuit de virgine terra factus, secundus Adam fuit factus de virgine femina. Primus Adam fuit vir in ipsa creatione, secundus Adam fuit vir in ipsa conceptione, sicut propheta prædixerat: « Novum faciet Dominus super terram, femina circumdabit virum gremio uteri sui (Jer. xxxi). » De latere primi Adæ dormientis formata est Eva. De latere secundi Adæ morientis formata est Ecclesia. Protoplastus et Eva fuerunt duo in carne una (Gen. ii), Christus et Ecclesia duo sunt in corpore uno. Illi duo in una natura, isti duo in una persona. O quam utilis renovatio, per quam « cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur! » (Luc. vii.)

Venit ergo propheta magnus, et ipse renovabit Hierusalem. De renovatione mandatorum inquit propheta: « Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et consummabo testamentum novum super domum Israel, et super domum Juda, non secundum testamentum, quod feci patribus eorum in die qua apprehendi manum illorum, ut educerem eos de terra Ægypti; sed dabo leges meas in mentes eorum, et in corda eorum superscribam eas (Jer. xxxi). » Lex quippe vetus scripta fuit in tabulis lapideis, lex autem nova in tabulis cordis. Illa dabatur duris, ista devotis; illa incredulis, ista fidelibus. Propterea Dominus inquit in Evangelio: « Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos (Joan. xiii). » Auditis quia dictum est antiquis: « Diliges proximum tuum, et odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos; et orate pro persequentibus et calumniantibus vos (Matth. iii). » O quam utilis renovatio, per quam injuria mutatur in gratiam! Lex quippe vetus reddebat « oculum pro oculo, dentem pro dente, manum

pro manu (*Levit. xxiv*). » Lex nova præcipit : « Si percussit te quis in unam maxillam, præbe ei et alteram ; si abstulerit tibi tunicam, da ei et pallium ; si angariaverit te mille passus, vade cum eo et alia duo (*Matth. v*). » « Lex enim per Moysen data est : gratia et veritas per Jesum Christum facta est (*Joan. 1*). »

Venit ergo propheta magnus, et ipse renovabit Hierusalem.

« Cum autem venerit Filius hominis in sede majestatis suæ (*Matth. xix*), » tunc Hierusalem, id est Ecclesiam perfectissime renovabit. Sicut Joannes in Apocalypsi (cap. *xxi*) testatur : « Vidi civitatem sanctam Hierusalem novam, descendentem de cælo, a Deo paratam, et stola circumdatam, sicut sponsam ornatam viro suo. Et dixit qui sedebat in throno : Ecce nova facio omnia. »

SERMO V.

IN EADEM DOMINICA (10).

Cum audisset Joannes in vinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis ait illi : Tu es qui venturus es, an alium expectamus? (Luc. vii.)

Mirum fortasse videtur quod Joannes Baptista, qui Christum prædixit venturum et ostendit præsentem : « Ecce, » inquit, « Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi (*Joan. 1*) ; hic est de quo dixi vobis, Veniet fortior me post me, cujus non sum dignus corrigiam calceamenti solvere (*Marc. 1*) ; » nunc quasi dubitans per discipulos suos quærit : *Tu es qui venturus es, an alium expectamus?* Propter quam dubitationem quidam erraverunt, dicentes Joannem esse damnatum, quia qui primo credidit, postea dubitavit. Verum cum ipse Christus errorem istum damnaverit, dicens : « Quid existis in desertum videre? prophetam? etiam dico vobis et plus quam prophetam, inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista (*Matth. xi*) ; » quærendum est nobis, quomodo locum istum intelligere debeamus. Sane locus iste duobus modis a sanctis Patribus invenitur expositus, videlicet de adventu in mundum qui tunc erat præteritus, et de adventu ad infernum qui tunc erat futurus. Juxta primam expositionem non dubitavit Joannes, sed dubitaverunt discipuli. Unde discipuli non pro Joanne, sed pro se interrogaverunt dicentes : *An alium expectamus?* Non dixerunt : *An alium Joannes expectat?* sed : *An alium expectamus?* quia non dubitat Joannes, sed nos dubitamus. Alius tamen evangelista testatur, quod cum venissent ad eum viri dicentes : Joannes Baptista misit nos ad te dicens : *Tu es qui venturus es, an alium expectamus?* ut videlicet plenius responderet interrogationi quæ fuit ex parte magistri.

Est ergo sensus : Cum Joannes in vinculis positus audisset per discipulos referentes opera, id est miracula Christi, dubitantibus adhuc illis, misit eos Joannes ad Christum, ut ab ipso quærerent et audirent. Juxta factam autem expositionem non solum dubitaverunt discipuli, sed etiam dubitavit Joannes utrum videlicet Christus per se an per alium esset ad inferos descensurus. Et ideo *mittens duos de*

discipulis suis ait illi : Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Quasi diceret : Sicut nascendo præcurrens prænuntiavi vivus te in mundo, an ita moriendo præcurrens mortuus prænuntiabo te mortuis in inferno? Porro contra primam expositionem videtur facere quod hic dicitur : *Tu es qui venturus es, an alium expectamus?* et non dicitur : *Tu es qui venturus fuisti?* Cum nec Joannes nec discipuli dubitarent quia Jesus venisset in mundum quem viderent et audirent tot miracula facientem. Sciebant igitur quia jam venerat ; quomodo ergo dubitabant an esset venturus? Contra secundam autem expositionem videtur facere, quod Christus hic primi tantum adventus signa commemorans inquit *Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, etc.*

Possumus ergo, fratres charissimi, locum istum aliter intelligere, novo quidem modo sed sano, ut verba consonent et sacramenta concordent ; quatenus basis sit sub columna, et rota contineatur in rota. Dicamus igitur quod locus iste de adventu ad judicium intelligitur, de quo sive dubitaverit ipse Joannes, sive quod est tutius opinari, discipuli dubitaverint, *mittens duos de discipulis suis ait illi : Tu es qui venturus es, an alium expectamus?* Quasi diceret : Indica nobis si quemadmodum per te ipsum venisti in mundum ad redemptionem, ita sis per te ipsum venturus ad judicium ad retributionem? *an alium potius expectamus venturum?* Respondens autem Jesus dixit illis : *Euntes renuntiate Joanni quæ audistis et vidistis.* Quasi dicat : Quæ audistis in lege prædicta, ecce vidistis in Evangelio adimpleta. In lege quippe audistis per prophetam prædicentem : Ecce Deus noster ultionem adducet retributionis. Deus ipse veniet, et salvabit nos. Tunc aperientur oculi cæcorum, et aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus, et aperta erit lingua mutorum (*Isa. xxxv*). Hoc ipsum in Evangelio per me videtis impletum, quia *cæci vident, claudi ambulant, surdi audiunt, leprosi mundantur, muti loquuntur.* Ego ergo venturus sum ad judicium retributor, qui veni in mundum salvator de

(10) Ex edit, card. Maii.

quo propheta prædixerat : « Ecce Deus noster ultionem adducet retributionis ; Deus ipse veniet, et salvabit nos (*Isa. xxxv.*). » Et quidem hoc credere debetis, quia signa quæ audistis a propheta prædicta, ecce per me vidistis impleta. Plura tamen sunt hic facta quam ibi dicta, quoniam et leprosi mundati sunt, et mortui resuscitati. Quod etiam et alius [idem] evangelista testatur : *In illa hora curavit multos a languoribus et plagis et spiritibus malis ; qui nunquam expressius de adventu Christi potuit prophetari.*

Erubescat ergo Judæus qui mentitur Messiam nondum in mundum venisse, et nec esse Deum ; cum hic expresse dicatur : *Deus ipse veniet, et salvabit nos ; et constet illum venisse, cujus adventus signa jam cernuntur impleta ; nam cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur, et beatus qui non fuerit scandalizatus in me.* Quotidie Christus hæc miracula spiritualiter facit, quæ tunc corporaliter faciebat ; nam illuminat cæcos, cum ignorantes edocet veram fidem ; erigit claudos, cum negligentes ad bonam operationem exercet ; mundat leprosos, cum errantes ad sanam doctrinam convertit ; restituit mutos, cum tacentes ad laudem divinam inducit ; evangelizat pauperibus, cum humilibus evangelicam veritatem revelat ; suscitatur mortuos, cum peccatores ad pœnitentiam fructuosam perducit. Cæci sunt, qui carent lumine veritatis, de quibus legitur : « Sinite, cæci sunt et duces cæcorum ; si cæcus duxerit cæcum, ambo in foveam cadunt (*Matth. xv.*). » Surdi sunt, qui præceptis Dominicis obedire contemnunt ; de quibus dicitur : « Sicut aspidis surdæ et obturantis aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantium, et venefici qui incantantur a sapiente (*Psal. lxvii.*) (11). » Muli sunt, qui tacent a laude divina ; juxta quod legitur : « Obmutui, et humiliatus sum, et silui a bonis, et dolor meus renovatus est (*Psal. xxxviii.*). » Claudii sunt, qui non gradiuntur per semitas mandatorum, juxta quod legitur : « Quousque claudicatis in duas partes ? Si Dominus est Deus, sequimini eum (*III Reg. xviii.*). » Leprosi sunt, qui hæretica pravitate sacram Scripturam corrumpunt. Caro quippe leprosi alicubi est plana et alicubi inflata, alicubi rubicunda alicubi est nigra, et alicubi corrosa. Sic et hæreticorum doctrina alicubi est vera, alicubi est falsa, alicubi sana et alicubi prava, alicubi est aperta et alicubi est obscura ; quia nisi falsis vera miscerent, nisi agno lupum velarent, nisi angelus Satanæ transfiguraret se in angelum lucis (*II Cor. xi.*), procul dubio non seducerent animas innocentes, quia deprehensi, et cogniti vitarentur. Veniunt ergo in vestimentis ovium, cum sint lupi rapaces (*Matth. vii.*) ; et in aureo calice sub nectaris specie venenum lethale propinant.

Mortui vero sunt qui jacent in mortalibus culpis, spirituali vita privati ; sive cum puella quæ mortua

A jacebat in domo (*Matth. ix.*), quando peccatum cogitationis adhuc latet in corde ; sive cum adolescente qui efferebatur mortuus extra portam, quando peccatum locutionis jam procedit ex ore ; sive cum Lazaro qui fetebat quatrduanus in monumento (*Joan. xi.*), quando peccatum operationis in consuetudine frequentatur. Sed hos omnes languores ille curat et sanat, de quo evangelista testatur : « Omnes qui habebant infimos variis languoribus ducebant ad Jesum, et curabantur omnes (*Luc. iv.*). » Majora sunt ista miracula quæ nunc fiunt spiritualiter, quam illa quæ corporaliter tunc fiebant. Nam plus est animam curari quam corpus, cum et anima sanari non possit nisi consentiat corpus, corpus autem possit sine consensu sanari animæ. Quod et B Pharisæi cognovisse videntur : *Quis est hic, qui etiam peccata dimittit ?* quasi, non solum corpora sanat sed etiam animas.

Illud autem non est similiter transeundum quod pauperes evangelizari dicuntur. Ut is autem venisse demonstratur qui de se dixerat per prophetam : « Spiritus Domini super me, evangelizare pauperibus misit me (*ibid.*). » In quo non solum magistri benignitas commendatur, qui non contemnebat inopes et abjectos. Unde discipulorum notatur nobilitas qui tales erant, id est humiles corde, ut doctrinam mererentur accipere salutarem ; juxta quod Veritas ait : « Confiteor tibi Pater, Domine cœli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus et revelasti ea parvulis (*Luc. x.*). » Pauperes ergo non solum casu sed sensu evangelizantur in Christo ; ut illos evangelistas constituat, non quidem potentes et sapientes in sæculo, sed humiles et abjectos, quoniam infirma mundi elegit Deus ut fortia quæque confundat ; ne forte crederent homines quod evangelica doctrina per sapientiam hujus mundi fuisset inventa, vel per potentiam hujus sæculi propagata. Et beatus, inquit, qui non fuerit scandalizatus in me. Apostolus ait : « Prædicamus Jesum Christum, et hunc crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam (*I Cor. i.*). » Stultum enim reputabant gentiles philosophi, quod unus et idem credebatur esse Deus et homo, mortalis et immortalis, simplex et compositus, æternus et temporalis. D Sed stultam fecit Deus sapientiam sapientium, et prudentiam prudentium reprobavit (*ibid.*) ; quoniam argumentum a contrariis, quia divinum prævalet sacramentum. Et ideo verior videtur illa sententia, postquam asseritur quod ex affirmativa non sequitur negativa. Judæi vero usque hodie scandalizantur, cum audiunt quod Deus sit flagellatus, crucifixus et mortuus, dedignantur audire quod Deus indigna pertulerit cum ex eo debeat a nobis dignius venerari, quod ipse indigniora pro nobis dignatus est sustinere. Hic est ergo lapis offensionis et petra scandali (*I Petr. ii.*), positus in ruinam et in resurrectionem multorum, su-

(11) Ita cod.

per quem omnis ædificatio constructa crescit in A templum sanctum in Domino. Qui vero ceciderit super lapidem istum, confringetur; et super quem ceciderit lapis iste, conteret eum, Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMŌ VI

DOMINICA TERTIA IN ADVENTU DOMINI.

De quatuor naturalibus mentis affectibus; de gaudio bonorum et malorum, cordis et carnis: et in prosperis et adversis quid sit agendum.

Gaudete in Domino semper, iterum dico, gaudete: modestia vestra nota sit omnibus hominibus; Dominus enim prope est (Phil. iv).

Sacrosanctum Redemptoris nostri adventum, quem antiqui fideles cum ingenti desiderio expectaverunt, nos cum magno gaudio debemus celebrare; quia quem illi expectaverunt promissum, nos celebramus exhibitum. Nam lex per Moysen data est, gratia et veritas per Jesum Christum facta est (Joan. i.) Gaudium vero cordis, tam ore quam opere debemus exprimere, sed modeste. Propter quod dicit Apostolus: *Gaudete in Domino semper: iterum dico, gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: Dominus enim prope est.* Docet ergo in quo debeamus gaudere, cum dicit: *In Domino; quam diu, cum dicit, Semper; qualiter, cum dicit: Modestia vestra nota sit omnibus hominibus.* Ac si dicat, modeste. Quare? *Quia Dominus prope est.* Nota singula diligenter; quia nihil est in eis, quod suavem non redoleat intellectum. Ergo *gaudete in Domino semper.* Nostis, ut credimus, quia sæpe vidistis, quod Romanus pontifex, tam in Quadragesima, quam in Adventu aufrigiata mitra non utitur, nisi tantum in illa mediana Dominica Quadragesimæ, quando cantatur ad introitum, *Lætare Hierusalem;* nec non in mediana Dominica de Adventu, quando cantatur ad introitum, *Gaudete in Domino semper.* Utrumque officium, gaudium et exultationem commemorat, lætitiā et jucunditatem inducit. Cujus rei causam et rationis mysterium vobis ad præsens prætermittimus assignare; quoniam in præteritis nos meminimus assignasse. *Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete.*

Quatuor sunt naturales mentis affectus: dolor, gaudium, timor et spes. Dolor et gaudium de præsentī, timor et spes de futuro. Dolor et timor de malo, gaudium autem et spes de bono. Attendite quomodo ista quatuor sibi invicem colligantur. Nam duo prima sunt de præsentī, duo ultima de futuro. Primum et tertium sunt de malo, secundum et quartum de bono.

Hinc homines metuunt, cupiunt, gaudentque do-
[*lentque.*

Ista sunt duæ molæ, superior et inferior; inter quas moli debet anima Christiana. De quibus in

B lege præcipitur: « Non accipies loco pignoris superiorem et inferiorem molam (Deut. xxiv). » Inter gaudium siquidem et dolorem, tanquam inter duas molas, in hac mortali vita versari debemus; ut videlicet dolor temperet gaudium, ne dissolvamur; gaudium vero dolorem, ne confundamur. Nimiū enim dolor, immoderatus videlicet et continuus, mentem confundit; nimium vero gaudium, immoderatum similiter et continuum, mentem dissolvit. Propter quod dicitur:

Interpone tuis interdum gaudia curis.

Quod caret alterna requie durabile non est.

Audi gaudium nimium quod dissolvit: « Cithara et lyra et tympanum et vinum in conviviis vestris (Isa. v). » Ecce gaudium et lætitiā, occidere vitulos et jugulare arietes, comedere carnes et bibere vinum. « Comedamus et bibamus, cras enim moriemur (Isaiæ xxii). » Audi dolorem nimium, qui confundit: « Omnes manus dissolventur, et cor hominis tabescet: tortiones et dolores tenebunt, quasi parturiens dolebunt (Ezech. vii). » Inter has ergo molas versari nos Apostolus docet: « Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus (Rom. xii). » Et alius iterum ait: « In die bonorum non immemoris malorum (Eccles. xi). »

Cum igitur nobis aliqua prosperitas evenit, providendum est nobis, ne dissoluti nimium gaudeamus: memores ejus semper quod legitur: « Risus dolore miscetur, et extrema gaudii luctus occupat (Prov. xiv). » Noverat hoc ille qui dixerat: « Versa est in luctum cithara mea, et organum meum in vocem flentium (Job xxx). » Et ideo cum dixisset Apostolus: *Gaudete in Domino semper,* adjunxit: *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus.* Ac si diceret: « Exsultate cum modestia, lætamini cum mensura, et ipsa nota sit omnibus, quatenus luceat lux vestra coram hominibus, ut videntes opera vestra bona glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est (Matth. v); » ut cortina cortinam, trahat, et « qui audit, dicat: Veni (Apoc. xxi). »

Similiter cum aliqua nobis contingat adversitas, providendum est nobis, ne confusi nimium doleamus, memores ejus semper quod dicitur: « Ad vesperam demorabitur fletus, et ad matutinum lætitiā (Psal. xxi); » quia post tempestatem tranquillum

facit (*Tob. III*). Novit hoc ille qui dixit: « Convertisti A
planctum meum in gaudium mihi; concidisti sac-
cum meum et præcinxisti me lætitia, ut cantet tibi
gloria mea, et non compungar (*Psal. XXIX*). » Nam

Grata superveniet, quæ non sperabitur hora.

Item inter spem et timorem, tanquam inter duas mo-
las versari debemus, ut videlicet timor temperet spem,
ne præsumamus; spes vero timorem, ne desperemus.

Inter utrumque vola, medio tutissimus ibis.

Ex nimio timore desperavit ille qui dixit: « Ma-
jor es iniquitas mea, quam ut veniam me-
rear (*Gen. IV*). » Ex nimia vero spe præsumpsit ille,
qui « dixit in corde suo: Non requiret Deus (*Psal. X*). »
Ergo *gaudete in Domino semper*, id est, quicquid boni
feceritis ex hilaritate cordis, cum corporis lætitia
faciatis; non ex tristitia, neque ex necessitate. B
« Hilarem enim datorem diligit Deus (*II Cor. IX*), »

*et super omnia vultus
Accessere boni.*

Nam et Psalmographus ait: « Delectare in Domino,
et dabit tibi petitiones cordis tui (*Psal. XXXVI*). »

Porro cum dolor et gaudium sint contraria, et sem-
per gaudendum sit, juxta quod monet Apostolus di-
cens: *Gaudete in Domino semper*, nunquam est ergo
dolendum: cum contraria simul esse non possint.
Quid est ergo quod dicit Psalmista: « Pauper et
dolens ego sum, et salus tua Deus suscepit me.
(*Psal. LXVIII*), » et quod Dominus ait: « Beati qui fle-
tis quia ridebitis (*Luc. VI*)? » Verum gaudere de uno et
dolere de alio, non sunt contraria. Et ideo simul C
possumus et gaudere de bono, et dolere de malo.
Quanquam quod dicitur: *Gaudete in Domino sem-
per*, non ad continuum actum, sed ad continuum
habitum referatur; imo sicut de magno gaudio
fletus sæpe procedit, ita de magno fletu sæpe nas-
citur gaudium. Ut cum anima de peccatis suis com-
pungitur et conteritur, suspirat et plorat, continuo
accepta spe veniæ sanatur et illustratur, dilatatur
et jucundatur, ut dicere valeat cum Propheta:
« Secundum multitudinem dolorum meorum in
corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt ani-
mam meam (*Psal. XCIII*). » Sicut enim « non est
pax ossibus a facie peccatorum (*Psal. XXXVII*), »
quia ignis rationis nunquam exstinguitur; « sic
omnis gloria filiae regis ab intus (*Psal. XLIV*), » quia D
« gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ
nostræ (*II Cor. I*). » Gaudeamus igitur non in hoc
sæculo, sed in Domino. Secundum quod alibi dicit
Apostolus: « Qui gloriatur, in Domino gloriatur
(*II Cor. X*). » Idem quoque monet Psalmista: « Gau-
dete justi in Domino, rectos decet collaudatio
(*Psal. XXIII*). » Et alibi: « Lætabitur justus in Domi-
no, et sperabit in eo, etc. (*Psal. III*). » Mali quippe
gaudent in sæculo; beati vero in Deo gaudent. Isti
gaudent de spiritualibus et æternis, illi vero de car-
nalibus et mundanis; isti de virtutibus, illi de vi-
tiis. De istis legitur: « Exsultabunt sancti in glo-
ria, lætabuntur in cubilibus suis. Exsultationes Dei
in gutture eorum; et gladii ancipites in manibus

eorum (*Psal. CXLIX*). » De illis dicitur: « Lætantur
cum malefecerint, et exsultant de rebus pessimis
(*Prov. II*), » - et « gloriatur in malitia, qui potens est
in iniquitate (*Psal. LXXXI*). » Verum istorum gau-
dium est perpetuum, juxta quod legitur: « Petite
et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum et
gaudium vestrum nemo tollet a vobis (*Joan. XVI*). »
Illorum vero gaudium momentaneum, juxta quod
legitur: « Tenent tympanum et citharam et gau-
dent ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos,
et in puncto ad inferna descendunt (*Job XXI*). » O
quot hodie sunt tales in mundo, quos nullum tan-
git gaudium de spiritualibus et æternis, sed tan-
tum de carnalibus et mundanis. Talis erat ille, qui
dicebat animæ suæ in Evangelio: « Anima, habes
multa bona reposita in annos plurimos, requiesce,
comede, bibe, epulare. » Sed attende quid Dominus
dixerit illi: « Stulte, hac nocte animam tuam repe-
tunt a te: quæ autem parasti, cujus erunt (*Luc. XII*)? »
Dives enim ille, qui epulabatur quotidie splendide,
« sepultus est in inferno (*Luc. XVI*). » Nos ergo fra-
tres et filii gaudeamus, non in hoc sæculo, sed in
Domino, id est in his quæ spectant ad meritum
et ad præmium, ad gratiam vel ad gloriam, ad vir-
tutem vel salutem. De his quæ spectant ad meritum
gaudebant apostoli, de quibus legitur quod « ibant
apostoli a conspectu concilii gaudentes, quoniam
digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam
pati (*Act. V*). » Hinc Jacobus admonet, dicens:
« Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in ten-
tationes varias incideritis (*Jac. I*). » De his au-
tem quæ spectant ad præmium, gaudebant illi, qui-
bus Christus dicebat: « Gaudete et exsultate, quo-
niam merces vestra copiosa est in cœlis (*Matth. V*), »
unde propheta dicebat: « Ego autem in Domino glo-
riabor, gaudebo in Domino Jesu meo (*Habac. III*). »
Propter hæc duo gaudia, unum quod habetur de
meritis, et alterum quod habetur de præmiis, re-
petit Apostolus, dicens:

Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete;
vel propter geminum gaudium, cordis et carnis. De
quo dicit Psalmista: « Cor meum et caro mea ex-
sultaverunt in Deum vivum (*Psal. LXXXIII*). » Exsul-
tat cor, cum purgatur ab illicitis desideriis; exsul-
tat caro, cum mundatur ab illicitis operibus; quia
non est impiis gaudere dicit Dominus (*Isa. LVII*),
« nec est pax ossibus meis a facie peccatorum meo-
rum (*Psal. XXXVII*). »

Gaudeamus igitur, fratres, *in Domino, quia Domi-
nus prope est*. Propinquus sane secundum adven-
tum in carne, juxta quod legitur: « Prope est ut
veniat tempus ejus, et dies ejus non elongabitur
(*Isa. XIV*). » Propinquus secundum adventum in
mentem, juxta quod legitur: « Prope est Dominus
omnibus invocantibus eum (*Psal. CXLIV*). » Propin-
quus secundum adventum ad mortem, quia « breves
dies hominis sunt, numerus mensium ejus apud te
est. Homo natus de muliere, brevi vivens tempore,
repletur multis miseriis; qui quasi flos egreditur et

conteritur, et fugit velut umbra, et nunquam in eodem statu permanet (*Job* xiv). » Nam « præcisa velut a tevente vita mea, dum adhuc ordire, succidit me (*Isa.* xxxviii). » Propinquus secundum adventum ad iudicium; quia « novissima hora est (*I Joan.* ii), » et nos sumus « in quos fines sæculorum devenerunt (*I Cor.* x). » — « Vigilate ergo, quia nescitis diem neque horam (*Matth.* xxv.) » — « Sicut enim fulgur exit ab oriente et patet usque in occidentem, ita erit adventus Filii hominis (*Matth.* xxiv). » Quoniam « hora qua non putatis, Filius hominis veniet (*Luc.* xii). » Sed quoniam gaudendum

A est ex eo, quod Dominus propinquus est nobis ad mortem, vel ad iudicium, nunquid non ex utroque magis timendum est quam gaudendum. Timendum quidem, sed his qui non diligunt adventum ejus; kis autem, qui adventum ejus diligunt, est gaudendum. Unde dicebat Apostolus: « Cupio dissolvi et esse cum Christo (*Phil.* i). » Et iterum: « Salvatorem expectamus Dominum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ (*Phil.* iii). » Quod ipse nobis et vobis præstare dignetur, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula.

SERMO VII.

IN EADEM DOMINICA (12).

Ego baptizo vos aqua, medius autem vestrum stetit quem vos nescitis; ipse baptizabit vos Spiritu sancto et igne. Hic est qui post me venturus est, et ante me factus est, quia prior me erat, cujus non sum dignus corrigiam calceamentorum solvere (*Luc.* iii).

Apostolica sedes quæ, disponente Domino, cunctorum fidelium mater est et magistra, consuevit in hac mediana Dominica de adventu, sicut et in mediana Dominica Quadragesimæ, cujusdam novæ lætitiæ nova quædam insignia demonstrare, non solum in officio verum etiam in ornatu. Ibi namque concinit ad introitum: *Lætare, Hierusalem, et conventus facite omnes qui diligitis eam*; hic concinit ad introitum: *Gaudete in Deo semper, iterum dico, gaudete* (*Phil.* iv). Tunc gestat Romanus pontifex aureum florem ad similitudinem rosæ, nunc autem gerit infulam et casulam ex auro et gemmis ornata. Illius facti rationem frequenter edidimus, hujus vero facti intentionem modo dicemus. Sane diximus vobis si bene recolitis, quod quatuor sunt Redemptoris adventus, quos Ecclesia celebrat in quatuor Dominicis de Adventu, quorum duo valde deterrent, et duo valde demulcent. Deterret adventus ad iudicium et adventus ad mortem; demulcet adventus in carnem et adventus in mentem, quia prius conturbari et postea consolari; juxta quod inquit Psalmista: « Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo; consolationes tuæ lætificaverunt animam meam (*Psal.* xciiii). » Idcirco prius Ecclesia celebrat duos adventus qui terrent, ut de tristitia nos transferat ad lætitiã, et de timore ad amorem.

In prima ergo Dominica ultimus celebratur adventus, et in ultima primus; secundus in tertia, et tertius in secunda; quod per evangelia quæ leguntur in collectis colligitur evidenter. Prima namque Dominica legitur illud evangelium in quo dicitur: *Erunt signa in sole et luna et stellis, etc.* (*Luc.* xxi); per quod adventus ad iudicium declaratur. Secunda

B vero Dominica legitur illud evangelium in quo dicitur: *Tu es qui venturus es an alium expectamus?* (*Luc.* vii) per quod designatur adventus ad mortem. In Dominica vero tertia legitur evangelium in quo dicitur: *Qui post me venturus est ante me factus est,* per quod exprimitur adventus in carnem. Quarta vero Dominica legitur evangelium in quo dictum est: *Factum est verbum Domini super Joannem Zachariæ filium in deserto,* per quod innuitur adventus in mentem. In hac ergo mediana Dominica celebratur adventus in carnem, de quo præcipue gaudere debemus, propter reconciliationem humani generis. Huc pertinet illud quod Joannes Baptista præmittit: *Ego baptizo vos aqua, medius autem vestrum stetit quem vos nescitis; ipse baptizabit vos Spiritu sancto et igne.* Ad sublimationem humanæ naturæ pertinet illud quod Joannes Baptista subjungit: *Hic est qui post me venturus est, et ante me factus est, cujus non sum dignus corrigiam calceamentorum ejus solvere.* Ideoque nos monet Apostolus dicens: « Gaudete in Domino semper, » propter reconciliationem humani generis, « iterum dico: gaudete (*Phil.* iv), » propter sublimitatem humanæ naturæ.

Ait ergo Joannes: *Ego baptizo vos aqua, medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis; ipse baptizabit vos in Spiritu sancto et igni.* Duplex igitur baptismus, in aqua videlicet et in igne, sed in aqua materiali et in igne spirituali. Aqua et igne mundatur corpus, uterque baptismus sanctificatur in spiritu. De illo namque Dominus ait: « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu, non intrabit in regnum cœlorum (*Joan.* iii). » De isto autem Joannes Baptista testatur: *Baptizabit vos in Spiritu sancto et igne.* Sicut enim homo nascitur secundum naturam ex femina, sed de viro, quia vir secundat feminam ut concipiat; ita secundum gratiam homo ex aqua nascitur, sed de Spiritu, quia Spiritus aquam sanctificat ut purificet. Nam « quod natum est ex carne caro est, et quod nascitur ex spiritu spi-

ritus est (*Joan. III*). » Hic ignis est charitas, de qua Dominus ait: « Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut accendatur? » (*Luc. XII*). Per hunc ignem peccata purgantur, juxta quod ait Dominus: « Dimissa sunt ei peccata multa quoniam dilexit multum » (*Luc. VII*). » Charitas enim operit multitudinem peccatorum. Joannes ergo baptizabat in aqua materiali, quia mundabat carnem exterius; Christus autem baptizabat in igne spirituali, quia purgabat mentem interius. Ille baptizabat exterius tanquam homo, iste baptizabat interius tanquam Deus.

Est autem triplex baptismus, in aqua et in sanguine et in lacrymis; in aqua regenerationis, in lacrymis compunctionis et in sanguine passionis. De primo Dominus ait: « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum cœlorum » (*Joan. III*). » De secundo ait Psalmista: « Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo » (*Psal. VI*). » De tertio testatur Joannes: « Isti sunt qui vènerunt ex tribulatione, et laverunt stolas suas in sanguine Agni » (*Apoc. VII*). » Nullus autem istorum emundat, nisi per Spiritum sanctum igne charitatis fuerit calefactus. Nam sine charitate baptismus in aqua reputatur figmentum, baptismus in lacrymis debet reputari lameatum, baptismus in sanguine debet reputari tormentum. Cur baptizabat Joannes, si non baptizabat in Spiritu sed in aqua? Duabus ex causis: prima, ut præcursoris ordinem adimpleret, quia sicut prævit Christum nascendo et moriendo, ita præcurreret baptizando et prædicando; secunda, ut per suum baptismum assuefaceret ad baptismum suscipiendum, quia de simili ad simile facile pertransitur. Natura ignis hæc est, ut non solum sensibilia, sed etiam insensibilia calefaciat. Et propter hanc causam Joannes baptismum Christi comparat igni, quia baptismus Christi non solum jam credentes purificat, sed etiam nondum credentes emundat.

Per hoc illorum confunditur error, qui dicunt quod parvulis baptismus non prodest. Volentes autem hoc per auctoritatem Evangelii comprobare: Ait, dicunt, Christus apostolis: « Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ: qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur » (*Marc. XVI*). » Parvulus enim baptizatus, qui non credit, damnatur. Præterea cum peccatum non possit dimitti nisi per charitatem; parvulus igitur qui non diligit, non potest a peccato per baptismum mundari. Porro « cæci sunt tales duces cæcorum » (*Matth. XV*); » non attendentes quod aliud est originale peccatum quod semper sine consensu contrahitur, et aliud actuale peccatum quod sine consensu nunquam committitur. Illud ergo quod sine consensu contrahitur, sine consensu remittitur. Illud autem quod non potest sine consensu contrahi, non potest sine consensu remitti. Cum ergo parvuli non teneantur nisi ex originali peccato, sine omni consensu possunt

per vim baptismi ab illo peccato mundari. Absit enim ut hodie minoris sit efficacis baptismus quam olim fuit circumcisio! Nam sicut olim de illa lex divina clamabat: « Anima cujus præputii caro circumcisa non fuerit, peribit de populo suo » (*Gen. XVII*); » ita modo de isto sacramento intonat Evangelium: « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non introibit in regnum Dei » (*Joan. III*). » Sicut ergo per circumcisionis mysterium olim tam parvuli quam adulti damnationis periculum evitabant, ita modo per sacramentum baptismi tam parvuli quam adulti regni cœlorum introitum assequuntur. Auctoritates ergo prædictæ quibus hæretici abutuntur, non loquuntur de parvulis, sed solummodo de adultis; quod patet ex eo quod parvuli non habent multitudinem peccatorum, nec parvulis Evangelium prædicatur.

Hactenus audistis quod pertinet ad salvationem humani generis, audite modo quod pertinet ad sublimationem humanæ naturæ: *Qui post me, inquit, venturus est, ante me factus est.* Ac si dicret: Qui mihi succedit tempore, præcedit me dignitate, quoniam qui de cœlo venit super omnes est. Ex hoc loco quidam sumpserunt quidem occasionem errandi, dicentes sed mentientes quod Christus est angelus incarnatus, unus videlicet de magnis seraphim, qui secundum humanam naturam in terra passus est propter homines, et secundum angelicam naturam in acre passus est propter angelos; ut, secundum Apostolum, repararet ea quæ in cœlis et quæ in terra sunt, id est lapsum angelicum et casum humanum. Aiunt enim quod tres tantum sunt rationabiles naturæ, divina videlicet, angelica et humana. Si Christus autem non fuit factus ante Joannem secundum naturam divinam, neque secundum humanam naturam, restat igitur quod Christus fuerit factus ante Joannem secundum naturam angelicam, quoniam in principio temporis fuit cum mundo creatus; nam cœva sunt ista tria, videlicet angelus, mundus et tempus. Errant omnino non intelligentes Scripturam neque virtutem Dei. Cum enim angelus non sit immensus, profecto non existit ubique; non igitur in cœlo simul et in terra. Unde is de quo narratur dixit: « Nemo ascendit in cœlum nisi qui de cœlo descendit, Filius hominis qui est in cœlo » (*Joan. III*); » non est angelus sed est Deus, qui de se dicit: « Cœlum et terras ego impleo » (*Isa. XLIII*). » Et qui de se dicit ad Patrem: « Clarifica me, Pater, apud te ipsum claritate quam habui antequam mundus fieret » (*Joan. XVII*). » Nam « in principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum » (*Joan. I*). » Sicut ergo Verbum est factum caro, nec tamen simpliciter est factum; ita Christus est factus ante Joannem, nec tamen simpliciter factus, prælatus Joanni; quoniam adverbium istud *ante* non designat præcedentiam temporis sed præcellentiam dignitatis, sicut ipsemet Joannes exponit: *Ante me, inquit, factus est, quia prior me erat.* Altera enim expositio est alterius,

quod apertius ostendit cum subdidit : *Cujus non sum dignus corrigiam calceamenti solvere.*

Quanta sit præcursoris humilitas, quantaque sublimitas Redemptoris, ex hoc loco perpenditur manifeste. Nam, licet Joannes existimaretur tam magnus, ut putaretur a pluribus esse Christus, ipse tamen reputat se tam parvulum ut ad solvendam corrigiam calceamentorum ejus existimet se esse indignum. Sed certe « qui se humiliat exaltabitur, et qui se exultat humiliabitur (*Luc. xviii*); » — « Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam (*Jac. iv*). » Nam *omnis vallis implebitur, et omnis mons et collis humiliabitur.* « Excelsus Dominus et humilia respicit, et alta de longe cognoscit (*Psal. cxxxvii*). » Sane sicut tres personæ sunt in una substantia, videlicet Pater, Verbum et Spiritus sanctus, ita tres substantiæ sunt in una persona, videlicet deitas, corpus et anima, quæ mystice designantur per pedem, calceamentum, et caligam. Nam, sicut calceamentum velat pedem et caligam; ita caro velat deitatem et animam. Et sicut pes calceamento conjungitur caliga mediante; sic deitas, anima mediante, conjungitur carni. Mediat autem anima inter divinitatem et carnem non solum per unionem, verum etiam per naturam. Nam deitas est penitus simplex, quoniam et caret compositione partium, et caret concrectione proprietatum. Corpus autem est omnino compositum, quoniam habet com-

positionem partium, et habet concrectionem proprietatum; anima vero partim est simplex quia caret compositione partium, ut divinitas, et partim composita quoniam concrectionem proprietatum habet ut corpus. De hoc calceamento dicit Dominus per Psalmistam : « In Idumæam extendam calceamentum meum (*Psal. lxx*), » id est gentibus ostendam incarnationem meam.

Verum cum in hoc calceamento diversæ sunt corrigiæ, quoniam in Christo diversæ sunt uniones, videlicet unio Deitatis ad animam, unio Deitatis ad carnem, unio carnis ad animam, quid est quod Joannes tantum unam corrigiam commemorat et non plures? Salva vero fidei majestate potest hoc modo probabiliter responderi, quod cum hujus calceamentum sit corpus assumptum, et duæ sint corporis uniones, una videlicet qua corpus conjungitur animæ, et altera qua corpus conjungitur Deitati, ea tantum est inscrutabilis quæ corpus Deitati conjungit in unitate personæ. Ideoque Joannes ad solvendam unam tantum corrigiam calceamenti asserit se indignum. Sed desinamus scrutari scrutinium, in quo plurimi defecerunt; quoniam « accedit homo ad cor altum, et exaltabitur Deus (*Psal. lxxiii*); » et investigator majestatis opprimetur a gloria; suppliciter exorantes unigenitum Dei Filium Jesum Christum, quatenus de merito fidei nos transferat ad præmium spei, qui cum Patre, etc.

SERMO VIII.

DOMINICA PRIMA POST EPIPHANIAM.

*Die tertia nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, et erat ibi mater Jesu. Vocatus est autem et Jesus et discipuli ejus ad nuptias (*Joan. ii*).*

« Quia spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam (*Joan. vi*), » prætermisiss carnalibus nuptiis, de spiritualibus disseramus, ut per ea quæ sunt carnaliter facta, ea quæ sunt spiritualiter faciendâ monstremus. Celebrantur igitur istæ nuptiæ inter spiritum hominis, et gratiam conditoris, quando videlicet divina gratia rationali spiritui conjungitur. Et ne tanquam steriles malelicantur a Deo, filios et filias ex se gignunt, id est affectus et actiones, sive desideria sancta et opera justa. De uxore simul et prole. Psalmista dicit ad virum et patrem : « Uxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ. Filii tui sicut novellæ olivarum in circuitu mensæ tuæ (*Psal. cxxvii*). » Has nuptias expertus fuerat, qui dixit : « Gratia Dei sum, id quod sum, et gratia in me vacua non fuit, sed gratia Dei semper in me manet (*I Cor. xv*). » Inveniuntur igitur inter spiritum et gratiam tria bona conjugii, videlicet fides, proles et sacramentum. Cum enim audis : *Gratia Dei sum id quod sum*, intellige fidem,

quæ spectat ad honestatem. Cum audis, *gratia ejus in me vacua non fuit*, intellige prolem, quæ spectat ad fecunditatem. *Gratia ejus in me manet*, intellige sacramentum, quod spectat ad infirmitatem. Inter filios autem et filias tanquam inter fratres et sorores illud nuptiale convivium celebratur, quod moraliter inter fratres et filias B. Job singulis consueverat celebrari (*Job i*). Unde nuptiæ istæ in Cana Galilææ referuntur factæ fuisse, quoniam ibi fuit vir zelo charitatis et amore salutis, homo convertitur et transmigrat ab errore ad charitatem, et a vitiis ad virtutes. Cana quoque *zelus*, et Galilæa *transmigratio* interpretatur ex Hebraico in Latinum. Bene dicuntur hæ nuptiæ die tertia factæ fuisse, quia primus dies exstitit ante legem, secundus sub lege, tertius post legem. Primus fuit cognitio virtutis in lege naturæ, secundus in lege Scripturæ, tertius in lege gratiæ. « Lex autem per Moysen data est, gratia et veritas per Jesum Christum facta est (*Joan. i*). »

Die ergo tertia nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ. Et erat mater Jesu ibi. Invitatus est autem ad nuptias ipse, et discipuli ejus. In hoc loco moraliter

dicitur sermo divinus, quoniam « ipse erat in principio apud Deum, et Deus erat Verbum (Joan. 1). » Discipuli ejus honesti mores intelliguntur, quoniam sermo divinus tanquam magister instruit et informat. Mater Jesu intelligitur fides catholica, de qua sermo divinus nascitur et procedit. Hæ sunt personæ, quæ nuptiis istis interfuisse leguntur, scilicet sermo divinus tanquam magister; honesti mores, tanquam discipuli; fides catholica, tanquam mater. Sponsa quippe pro parte sua vocat ad nuptias virtutes gratuitas, sponsus naturales affectus. Non solum autem istæ personæ, verumetiam architriclinus interfuisse narratur. Et in hoc conjugio invenitur triclinium, id est tres mensæ, videlicet animæ naturalis vis rationalis, vis irascibilis, vis concupiscibilis. Prima, quæ discernit inter bonum, secunda quæ respuit malum, tertia quæ appetit bonum. Ista namque sunt tria munera (Matth. 11) quæ naturales philosophi Christo moraliter obtulerunt, scilicet aurum, quod propter splendorem rationabilitatem signat; thus, quod propter honorem signat concupiscibilitatem; myrrham, quæ propter amaritudinem irascibilitatem figurat. In hoc ergo triclinio quasi architriclinus præsidet pars rationis superior, quæ proprie *synderesis* appellatur.

Cum autem vinum in hoc convivio defecisset, mater Jesu dixit ad illum: *Vinum non habent. Et ille respondit: Quid mihi et tibi est, mulier? nondum venit hora mea.* Vinum in hoc loco propter fervorem signat charitatem, de qua sponsa dicit in Canticis: « Introduxit me in cellam vinariam, et ordinavit in me charitatem (Cant. 11). » Vinum illum abundat in principio nuptiarum, quia charitas in initio conversionis fervescit. Sed interdum deficit istud vinum, quia charitas aliquando frigescit, quod nonnunquam contingit ex dispensatione divina, ut vicissitudo venientis et recedentis spiritus ostendatur, qui, « ubi vult spirat, et vocem ejus audis, et nescis unde venit, aut quo vadit (Joan. 3). » Sive quia « septies in die cadit vir justus, et fortior resurgit (Prov. 24). » Unde permisit Dominus cadere Petrum, ut fortior resurgeret, et negationem ternam confessione purgaret (Matth. 26).

Deficiente vino, dicit mater Jesu ad eum: *Vinum non habent.* Quia cum charitas refrigescit, et fides suggerit et suadet, ut sermo divinus instruendo et exhortando charitatem accendat

Et dicit ei Jesus: *Quid tibi et mihi est mulier? nondum venit hora mea.* Verbum istud non ex indignatione, sed ex discretione procedit. Ac si diceretur manifestius: Sustineri debet ad tempus, ut propter causas prædictas charitas remissa tepesceret, quatenus cum tempus advenit opportunum, fortius accedatur. Nam mala aure in lectis aureis verbum prolatum in tempore suo.

Dixit ergo mater Jesu ministris: *Quidquid dixerit vobis, facite.* Quia fides jubet, ut fiat quidquid jussit sermo divinus.

Erant autem ibi lapideæ sex hydriæ positæ secundum

A dum purificationem Judæorum, capientes singulæ metretas binas vel ternas. Sex hydriæ sunt sex opera quæ Dominus in judicio commendabit: « Esurivi, et dedistis mihi manducare; sitiivi, et dedistis mihi bibere; hospes eram, et collegistis me; nudus eram, et cooperuistis me; infirmus eram, et visitastis me; in carcere eram, et venistis ad me (Matth. 25). » Dicuntur autem hydriæ lapideæ non propter duritiam, cum opera misericordiæ non sint dura, sed propter firmitatem, cum misericordia sit origine periculum (*sic*) impugnabile sacramentum, dicente Scriptura, quod ipsa « super scutum potentis et lanceam adversus Ninivem pugnabit (Eccli. 18). » Pertinet enim ad illos lapides, de quibus dicit Apostolus: « Alius superædificat argentum, aurum et lapides pretiosos (I Cor. 13). » Unde bene sex hydriæ propter purificationem Judæorum dicuntur ibi fuisse positæ; quia purificatio intelligitur satisfactio confidentium. Nam Judæi confidentes interpretantur, et ad confidentes per sex opera misericordiæ satisfaciendæ peccatis (*sic*). Capiunt autem istæ sex hydriæ singulæ metretas binas vel ternas; quoniam sex opera misericordiæ, quædam duas, et quædam tres distinctiones admittunt. Triplex est enim cibus aut potus, materialis, sacramentalis et doctrinalis. De materiali dicit Apostolus: « Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; et si sitit, potum da illi (Prov. 25; Rom. 12). » De sacramentali Veritas ait: « Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus (Joan. 6). » De doctrinali Sapiens protestatur: « Cibavit illum pane vitæ, et intellectus, et aqua sapientiæ salutaris potavit illum (Eccli. 24). » Itaque tribus modis pascere debemus esurientem, eisdem tribus modis sitientem potare, videlicet alimento naturæ, sacramento Eucharistiæ, documento Scripturæ. Duplex est autem infirmitas, scilicet cordis et corporis. Una quidem pœna, altera culpa. De prima Dominus ait: « Infirmitas hæc non est ad mortem (Joan. 11); » de secunda dicit Apostolus: « Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles, et dormiunt multi (I Cor. 11). » Infirmum ergo corpore visitamus, cum eum corripiamus in spiritu lenitatis. Similiter duobus modis debemus incarceratum adire; quia duplex est carcer, unus corporis, et alter cordis. De carcere corporis Evangelista testatur, quod Herodes vinxit Joannem, et posuit in carcerem (Marc. 6). De carcere cordis dicit Psalmista: « Educ de carcere animam meam (Psal. 124). » Similes distinctiones invenire poteritis in Scripturis super hospitalitate ac nuditate. Hydriæ capiunt metretas binas vel ternas, Hydria vero impletur aqua, cum misericordia consummatur, ut cum datur esurienti cibus, sitienti potus, aut nudo vestitus. De hac aqua secundum effectum dicit Scriptura: « Sicut aqua exstinguit ignem, ita elemosyna exstinguit peccata (Eccli. 13). » Propter quod Dominus ait: « Date elemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis (Luc. 11). » Hydria vero usque ad summum impletur, cum opus misericordiæ

dixit ad perfectionem perducitur. Certe cum misericordia sine charitate largitur, refrigerat quidem accipientem, sed non facit [al. satiat] donantem. Et ideo tunc est aqua solummodo, et non vinum; quoniam, ut inquit Apostolus, « si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest (I Cor. xiii). » Sed cum misericordia exhibetur ex charitate, tunc aqua fit vinum, quoniam exhibitio misericordiae fit operatio charitatis, et quae prius fuit rigida, tunc fit calida; quae prius fuit tepida, tunc fit sapida; quae prius fuit pallida, tunc fit fulgida, sic moraliter aqua fit vinum. Corpus quod est in se naturaliter pius, fit ex charitate meritorium, non tam mercedis aeternae quam retributionis aeternae. Ministri ergo qui hydrias implent aqua, liberalitas et hilaritas, quae opera misericordiae administrant. De quibus ait Apostolus: « Unusquisque prout destinavit in corde suo, non ex tristitia aut necessitate. « Hilarem datorem diligit Deus (II Cor. ix). » Et iterum: « Qui praest in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate (Rom. xii). » Alius autem dicit: « Non differas bene facere, quia spes quae differtur, affligit animam (Prov. xiii). » Et iterum: « Cor inopis ne afflixeris, et ne protrahas datum angustianti (Eccle. iv). » Eis ergo dicit Jesus: *Implete hydrias aqua.*

Et cum implevissent eas, adjecit: *Haurite nunc, et ferte architriclino. Ut autem gustavit architriclinus aquam vinum factum, nesciebat unde esset, ministri autem sciebant, qui hauserant aquam, vocat sponsum architriclinus, et dicit ei: Omnis homo primo vinum bonum ponit, etc.* Tunc fit quod dictum est. Ministri jubentur haurire et fere architriclino, ut rationabiliter fervorem charitatis approbet et commendet; quia charitas rationalis minime per se comprehendit unde sit charitas, quam Deus in homine solus operatur; quia charitas non est ex libero arbitrio, sicut dicit naturalis philosophus, sed ex Deo tantum, sicut fidelis catholicus profitetur. Et ob hoc architriclinus tanquam minus intelligens gratiae sacramentum, inquit ad sponsum: *Omnis homo primo bonum vinum ponit.* In primo melius vinum debet ponere in fine (sic); quoniam « qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit (Matth. x), » quamvis hoc specialiter possit referri ad haereticos et hypocritas, qui sanam doctrinam et bona opera exhibent a principio, et cum homines inebriati fuerint, id est per ipsos illecti, tunc id quod deterius est virus erroris et malitiae fermentum apponunt. Animalis igitur homo sic faciat. Tu vero qui spiritualis existis, *servasti vinum bonum usque adhuc*, id est charitatis fervorem custodisti; quia debito charitatis quanto plus solvitur, tanto magis debetur. *Hoc igitur initium signorum quae fecit Jesus in Cana Galilaeae*, quoniam inter opera gratiae primum obtinet locum conversio peccatoris, et tunc de aqua fit vinum, quia de peccatore fit justus

A quasi de frigido calidus, de insipido sapiens, de pallido rubens. Sciendum est quod in his nuptiis sponsus est Spiritus sanctus, sponsa, gratia. Jesus, sermo divinus, et discipuli ejus mores honesti; mater Jesu, fides catholica; architriclinus qui praesidet in triclinio, rationalis quae praeminet inter virtutes animi naturales. Cana Galilaeae conversio peccatoris; et dies tertia, tempus gratiae; aqua, misericordia; vinum, charitas. Deficit enim vinum, cum charitas refrigescit (Matth. xxiv). Sex hydriae sunt sex opera, quae Christus in judicio commendabit, quae dicuntur lapideae non propter duritiam inflexibilem, sed propter inexpugnabilem firmitatem. Capiunt ergo singulae hydriae metretas binas vel ternas; quoniam singula opera duas vel tres distinctiones admittunt. Ministri namque sunt liberalitas et hilaritas, quae opera misericordiae administrant. Aqua fit vinum, cum effectus misericordiae charitatis informatur affectu. Architriclinus autem approbat vinum, quando ratio charitatem commendat. Verumtamen unde sit, nescit; quia rationalis per se originalem causam verae charitatis ignorat, quantum ministri qui hauserunt, quia per haustum gratiae intelligunt veritatem.

Animalis autem, id est haereticus vel hypocrita, primum bonum vinum portat, id est sanam doctrinam vel honestam exhibet vitam, *ut cum inebriati fuerint* homines ad faciendum illis illecti, ratio *in* quod deterius est virus erroris vel malitiae fermentum, apponat. *Hoc est igitur initium signorum quod facit Jesus in Cana Galilaeae*, quando justificat impium, convertit iniquum et revocat peccatorem. *Et propterea credunt in eum discipuli ejus.* Ad has nuptias celebrandas hodiernam stationem apud sanctum Spiritum salubriter instituimus, in quo tanquam in Cana Galilaeae, in loco scilicet ubi zelus transmigrandi de vitiis est ad virtutes, positae sunt sex hydriae, id est instituta sunt sex opera misericordiae, quae sunt: pascere esurientem, potare sitientem, colligere hospitem, vestire nudum, visitare infirmum, adire incarcerationum. Et est ibi mater Jesu, quoniam ibi memoria gloriosissimae matris Christi recolitur, in cujus honore ipsa est Ecclesia dedicata. Invitatur autem et filius ejus D Jesus cum discipulis suis ad has nuptias salubres, quoniam effigies Jesu Christi a ministris Ecclesiae ad hunc locum hodie venerabiliter deportatur, ut ejus gloria fidelibus populis, qui conveniunt ad has nuptias pietatis et misericordiae celebrandas desiderabiliter, demiraretur. Ne quis ergo famelicus ab his nuptiis revertatur, universi qui hac in tentatione conveniunt, ut de caetero liberalius et hilarius se exhibuerint salubriter celebrare, de injunctis poenitentibus unus remittatur annus ad amplioem obtinendam indulgentiam peccatorum, ut sic aquam convertat in vinum sponsus Christus, qui est benedictus in saecula saeculorum. Amen.

SERMO IX.

DOMINICA IN SEPTUAGESIMA.

De gravi jugo super filios Adam, in ingressu, progressu et egressu; et de occupatione honesta et utili.

Occupatio magna creata est omnibus hominibus, et jugum grave super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ in matrem omnium (Eccli. XL).

Mater omnium hominum terra est, et eadem terra est omnium hominum sepultura. Propterea quod Job dicebat : « Nudus egressus sum de utero matris meæ, nudus revertar illuc (Job I). » In verbis autem propositis circa statum humanæ conditionis tria præcipue considerare debemus : ingressum, progressum, et egressum. De progressu præmittitur : *Occupatio magna creata est omnibus hominibus*; de ingressu subjungitur : *A die exitus de ventre matris eorum*; de egressu concluditur : *Usque in diem sepulturæ in matrem omnium*. Circa quemlibet vero statum considerare debemus quod interponitur : *Et jugum grave super filios Adam*. Grave quidem est in ingressu, gravius est in progressu, gravissimum in egressu. Merito ergo flebat et dicebat propheta : « Quare de vulva matris egressus sum, ut viderem laborem et dolorem, et consumerentur in confusione dies mei? » (Jer. xx.) Formatus est enim homo de terra, conceptus in culpa, natus ad pœnam. Agit prava, quæ non licent; turpia, quæ non decent; vana, quæ non expediunt; fiet cibus ignis, esca vermibus, massa putredinis. Ecce quam grave jugum creatum est super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ in matrem omnium. Exponam id planius, edisseram id plenius, ostendens de quo factus est homo, quid faciat homo, quid futurus sit homo. Formatus homo de pulvere, de luto, de cinere : quodque vilis est, de spurcissimo semine conceptus, in pruritu carnis, in fervore libidinis, in fetore luxuriæ : quodque deterius est, in labe peccati : natus ad laborem, timorem et dolorem, quodque miserius est, ad mortem. Agit prava, quibus offerat Deum, offendit proximum, offendit se ipsum. Agit turpia, quibus polluit famam, polluit personam, polluit conscientiam. Agit vana, quibus negligit seria, quibus negligit utilia, negligit necessaria. Fiet cibus ignis, qui semper urit et ardet inexstinguibilis; esca vermibus, qui semper rodit et comedit immortalis; massa putredinis, quæ semper fetet et sordet horribilis. Si mihi non creditis, Scripturæ credatis. « Formavit, inquit, Dominus Deus hominem de limo terræ (Gen. II). » Propter quod ipse dicit ad Deum : « Memento, quæso, quod sicut lutum feceris me, et in pulverem reduces me. »

A Et Deus inquit ad ipsum : « Cinis es, et in cinerem reverteris. » — « Comparatus sum, inquit, luto, et assimilatus sum favillæ et cineri (Job XXX). » Audistis enim de quo formatus est homo, sed audite de quo conceptus. « Quis, inquit, potest facere mundum de immundo conceptum semine? » « Ecce in iniquitatibus conceptus sum, et in delictis peperit me mater mea (Psal. L). » Nemo mundus a sorde peccati, nec infans unius diei, qui natus est super terram. Audite ergo ad quid natus est homo. « Avis, inquit, nascitur ad volatum, et homo natus est ad laborem (Job V). »

« Cuncti dies ejus laboribus et ærumnis pleni sunt : nec requiescit per noctem mens ejus. Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur et conteritur, et fugit velut umbra, et nunquam in eodem statu permanet (Job XIV). » Talis ergo factus est homo.

Sed audite quod faciat homo : « Gloriantur, inquit, cum malefecerint, et exsultant in rebus pessimis (Prov. II). » Propterea tradidit illos Deus « in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniant, » non expediunt, « repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, cæterisque vitiis et peccatis (Rom. II), » quæ Paulus enumerat ad Romanos. « Videns itaque Deus quod multa malitia hominum esset in terra, et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, pœnituit eum quod hominem fecisset in terra, tactusque dolore cordis intrinsecus : Delebo, inquit, hominem quem creavi (Gen. VI). » Ecce quid fecit homo.

Sed audite quid fiat : « Exhibit, inquit, spiritus ejus, et revertetur in terram suam : in illa die peribunt omnes cogitationes eorum (Pal. CXLV). » — « Auferes spiritum eorum et deficient, et in pulverem suum revertentur (Psal. CIII). » — « Qui quasi putredo consumendus est, et quasi vestimentum quod comeditur a lineâ (Job XLIII). » — « Homo putredo, filius hominis vermibus (Job XXV), » vindicta carnis impii, vermibus et ignis. « Vermibus, inquit, eorum non morietur et ignis eorum non exstinguetur (Isa. LXVI). » Et « dabit Dominus Deus ignem et vermes in carnes eorum, ut urantur et sentiant usque in sempiternum (Judic. XVI). » Vere ergo *occupatio magna creata est omnibus hominibus, et jugum grave super filios Adam*. Beati tamen qui occupantur in bonis, quia de bonis transibunt ad optima. Miseri vero qui occupantur in malis, quia

de malis transibunt ad pessima. Beati quoque qui A jugum Christi portant, quod est grave in principio, sed semper in fine suave. Miseri vero qui jugum diaboli portant, quod suave est in principio, sed in fine semper est grave. Hanc autem humanæ conditionis miseriam considerat et deplorat Ecclesia, gemens et lacrymans ad introitum, cum propheta lugens et recolens lapsum humanum: « Circumdederunt me, inquit, gemitus mortis, dolores inferni circumdederunt me (*Psal. cxiv*). » Ne vero præ nimio dolore desperet, statim in graduâ misericordiam commemorat Conditoris: « Auditor, inquit, in opportunitatibus, in tribulatione sperent in te qui noverunt nomen tuum; quoniam non dereliquisti quærentes te, Domine (*Psal. ix*). »

Occupationem autem honestam et utilem Dominus B indicat in Evangelio, conducens in vineam operarios, ut reddat illis mercedem (*Matth. xx*);

et Apostolus inhonestam et inutilem occupationem in epistola edocet evitare: « Nescitis, inquit, quod hi qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium: Sic currite, ut comprehendatis. Ego autem sic curro, non quasi in incertum; sic pugno, non quasi aerem verberans, » etc. (*I Cor. ix*.) Inter jugum et jugum Propheta distinguit in tractu: « De profundis clamavi ad te, Domine, Domine, exaudi vocem meam. Si iniquitates observaveris, Domine, Domine, quis sustinebit? » (*Psal. cxix*.) Ecce jugum diaboli grave, de quo dicitur per prophetam: « Computruit jugum a facie olei, » unde mox subditur: « Quia apud te propitiatio est, et propter legem tuam sustinui te, Domine (*Isa. x*). » Ecce jugum Christi suave, de quo Veritas inquit: « Jugum meum suave est, et onus meum leve (*Matth. xi*). »

SERMO X.

IN EADEM DOMINICA.

*Simile est regnum cœlorum homini paterfamilias, qui exiens primo mane conduxit operarios in vineam suam (*Matth. xx*).*

Hæc parabola, fratres charissimi, est plena non C terrore, sed pietate; non desperatione, sed confidentia; non amaritudine, sed dulcore; non ira, sed gratia; non odio, sed amore. Quia licet multi sint vocati, pauci vero electi, fuerunt tamen novissimi primi. Ne quis ergo desperet, quia diu vultumque peccavit, misericors Deus, quia neminem vult perire de omni ætate, alios ad sui cultum adducit vocans ad vineam quosdam in pueritia, quosdam in adolescentia, quosdam in juventute, quosdam in senectute, quosdam in senio, quibus in communi pro merito temporali reddet præmium sempiternum. Ut autem efficacius revocet peccatores a vitiis ad virtutes, sæpe tardius venientes remunerat æque. Ut cum, illi qui convertuntur in senectute vel in senio, prius vocantur ad gloriam, quam hi D qui in pueritia convertuntur. Qui quoniam æque diligunt, æque merentur etsi minus laborant; quoniam vis merendi non penes laborem, sed penes charitatem existit. Paterfamilias in hoc loco intelligitur Deus Pater; vinea, Ecclesia; operarii, justii. Conventio facta operariis ex denario diurno, promissio facta justis de præmio sempiterno. Quinque horæ, quinque ætates intelliguntur: mane pueritia, tertia adolescentia, sexta juvenus, nona senectus, undecima senium, et ita sero est finis vitæ. Forum autem est sæculum; otiosi, desides; pondus et æstus, labor et sollicitudo; procurator vineæ, homo Christus Jesus.

Congrue vero per has horas diei ætates hominis

distinguuntur. Sic sol primo mane usque ad tertiam horam tepet, a tertia usque ad sextam calet, a sexta usque ad novam fervet, et ex tunc calor remittitur a nona usque ad undecimam, et ab undecima usque sero, donec sol faciat occasum: ita calor naturalis in pueritia tepet, in adolescentia calet, in juventute fervet, et extunc remittitur usque in senectutem et senium, donec homo vergit in mortem. Est ergo paterfamilias, Deus Pater universæ conditor creaturæ, qui creaturas suas disponit, et regit in domo. Hic primo mane exiit conducere operarios in vineam suam cum in prima ætate puero gratiæ suæ rorem infundit, et in Ecclesia sua fideliter operatur. Vineam namque Domini Sabaoth domus Israel est, in hac vinea vitis est Christus, et palmites sunt fideles. « Sicut autem palmes non potest facere fructum a semetipso, nisi manserit in vite, sic nec fideles, nisi in Christo manserint. Qui vero manet in eo, hic fert fructum multum, quia sine ipso nihil potest facere. Si quis autem in ipso non manet, mittetur foras sicut palmes, et arescet, et colligent eum, et in ignem mittent et ardet (*Joan. xv*). »

Egressus autem circa horam tertiam, vidit alios stantes in foro otiosos, et dicit illis: *Ite et vos in vineam meam, et quod justum fuerit, dabo vobis.* Deus quippe fidelibus suis non solum quod justum est, reddet, verum etiam supra quam justum est, donat; quia « non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis (*Rom. viii*). » Semper eum remunerat supra meritum, et citra merita punit. De primis autem non dicitur quod fuerint otiosi, quoniam ante pue-

ritia non est tempus merendi, unde nihil infanti ad meritum imputatur. Sed de cæteris dicitur, quod steterint otiosi, quoniam in cæteris ætatibus negligentia imputatur ad culpam. Otiositas enim est inimica virtutibus, sed vitiis amica. Unde David, qui semper fuit victor in bello, tandem est victus in otio, adulterium pariter et homicidium perpetrando. Quia vero damnabilior est otiositas in decrepito quam in cæteris, cum ille sit amplius morti vicinus, idcirco in undecima hora sub quadam exaggeratione subjungitur: *Quid hic statis tota die otiosi? Quia nemo nos conduxit.* Certe nemo venit ad Filium, nisi Pater traxerit illum; quia non est volentis neque currentis, sed Dei miserentis. Sed nec est de talibus desperandum, quoniam dicit illis: *Ite et vos in vineam meam.* Nam « quacunque hora peccator conversus fuerit, et ingemuerit, omnium iniquitatum ejus non recordabor (Ezech. xviii). » Et alibi dicit: « Quia sive in prima, vel in secunda, vel in tertia vigilia venerit, et ita invenerit, beati sunt servi illi (Luc. xii). »

Cum autem sero factum esset, dixit Dominus vineæ procuratori suo. Sero est finis vitæ; procurator vineæ, homo Christus Jesus, cui Deus Pater Ecclesiam procurandam commisit. Ei ergo Dominus ait: *Voca operarios, et redde illis mercedem suam,* quia Pater omne iudicium dedit Filio (Joan. v), qui reddet unicuique post mortem juxta opera sua, *incipiens a novissimo usque ad primos.* Vocare operarios ad mercedem, est accipere justos ad requiem. Tarde siquidem venit, et parum laboravit latro pendens in cruce, cito tamen et multum accepit. Qui cum dixit: « Memento mei, Domine, dum veneris in regnum tuum, » statim audivit: « Hodie eris mecum in paradiso (Luc. xxiii). » Quia vero his, quæ frequentius fiunt, similitudines adaptantur, idcirco dicitur, ut a novissimis usque ad primos incipiat; quoniam cum convertuntur ad Dominum adolescentes et senes, vel juvenes et decrepiti, prius admittuntur ad præmium senes, quam vel decrepiti vel juvenes, quia secundum eursum naturæ citius moriuntur isti quam illi.

Cum ergo venissent, qui circa horam undecimam venerant, acceperunt singulos denarios. Sane denarius, qui valet decem nummos usuales, intelligitur in hoc loco præmium sempiternum, qui redditur pro legis Decalogo temporaliter observato. Vel quia denarius profert imaginem regis, idcirco gloriam sempiternam denario comparat, in qua regem suum isti videbunt, non jam per speculum in ænigmate, sed facie ad faciem sicuti est (I Cor. xiii), cum similes ei erimus in ipsius imagine transformati (I Joan. iii), quia « fulgebunt justi sicut sol in regno Patris eorum (Matth. xiii). » Juxta quod ait Apostolus: « Salvatorem expectamus Dominum Jesum Christum qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori charitatis suæ (Phil. iii). »

Venientes autem et primi, arbitrati sunt, quod plus essent accepturi. Acceperunt autem et singulos

A ipsi denarios. Et accipientes murmurarunt adversus patrem familias, dicentes: *Hi novissimi una hora fecerunt, et pares illos nobis fecisti, qui portavimus pondus diei et æstus.* Pondus laboris et æstus carnis præcipue et principaliter portant adolescentes et juvenes, pondus diei et æstus portant, qui gravantur et uruntur in hac vita pro Deo, sicut Apostolus, qui dicebat: « Quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror? » (II Cor. ii.) Qui vero non laborat in Ecclesia secundum voluntatis divinæ, sed potius evangelizatur in sæculo secundum desiderium carnis, hic non est operarius in vinea, sed otiosus in foro. Solent autem in hoc loco multæ fieri quæstiones: quomodo verum sit, quod accipientes murmurarent adversus patrem familias, cum accipientes denarium intelliguntur beati, qui accipiunt requiem pro labore, a quibus est omnis murmuratio relegata, maxime contra Deum, cujus laudibus incessanter insistunt. Juxta quod legitur: « Beati qui habitant in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te (Psal. lxxxiii). » Sed neque tales moventur invidia contra proximos. Et quomodo arbitrati sunt, quod plus essent accepturi, cum nullus fallatur in prima (an Patria?), quia beatus est ille, cui omnia optata succedunt. Præterea quomodo potest esse, quod oculus alicujus beati sit nequam, cum in prima nulla sit pravitas, sed perfectissima rectitudo? Cum et Apostolus: « Unusquisque mercedem accipiet secundum suum laborem (Rom. ii). » Quomodo non amplius recipiet, qui amplius laborabit? Scriptum est enim: « Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorum. » Ab his autem quæstionum angustiis facile liberatur, qui diversos modos loquendi novit distinguere in Scripturis. Hic sane locus per hypothesein intelligitur, ac si apertius diceretur: Ponatur quod accipientes vellent murmurare adversus patrem familias dicentes: *Hi novissimi una hora fecerunt, et pares illos nobis fecisti, qui portavimus pondus diei et æstus;* certe pater familias sic posset eorum murmur juste comprimere: *Amice, non facio tibi injuriam: nonne ex denario conveni tecum? Tolle quod tuum est, et vade.* Quasi diceret: Accipe præmium, et ascende præmiatus ad cælum, quia non habebis contra me justam materiam murmurandi, cum debitam tibi mercedem exsolvam.

Volo autem huic novissimo dare sicut et tibi. Annon licet mihi facere quod volo? an oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Quasi dicat: Nonne licet mihi de bonitate supplere huic, quod minus ei competit ex labore? In eo namque quod duobus impariter laborantibus, sed pariter diligentibus, pari præmium elargitur, evidentius sanctitatis quam æquitatis circa unum effectus elucet. Ex eo autem quod plurimi murmurarunt, moraliter instruit, quod cum multitudo delinquit, non est inchoanda correctio simul ab omnibus, sed divisim ab uno, licet sit impossibile quod accipiens denarium re-

munerationis æternæ murmuraret contra Dominum, aut quod ejus oculus sit nequam. Sicut autem in legitima facultate seponitur impossibile gratia disponendi, sicut et in hoc loco impossibile ponitur per similem causam, ut verum ostendatur, quomodo juste valeat responderi. Patet itaque quod *sic erunt novissimi primi, et primi novissimi*, unde nullus omnino desperet sive de diuturnitate peccati tanquam non possit consuetudo mutari; quia Deus non solum pueros, adolescentes, juvenes, verum etiam senes et decrepitos vocat ad pœnitentiam ut convertantur et resipiscant; sive pro magnitudine peccatorum, tanquam non possit impius digne satisfacere de peccatis, quia Deus etiam parum laborantes multum remunerat. Nec illud deterreat ultra modum, quod *multi sunt vocati, pauci vero electi*, quoniam in hac paucitate magna est multitudo; quia tot salvandi sunt ex hominibus, quot fuerunt angeli. Juxta quod legitur: « Constituisti terminos gentium secundum numerum angelorum Dei. » Sed dicuntur pauci respectu malorum, quia « stultorum infinitus est numerus

A (*Eccle. 1*), et perversi difficile corriguntur. » Licet autem ex eo quod est præmittitur, quia *sic erunt primi novissimi et novissimi primi*. Protinus videtur inferri quod *multi sunt vocati* de quibus dicitur: *Voca operarios, et redde illis mercedem suam*. Inde electi, de quibus subjungitur, quod accipientes denarium cœlestis beatitudinis, non possunt intelligi nisi beati, qui universaliter sunt electi. Ad illam perfectam sententiam hæc conclusio debet inferri, qua dicitur: Quod in omnem terram evangelicæ prædicationis sonus exivit (*Psal. xviii*), sed non omnes Christi Evangelio credunt. Qui vero non credit, jam judicatus est; unde cum plures sunt increduli quam fideles, absque dubio *multi sunt vocati, pauci electi*, cum et de fidelibus multi damnantur, hi scilicet, qui fidem operibus abnegant; quia « melius est viam veritatis non agnoscere, quam post agnitionem retroire (*II Petr. ii*). » Ab istorum ergo numero nos excipiat dispensator vineæ Jesus Christus, qui cum Patre et sancto Spiritu vivit et regnat Deus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XI.

IN DIE CINERUM SEU CAPITE JEJUNII.

De jejunii dignitate, et utilitate: triplici solemnij jejunio, videlicet quatuor temporum, quadragesimæ, et Vigiliarum; de modo jejunii, orationis unguento, et eleemosynarum largitione.

Tu cum jejunaveris, unge caput tuum, et faciem tuam lava (Matth. vi).

Dignitas jejunii multipliciter commendatur: a loco, tempore, ab auctore. Fuit enim jejunium præceptum a Deo, præceptum Adæ, præceptum in principio, præceptum in paradiso: « De ligno scientiæ boni et mali ne comedas: quacunque die comederis, morte morieris (*Gen. ii*). » Primum ergo præceptum, quod Deus intulit homini, de ciborum exstitit abstinentia. Quod donec ipse custodivit, fideliter persistit. Ubi vero transgressus est, mortaliter corruit. Unde per ejus contrarium intelligi potest, quam bonum sit jejunium. Omnis enim anima, quæcunque se non humiliaverit in ipso jejunii die, exterminabitur de populo suo (*Levit. xxii*).

Utilitas ergo jejunii multipliciter assignatur. Legitur enim jejunium valuisse ad iram Dei placandam et veniam impetrandam: ad pœnam vitandam, et nequitiam extirpandam; ad munditiam retinendam, et ignorantiam repellendam; ad victoriam consequendam et gratiam obtinendam. Valet ergo jejunium ad iram placandam, secundum quod Daniel oravit Dominum in jejuniis, panem desiderabilem non comedens, carnesque et vinum non gustans: « Avertatur, inquit, obsecro, ira tua a

C civitate tua Hierusalem, et a monte sancto tuo. Placare, Domine, attende et fac, ne moreris. Adhuc ipso loquente, ecce vir Gabriel tetigit eum in hora sacrificii vespertini, et nuntiavit pœces ejus exauditas a Domino (*Dan. ix*). »

Valet etiam ad veniam impetrandam, secundum quod ad prædicationem prophetæ viri Ninivitæ prædicaverunt jejunium: « Homines et jumenta, boves et oves, et pecora non gustaverunt quidquam aut hiberunt. Et vidit Deus opera eorum, quia conversi essent cito a via sua mala, et misertus est super malitia quam locutus est, ut faceret eis (*Jon. iii*). »

Valet ad pœnam vitandam, secundum quod Esther (cap. iv) ad consilium Mardochei tribus diebus et tribus noctibus jejunavit, et extunc ad regem ingressa impetravit revocationem sententiæ, quam Aman protulerat adversus Judæos, ut universi perirent.

Valet ad nequitiam extirpandam, secundum quod Veritas inquit in Evangelio: « Hoc genus dæmoniorum non ejicitur, nisi in oratione et jejunio (*Matth. xvii*). » Lunaticus enim ille stridebat, spumabat, et arescebat: stridebat per iracundiam, spumabat per luxuriam, arescebat per ignaviam. Quare? Spiritus iracundiæ, spiritus luxuriæ, spi-

ritus ignaviæ, per orationem et jejunium expelluntur.

Valet ad munditiã retinendam, secundum quod Daniel et tres pueri proposuerunt non pollui de mensa regis, neque de vino potus ipsius, et rogaverunt principem eunuchorum, ne contaminarentur; comederunt legumina, et hiberunt aquam, et apparuerunt vultus eorum meliores (*Dan. 1*).

Valet ad ignorantiam expellendam, secundum quod Paulus fuit in conversione tribus diebus et tribus noctibus non videns, et non manducans neque bibens. In quo triduo creditur Evangelium didicisse a Spiritu sancto (*Act. 1x*). Unde gloriatur fuisse se theodidactum, dicens: « Neque ab homine, neque per hominem illud accepi, neque didici, sed per revelationem Jesu Christi (*Gal. 1*). »

Valet ad victoriam consequendam, secundum quod ceteræ tribus pugnantibus adversus Benjamin pro uxore Levitæ, secundo succubuerunt in prælio; donec peracto jejunio prævalentes, tribum illam pene penitus deleverunt (*Judic. 2x*).

Valet ad gratiam obtinendam, secundum quod Spiritus sanctus in die Pentecostes super apostolos jejunos descendit, Petro testante: « Non sunt hi ebrii, cum sit hora diei tertia (*Act. 11*). »

Quia vero longum esset ex sacris Scripturis singulas virtutes jejunii numerare, illud potissimum attendamus, quod per temporale jejunium mereamur æternum convivium. Juxta quod Veritas ait: « Beati qui nunc esuritis, quia saturabimini (*Act. 11*). » Edemus enim et bibemus super mensam ejus in regno suo, si sic a cibis jejunemus in corpore, ut et a vitiis jejunemus in mente. Aliter enim ad modicum valet jejunium, sicut Dominus Judæis improprians, ait: « Cum jejunaretis per septuaginta annos, nunquid jejunastis mihi? » (*Zach. 7*). Et alibi: « Neomenias vestras et jejunium vestrum odit anima mea (*Luc. 6*). » Et iterum: Ecce ad lites et contentiones jejunatis, et percutitis pugno impie, et omnes debitores vestros repetitis, etc. (*Isa. 1*). Magnum ergo et salutare jejunium est a vitiis declinare. De quo Dominus per prophetam: « Sanctificate jejunium (*Joel. 1*), » et alibi: « Hec est jejunium, quod elegi, dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes, » etc. (*Isa. 58*). Sic jejunaverunt apostoli. De quibus ait Dominus: « Non possunt filii sponsi lugere, quando cum illis est sponsus. Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus, et tunc jejunabunt (*Matth. 1x*). »

Triplex est autem solemne jejunium, quod generaliter indicit Ecclesia. Primum, in quatuor temporum observantia; secundum, in quadragesimalium abstinentia; tertium in festivitatum vigilia. Quodlibet eorum certis temporibus, certisque diebus, certis rationibus, certisque causis est institutum.

Quæ singula diligenter investigare nos convenit, ut non solum quid fiat, sed qualiter fiat, et quare

fiat, ex ordine cognoscamus. Primum ergo jejunium est, quod agitur in quatuor Temporum observantia, tribus de causis quater in anno fit sub trinario: videlicet, ad prosequendum imperium agitur, ad delendum peccatum, et ad exprimendum mysterium. Ad prosequendum imperium agitur hoc jejunium, quia præceptum est legis, quod ante legem legitur observatum (*Exod. 22*), ut ex omnibus Deo primitiæ persolvantur. Hoc autem præceptum etiam ad tempus extenditur, ut sicut quatuor sunt anni tempora, et in quolibet tempore sunt tres menses, ita nos pro primitiis quatuor vicibus jejunemus in anno, et in qualibet vice tribus diebus ad gloriam Trinitatis. Hoc quadripartitum jejunium principium habuit ex Veteri Testamento, sicut legitur in propheta: « Jejunium quarti, et jejunium quinti, et jejunium septimi, et jejunium decimi, domui Israel vertetur in dies festos (*Zach. 8*). » Nunc autem convenientius jejunatur, in Martio scilicet, et in Junio, in Septembri et Decembri. In Martio namque fuit mundus conditus et redemptus: « Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (*Joan. 1*). » In Junio lex fuit condita, et sanctuarium institutum, et præcursor natus est Salvatoris. In Septembri expiatio facta fuit, et propitiatio impetrata, et mater orta est Redemptoris. In Decembri mundatum fuit templum et dedicatum, et natus est unigenitus Creatoris.

Ad delendum peccatum agitur hoc jejunium; ut sicut quatuor modis peccamus sub ternario, ita quatuor vicibus sub ternario jejunemus.

Primo modo peccamus in Patrem, peccamus in Filium, peccamus in Spiritum sanctum. In Patrem peccamus per impotentiam et fragilitatem, in Filium peccamus, per ignorantiam et simplicitatem; in Spiritum sanctum peccamus, per duritiam et malignitatem. Patri namque appropriatur potentia, Filio sapientia, Spiritui sancto benignitas; quibus contraria sunt impotentia, ignorantia et malignitas. Hinc Veritas inquit in Evangelio: « Qui peccat in Patrem, remittetur ei; qui in Filium, remittetur ei; qui in Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro (*Matth. 22*). »

Secundo modo peccamus transgrediendo legem naturæ, transgrediendo legem Scripturæ, et transgrediendo legem gratiæ. Hoc est triplex illud silentium, de quo legitur: « Dum medium silentium tenerent omnia, et nox in suo cursu medium iter perageret, omnipotens sermo tuus, Domine, de cælis a regalibus sedibus venit (*Sap. 18*). » Primum namque silentium inceptit, quando Cain interfecit Abel (*Gen. 4*); secundum inceptit, quando sedit populus manducare et bibere, et surrexerunt ludere (*Exod. 33*); tertium erit vel forte jam est, quoniam superabundavit iniquitas, et refriguit charitas multorum (*Matth. 22*).

Tertio modo peccamus in coram, peccamus in ore, peccamus in opere. Hi sunt tres mortui, quæ

Dominus suscitavit, in domo, in porta, in monumento. Mors in domo est, peccatum in cogitatione; mors in porta est, peccatum in locutione; mors in monumento est, peccatum in actione.

Quarto modo peccatum distinguitur in peccatum originale, in peccatum veniale, et in peccatum mortale. Hi sunt, serpens, mulier et vir. Serpens, id est concupiscentia, suggerit originaliter; mulier, id est sensualitas, comedit venialiter; vir, id est ratio, consentit mortaliter. Isti sunt quatuor quadrantes, de quorum ultimo Dominus dicit: « Non exiet hinc, donec reddat novissimum quadrantem (*Matth. v.*), id est donec solvat in pœna quod commisit in culpa. Ad exprimendum mysterium agitur hoc jejunium, quia sicut numerus ascendit ab unitate ad unitatem, si quater fiat multiplicatio ad ternarium: sic anima conscendit de virtute in virtutem, si quater agat jejunium per ternarium. Fiat ergo prima multiplicatio ter unum, tria; fiat secunda, ter tria, novem; fiat tertia multiplicatio, ter novem, viginti septem; fiat quarta multiplicatio, ter viginti septem, octoginta unum. Ecce per talem multiplicationem, numerus ab unitate ascendit ad unitatem, significans quod per tale jejunium anima conscendit de virtute in virtutem, donec videat Deum deorum in Sion (*Psal. xxxviii*). » Hæc autem multiplicatio bene competit animæ propter quatuor sui status, quibus quatuor istæ multiplicationes conveniunt. Primus est status creationis, secundus est status vegetationis; tertius est status operationis, quartus est status resolutionis. Primo statui convenit prima multiplicatio, quæ ab unico profuit in ternarium; quoniam in statu creationis, anima suscipit et unitatem essentiæ, et ternarium potentialium, id est vim irascibilem, vim concupisibilem et vim rationabilem. Secundo statui convenit secunda multiplicatio, quæ a ternario ascendit ad novenarium; quoniam in statu vegetationis, anima suscipit officium regendi corpus humanum, quod secundum naturalem contemperantiam influit et defluit per novem foramina, id est per duos oculos, duas aures, duas nares, unum os, et duos inferiores meatus. Tertio statui convenit tertia multiplicatio, quæ a novem ad viginti ascendit; quoniam in statu operationis anima visibiles et corporales actiones exercet, quæ per viginti septem congrue designantur, qui numerus est solidus. Et habet triplicem dimensionem, ad similitudinem hominis, id est ad longitudinem et latitudinem et spissitudinem. Quarto statui convenit quarta multiplicatio, quæ post octoginta redit ad unitatem; quoniam in statu resolutionis anima post varietatem vitæ præsentis, revertitur ad puritatem naturæ. Nam « corpus quod corrumpitur, aggravat animam (*Sap. vi*). » Per octoginta namque terminus vitæ præsentis accipitur, dicente Propheta: « Si in potentatibus octoginta anni, et amplius eorum, lal or et dolor (*Psal. lxxxix*). » Ecce quibus rationibus Quatuor Tempora jejunamus.

PATROL. CCXVII.

A Secundum vero jejunium, quod agitur in quadragesimalium abstinentia, tribus de causis semel in anno, sub quadragenario celebratur. Propter trinum exemplum, propter divinum præceptum, et propter numeri sacramentum.

Propter exemplum ergo jejunamus quadraginta diebus, quia Christus, Moyses, et Elias totidem jejunaverunt, ante legem, sub lege, post legem. Hoc est in principio legis, in medio et in fine. Ante legem Moyses jejunavit, qui accepturus legem ascendit in montem, et fuit ibi cum Domino quadraginta diebus, panem non comedens, et aquam non bibens (*Exod. xxxvi*). Sub lege jejunavit Elias, qui in fortitudine cibi unius panis ambulavit per desertum quadraginta diebus, usque ad montem Dei Oreb (*III Reg. xix*). Post legem jejunavit Christus, qui statim post baptismum assumptus est a spiritu in desertum, et jejunavit ibi quadraginta diebus et quadraginta noctibus, et postea esuriit (*Matth. iv*). Hinc forte apparuerunt discipulis Moyses et Elias in transfiguratione loquentes cum Christo (*Matth. xvii*).

Quadragesimarius enim numerus sanctus est in Scripturis (*Gen. vii*). Nam Deus in diluvio xl diebus et xl noctibus aquas effudit abyssi (*Num. xiii*). Nuntii Moysi xl diebus terram exploraverunt promissam Israeli (*Exod. xvi*). Israel xl annis angelorum pane nutritus est in deserto. Jonas subversæ Ninive xl dierum spatio prophetavit (*Jon. iii*). Christus quoque post resurrectionem quadraginta diebus remansit in terris (*Act. i*). Hoc autem tempore potius quam alio jejunamus, ut sicut exemplum imitatur exemplar, ita jejunium Christiani jejunium Christi sequuntur. Et sicut hoc tempore abundantiam humorum membra laxantur ad malum, ita per abstinentiam ciborum membra restringantur ad bonum. Et sicut hoc tempore per esum illiciti cibi Adam descendit in mortem, ita per abstinentiam liciti cibi Christianus ascendat ad vitam, ut compatiens Christo compatiatur (*II Tim. i*). Quia si volumus conregnare, oportet et compati. Licet « non sunt condignæ passionēs hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis (*Rom. viii*); » ut et mundati per abstinentiam, puriores accedamus ad Eucharistiam, quam si « quis indigne manducat, judicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini (*I Cor. xi*). »

Propter præceptum vero jejunamus quadraginta diebus, quia Deus in lege præcepit, ut ex omnibus decimæ persolvantur, quod præceptum usque ad tempus extenditur. Habet enim annus solaris trecentos sexaginta quinque dies et quadrantem; quorum decimæ sunt triginta sex dies et dimidius, et decima pars quadrantis. Ut autem quadragesimarius numerus compleatur dierum, additur decima decimæ, quam ex præcepto legis minores levitæ, summo sacerdoti reddebant (*Exod. xxii*). Ecclesia quoque decimam temporis decimans Christo, qui est pontifex futurorum bonorum, sacerdos in æternum

secundum ordinem Melchisedech (*Heb. v, Psal. cix*), de triginta et quinque diebus accepit pro decima decimæ tres dies, et dimidium ad complendum quadragenarium. Et quia non restabat adhuc decimare, nisi unum diem et quadrantem, et decimam partem quadrantis, ideo distulit cum missa jejunium usque ad noctem in Sabbato sancto paschali, secundum quod dicitur in Collecta: *Deus qui hanc sacratissimam noctem*, etc. Propter sacramentum quoque jejunamus XL diebus. Et quadragenarius numerus est superabundans, et ex suis partibus aggregatus ascendit ad quinquagenarium. Cujus partes aggregatæ sunt septem, vicenarius, denarius, octonarius, quaternarius, binarius, et unitas, quæ aggregatæ reddunt quinquagenarium. Quinquagenarius autem quietem et remissionem significat, propter quinquagenarium jubilæum in quo debita remittebantur, et omnia quiescebant (*Levit. xxv*). Jejunamus ergo XL diebus, per hoc significantes, quia sicut quadragenarius numerus ex suis partibus aggregatis pertingit ad quinquagenarium, ita quadragesimale jejunium cum suis partibus congregatis perducit ad quietem et remissionem æternam.

Sunt enim septem partes spiritualis jejunii, videlicet, a septem capitalibus vitiis abstinere, a quibus tanquam a septem fontibus cætera vitia oriuntur. His ergo per jejunium arefactis, cæteri vitiorum rivuli desiccantur. Ecce quibus rationibus Quadragesimam jejunamus. Tertium quoque jejunium, quod agitur in festivitatum vigilia, tribus de causis indicitur. Sed ut compendiose pertranseam, id solum ad præsens notandum est, quod Deus in lege præcepit (*Deut. xvi*), ut in præcipuis solemnitatibus omnes in Hierusalem ascenderent ad orandum; nec apparerent in conspectu Domini vacui, sed offerrent. Nos igitur in præcipuis solemnitatibus ascendentes Hierusalem, id est in Ecclesiam ad orandum, ne appareamus in conspectu Domini vacui, et præter alias oblationes etiam jejunium dierum offerimus.

Primum ergo jejunium, est jejunium primitiarum, secundum est jejunium decimarum, tertium est jejunium oblationum. In primo jejunio, primitias mensium Deo reddimus; in secundo jejunio, decimam anni persolvimus; in tertio vero jejunio, dierum oblationes Deo tribuimus. Ecce quibus temporibus, quibus diebus, quibus rationibus, quibusque causis jejunare debemus. Quia vero Deus magis attendit modum in facto, quam factum in modo, magisque considerat, quomodo aliquid fiat, quam quod aliquo modo fiat: ipse nos instruit, quomodo jejunare debemus: *Tu, inquit, cum jejunas, unge caput tuum, et faciem tuam lava, unge caput tuum, id est exhilara mentem unguento orationis. Et lava faciem tuam, id est conscientiam tuam munda aqua miserationis. Cum ergo jejunas, roga simul et eroga. Sunt enim præcipue tria vitia, scilicet vana gloria, gula, et avaritia, de quibus primus Adam tentatus est et devictus; de eisdem secundus Adam*

tentatus est et devicit. His autem oppositæ sunt tres principales virtutes, oratio, jejunium et eleemosyna, quæ sibi merito conjunguntur, quoniam his dualis virtutibus, quasi duabus alis, jejunium volat ad Deum. Unde cum Veritas præmisisset in Evangelio de oratione et eleemosyna, statim subdidit de jejunio.

Sed valde cavendum est ne forte dum jejunamus, sub occasione jejunii tria prædicta vitia committamus. Quidam enim jejunant ex vana gloria, quidam ex gastrimarg'a, quidam ex avaritia. Primi sunt hypocritæ, jejunando mendaces, secundi sunt gulosi, jejunando voraces, tertii sunt cupidi, jejunando tenaces. Primi jejunant, ut occultetur exterius, quod continetur interius: extra simulant sanctitatem, sed intus conservant iniquitatem: nolentes apparere quod sunt, sed volentes apparere qui non sunt. Exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus jejunantes. Sed *amen dico vobis, quia receperunt mercedem suam. Secundi sunt gulosi, qui jejunant ut magis comedant, edentes rarius, ut edant avidius: non ad necessitatem, sed superfluitatem; non ut sustentent naturam, sed ut provocent gulam. At esca ventri, et venter escis. Deus autem et hunc et hanc destruet. Tertii jejunant, ut quod subtrahunt voluptati reponant cupiditati, gulam evacuant, ut crumenam adimpleant; sed thesaurizant, et ignorant cui congregent illud (*Psal. xxxviii*). De taliter jejunantibus scriptum est: « Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra, etc. (*Isa. lviii*).*

Tu autem cum jejunas unge caput tuum, unguento orationis. Per unguentum enim oratio designatur, secundum illud:

*Ne tibi deperdant morientes signata muscæ.
Ferveat assidue pectoris olla tui.*

Muscæ morientes perdunt suavitatem unguenti (*Eccle. x*), id est importunæ cogitationes tollunt devotionem orationis.

Hoc autem unguentum ex variis speciebus conficitur: aliis pertinentibus ad substantiam orandorum, aliis pertinentibus ad modum orantium. Ad substantiam orandorum pertinent septem species. Hæ sunt septem petitiones, quæ continentur in oratione Dominica, per quas duo principaliter expetuntur, scilicet bonorum adeptio et malorum remotio.

Bonorum autem quædam sunt æternalia, quædam temporalia. Æternalia petuntur in præmium, spiritualia petuntur in meritum, temporalia petuntur in sustentaculum. De æternalibus dicitur: *Adveniat regnum tuum. De spiritualibus dicitur: Fiat voluntas tua, sicut in cælo et in terra. De temporalibus subditur: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Malorum autem alia sunt præterita, alia sunt præsentia, alia sunt futura. Præterita sunt dolenda, præsentia sunt vincenda, futura sunt præcavenda. De præteritis dicitur: *Dimitte nobis debita nostra. De futuris additur: Ne nos inducas in tentationem. De præsentibus subditur: Sed libera nos a malo. Hæc sunt illa quæ debemus orare, sed omnia propter beatitudinem, dicente**

Domino : « Petite et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum (Joan. xvi). » Unde his septem speciebus admiscendæ sunt aliæ species septem, id est septem beatitudines, quas ipse Christus enumerat in Evangelio : « Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum (Matth. v). » Hæ species discretionis pistillo teruntur in mortariolo memoriæ, ne durum conficiatur unguentum, id est ne oratio fiat in peccatum. Sunt enim qui aliud orant, quam debent. Et sunt qui aliter orant, quam debeant. Aliud quam debebat, orabat mater filiorum Zebedæi, quæ ad suggestionem filiorum accedens ad Jesum oravit et petiit : « Domine, dic, ut hi duo filii mei sedeant, unus ad dexteram tuam, et alius ad sinistram in regno tuo. Propterea Dominus respondit illis : « Nescitis quid petatis (Matth. xx). » Aliter quam debebat, orabat Phariseus, qui ascendens in templum ut oraret, hæc apud se orabat : « Domine, gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum, raptores, injusti, adulteri, sicut etiam hic publicanus. Jejunio bis in Sabbato, decimas do omnium quæ possideo. » Propter quod Dominus specialiter intulit : « Omnis qui se exaltat, humiliabitur, et qui se humiliat, exaltabitur (Luc. xviii). »

Ad modum orantium pertinent septem species. Hæ sunt septem virtutes : fides, spes, charitas, justitia, fortitudo, prudentia, temperantia. His etiam admiscendæ sunt septem aliæ species. Hæ sunt septem dona gratiæ septiformis, quæ Isaias enumerat dicens : « Requiescet super eum Spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, et replebit eum spiritus timoris Domini (Isa. ii). » Omnes hæ species devotionis balsamo condiuntur in vasculo sapientiæ, quæ est odor suavissimus Domino per quam incensum dignum offertur in odorem suavitatis.

Sunt enim multi qui multum orant, sed negligenter et indevote, quod Dominus prohibet : *Cum, inquit, oratis, nolite multum loqui, sicut ethnici faciunt. Putant enim in multiloquio exaudiri.* Tales cum orant, aliud loquuntur in ore, et aliud meditantur in corde. De quibus convenienter accipitur quod Dominus ait : « Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me (Isa. xxix). » De talibus dicitur : « In ore suo benedicebant, et in corde suo maledicebant. » In ore benedicunt, quia loquuntur eloquia veritatis; sed in corde suo maledicunt, quia « meditantur inania vanitatis (Psal. lxi). » Aliter oraverunt Moyses et Susanna, qui clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, et de necessitatibus eorum liberavit eos. Clamaverunt enim, non tam vocis intentione, quam cordis devotione, dicente Propheta : « Delectare in Domino, et ipse dabit tibi petitiones cordis tui (Psal. xxxvi). » Expediit tamen ut cordis devotione, oris pronuntiatio comitetur. Nam quod facit flatus carboni, pronuntiatio facit devotioni. Audi per Prophetam : « Ad ipsum ore meo clamavi, et exultavi sub lingua mea

(Psal. xcvi). » Hoc unguentum conficiendum est in secreto quodam cubili, id est in secretario conscientiæ. Juxta quod Dominus dicit : *Cum oraveris, intra in cubiculum tuum, et clauso ostio, ora Patrem tuum.* Claudendum est ostium, ne muscæ-morientes subintrent, quæ perdant suavitatem unguenti (Eccle. x). Nam « ingreditur mors per fenestras nostras (Jer. ix). » Si sic oraverimus, tunc obtinebimus quod Dominus ait : « Quæcunque petieritis in oratione credentes, accipietis (Marc. xi). » Et iterum : « Quidquid petieritis Patrem in nomine meo, fiet vobis (Joan. xiv). » *Cum ergo jejunas, unge caput tuum unguento orationis. Sed et lava faciem tuam.* Lava aqua miserationis. Per aquam enim eleemosyna designatur, secundum illud : « Sicut aqua exstinguit ignem, ita eleemosyna exstinguit peccatum (Eccle. iii). » Unde et eleemosyna dicitur, non solum ab elimino, sed ab heli, quod est *Deus*, et moys, quod est *aqua*. Inde eleemosyna, quasi eleemosyna, id est *aqua Dei*. Quia per eleemosynam maculæ peccatorum abluantur a Deo.

Hæc aqua dividitur in tres fontes. Quorum primus manat ex corde, secundus manat ex ore, tertius manat ex opere. Eleemosyna quippe tripliciter erogatur. Ex corde, per compassionem; ex ore, per correptionem; ex opere, per largitionem. De compassionem cordis dicit Apostolus : « Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non uror? (II Cor. ii). » Peccata proximorum, frixoria sunt justorum. De correptione oris Dominus ait : « Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te et ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum (Matth. xviii). » De largitione operis inquit propheta : « Frange esurienti panem tuum, et egenos vagosque induc in domum tuam (Isa. lviii). » Singuli vero fontes in duos rivulos dividuntur. Quorum primus decurrit ad nos, secundus decurrit ad proximos. Eleemosyna siquidem danda est ordinate. Primo nobis, secundo proximis. Crudelis enim et fatuus, qui alii compatitur, et sibi non miseretur qui alium castigat, et se non emendat; qui alii subvenit, et se decipit. Econtra percipitur : « Miserere; animæ tuæ placens Deo (Eccle. xxx). » — « Ejice primo trabem de oculo tuo, et tunc educes festucam de oculo fratris tui (Matth. vii). » — « Cum videris nudum, operi eum, et carnem tuam ne despexeris (Isa. lviii). » Si sic dederimus eleemosynas, tunc sane merebimur quod Dominus ait : « Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis (Luc. xi). » Eleemosyna quidem maximam fiduciam præstat apud Altissimum.

Cum ergo, charissimi, jejunamus, ungamus caput nostrum oleo devotæ orationis, et lavemus faciem nostram aqua piæ miserationis, illo misericorditer concedente, cujus verba sunt optimis unguentis fragrantia, qui est fons vitæ aquæ vivæ salientis in vitam æternam (Joan. iv), Dominus Jesus Christus, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XII.

IN EODEM DIE CINERUM.

De tribus colligationibus impietatis, nimirum hæreticorum, peccatorum et damnatorum: de tribus funiculis peccatorum, quibus clerici ut plurimum detinentur ligati, et de dissolutionibus colligatorum.

Hoc est majus jejuniū quod elegi: dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes (Isa. LVIII).

Si digne volumus observantiam jejuniorum celebrare, hoc jejuniū præ cæteris observemus, de quo Dominus loquitur per prophetam: *Hoc est majus jejuniū quod elegi: dissolve colligationes impietatis, etc.*

Tres colligationes impietatis legimus in Scripturis, hæreticorum, peccatorum et damnatorum. Colligationes hæreticorum, sunt falsa dogmata. Colligationes peccatorum, sunt prava opera. Colligationes damnatorum, sunt æterna supplicia.

De colligationibus hæreticorum ait meretrix in parabolis: « Intexui funibus lectulum meum, stravi tapetibus pictis ex Ægypto (Prov. VII). » Meretrix enim, id est hæretica pravitas, intexit lectulum suum, id est doctrinam suam confinxit funibus, id est deceptionibus subtilibus quidem, sed tortis; ut ejus castigatio sit quasi funiculus triplex qui difficile rumpitur, contextus de theologicis auctoritatibus, de rhetoricis floribus et de dialecticis argumentis. Sacras autem auctoritates pervertit, sophisticas argumentationes inducit, rhetoricos sermones exornat; simplices fallit, ut vagos alliciat, ut incautos seducat. De talibus enim dicit Propheta in psalmo: « Quoniam quæ perfecisti, destruxerunt (Psal. X). » Testimonia quippe sacræ Scripturæ, quæ Spiritus sanctus perfecit, hæretici destruunt, dum illa pervertunt. Porro Scriptura docente didicimus, quod qui sophisticè loquitur, odibilis est. « Non est enim illi data a Domino gratia; sed omni sapientia defraudatus est (Eccli. XXXVII). » Scriptum est enim: « Perdam sapientiam sapientium, et prudentiam prudentium reprobabo (I Cor. I). » Præsertim eorum, qui veritatem Dei detinent in mendacio. Quorum prædicatio non est in ostensione spiritus et virtutis, sed in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis. Isti sunt caupones, qui secundum prophetam aquam vino commiscent, qui fel draconum (Deut. XXXII) in aureo calice Babylonis propinant, qui circumeunt mare et aridam, ut unum proselytum faciant (Matth. XXII). Isti sunt illæ vulpeculæ, de quibus sponsa dicit in Canticis: « Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas (Can. II). » Quarum caudas Samson ad invicem colligavit, ignem apponens ut incenderet segetes Philistinorum (Jud. XV). Sed ecce jam publice docent et prædicant libere, ita quod nisi colligationes eorum cito

fuerint dissolutæ, timendum est nobis, ut non solum infirma, sed et pars sincera trahatur. Dissolvamus ergo colligationes impietatis; quoniam hoc est majus jejuniū quod elegit Dominus.

De colligationibus peccatorum inquit propheta: « Væ qui trahunt peccata quasi longam restem! (Isa. V) » Hæc quoque restis connectitur ex tribus funiculis. De quibus Joannes apostolus ait: « Quidquid est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, et superbia vitæ (I Joan. II). »

Concupiscentia carnis, ad voluptates; concupiscentia oculorum, ad opes; superbia vitæ pertinet ad honores. Voluptates autem luxuriosum faciunt, opes avarum, honores superbum. His tribus funiculis nos clerici præcipue colligamur. Funiculus enim luxuriæ, peccatis exigentibus, ita nos detinet alligatos, ut non erubescamus mulierculas in domibus publice retinere, de quibus aliquæ nuper fuerunt turpiter captæ et violenter abstractæ, graviter flagellatæ, in magnam clericorum infamiam, multum opprobrium sacerdotum. Nobis autem dicitur per prophetam: « Mundamini, qui fertis vasa Domini (Isa. LI). » Nam et in veteri sacerdotio, lotis manibus et pedibus, omnia sacerdos feminalia induebat (Exod. XIX). Certe, cum David fugeret persecutionem Saul, venit cum suis in Nobe ad Abimelech sacerdotem, postulans sibi dari vel quinque panes ad esuriem expellendam. Cui sacerdos respondit: « Non habeo panes laicos ad manum, sed tantum panem sanctum; si mundi sunt pueri, maxime a mulieribus, manducant (I Reg. XXI). » Quia panem sanctum digne manducare non possunt, nisi qui mundi sunt a coitu mulierum. Turpe dictum, sed turpissimum actu: dici liceat, ut agi non libeat. Quidam nocte filium Veneris agitant in cubili, mane filium Virginis offerunt in altari. Nocte Venerem amplexantur, mane Virginem venerantur. At si verum est, imo quia verum est, quod dicit Apostolus: « Fornicatores et adulteri regnum Dei non possidebunt (I Cor. VI). »

Sed et funiculus avaritiæ peccatis exigentibus ita nos detinet alligatos, et ut multi nostrum non erubescant mercari, non timeant fenerari, a propheta usque ad sacerdotes omnes, avaritiæ student et a majore usque ad minorem omnes faciunt dolum (Jer. VI). Dominus autem facto flagello, vendentes et ementes ejecit de templo, æs negotiatorum effudit, et mensas nummulariorum evertit (Joan. II). Avar-

ius enim sacerdos, non Deo servit, sed idolo. Nam, ut inquit Apostolus: « Avaritia est idolorum servitus (*Ephes. v.*) » Scriptum est enim: « Nihil est avaro scelestius, et nihil est iniquius quam amare pecuniam (*Eccli. x.*) » Quia « radix omnium malorum est cupiditas (*I Tim. vi.*) » Ex hac radice procedit, quod subditorum peccata palpamus; quasi « canes muti, non valentes latrare (*Isa. l.*) » ne forte subtrahant nobis oblationes, decimas atque primitias. Ex hac radice procedit, quod alienos parochianos seducimus, et invadimus parochias alienas, mittentes falcem in messem alienam, et transgredientes terminos quos posuerunt patres nostri, ut nobis ex eleemosynis quæstus accrescat.

Sed et funiculus superbix, peccatis exigentibus, ita nos detinet alligatos, ut jam magis velimus superbi quam humiles apparere, incedentes extento collo, elevatis oculis, erecta cervice, magnificantes fimbrias, phylacteria dilatantes, quærentes primos recubitus in cœnis, primas cathedras in synagogis, et vocari ab hominibus rabbi (*Matth. xxiii.*). Sic jam ornatî prodimus, ut magis sponsi quam clerici videamur. Qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt (*Matth. ii.*). Justus autem elegit abjectus esse in domo Domini, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum (*Psal. lxxxiii.*). Non in veste pretiosa dicit Apostolus (*I Tim. ii.*). Nam « dives ille qui induebatur purpura et bysso, sepultus est in inferno (*Luc. xvi.*) » Tanta est superbia clericorum, ut nunquam ad satisfactionem priores possint humiliari, non imitantes eum qui dicit: « Discite a me, quia mitis sum et humilis corde (*Matth. xxi.*) » — « qui non venit ministrari, sed ministrare (*Matth. xx.*) »; sed illum, qui posuit sedem suam ad aquilonem, ut esset similis Altissimo (*Isa. xiv.*) » — « Qui est rex super omnes filios superbix (*Job xli.*) » Isti sunt fasciculi deprimentes, de quibus cum propheta dixisset: *Dissolve colligationes impietatis*, consequenter adjunxit: *Solve fasciculos deprimentes*. Impietas enim super talentum plumbi sedere describitur. Propter quod alibi legitur: « Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, et sicut onus grave gravatæ sunt super me (*Psal. xxxvii.*) » Nam « impius cum venerit in profundum vitiorum, contemnit (*Prov. xviii.*) » Dissolvamus ergo colligationes impietatis; quoniam hoc est majus jejunium quod elegit Altissimus.

De colligationibus damnatorum Dominus inquit in Evangelio: « Colligite primum zizania, et alligate ea in fasciculos ad comburendum (*Matth. xiii.*) »

Sed et iste funiculus connectitur ex tribus funiculis, qui sunt: obscuritas tenebrarum, acerbitas pœnarum, diurnitas miseriarum.

Ignis enim gehennæ semper ardebit, et nunquam lucebit; semper uret, et nunquam consumet; semper afficiet et nunquam deficiet. « Ligatis, inquit, manibus et pedibus, mittite eum in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium (*Matth.*

A xlii.) » — « Ibi erit vermis qui non moritur, et ignis qui non exstinguitur (*Isa. lxvi.*) » — « Dimitte me, dicit Job, ut plangam paululum dolorem meum, antequam vadam ad terram tenebrosam et opertam mortis caligine, terram miserix et tenebrarum, ubi umbra mortis, et nullus ordo, sed semperpiternus horror inhabitat (*Job x.*) » Tantam enim in pœnis reprobî sustinebunt angustiam, ut nihil cogitare valeant præter pœnas: sed illuc dirigent impetum cogitationis, ubi sentient vim doloris, Salomone dicente: « Nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia est apud inferos, quo tu properas (*Eccli. ix.*) » Si justus vix salvabitur, impius et peccator ubi parebunt? Audite Joannem in Apocalypsi dicentem: « In diebus illis quærent homines mortem, et non inventient eam. Desiderabunt enim mori, et fugiet mors ab illis (*Apoc. ix.*) » — « Dies illa, dies iræ, dies tribulationis et angustix, dies calamitatis et miserix, dies tenebrarum et caliginis, dies nebulæ et turbis, dies tubæ et clangoris (*Soph. i.*) » Dissolvamus ergo colligationes impietatis, quoniam hoc est majus jejunium quod elegit Altissimus.

Quia vero non sufficit medicos causam infirmitatis agnoscere, nisi studeant medicinam salutis afferre, postquam species colligationum ostendimus, etiam modos dissolutionum dicamus. Dissolvamus ergo colligationes hæreticorum, per fidelem doctrinam. Colligationes peccatorum, per humilem pœnitentiam.

Colligationes damnatorum, per finalem perseverantiam. Apostolus enim inquit ad Timotheum: « Attende tibi et doctrinæ, insta in illa. Hoc enim faciens, et te ipsum salvum facies, et eos qui te audiunt. Spiritus enim manifeste dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris et doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentes mendacium, et cauteriatam habentes conscientiam, prohibentes nubere et abstinere a cibis, quos Deus creavit (*I Tim. iv.*) » Qualiter autem sit hæc colligatio dissolvenda, statim docet Apostolus, dicens: « Quia omnis creatura Dei bona est, et nihil rejiciendum (*ibid.*) » Nam « vidit Deus cuncta quæ fecit, et erant valde bona (*Gen. i.*) » Dissolvamus ergo colligationes hæreticorum, per fidelem doctrinam: quoniam hoc est majus jejunium quod elegit Dominus. Porro « quacunque hora peccator conversus fuerit et ingemuerit, vitâ vivet, et non morietur, ait Dominus. Nolo, inquit, mortem peccatoris, sed ut convertatur, et vivat (*Ezech. xviii.*) » Peccatum autem quod per pœnitentiam non dissolvitur, suo pondere statim ad aliud trahit. Et sic efficitur restis illa, de qua dicit propheta: « Væ, qui trahunt peccatum quasi longam restem! (*Isa. v.*) » Propter quod Petrus apostolus ait: « Pœnitimini igitur et convertimini, ut deleantur vestra peccata (*Act. iii.*) » Dissolvamus igitur colligationes peccatorum, per humilem pœnitentiam; quoniam hoc est majus jejunium quod

elegit Altissimus. Quia vero canis reversus ad vomitum (*II Petr. II*), est homo rediens ad peccatum, si juxta sententiam Veritatis et dimissa sunt tibi peccata, vade, et amplius noli peccare (*Joan. VIII*); quoniam et qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit (*Matth. X*). Hinc est quod Joseph in-

ter fratres talarem tunicam habuisse describitur (*Gen. XXXVII*), et cauda hostiæ in altari jubetur offerri. Dissolvamus igitur colligationes damnatorum per finalem perseverantiam, ipso præstante, qui est super omnia benedictus Deus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XIII.

DOMINICA PRIMA IN QUADRAGESIMA.

De tribus tentantibus, Deo scilicet, et dæmone, et homine; et de quibus diabolus Christum tentaverit, circa quæ tamen docet septem esse observanda; item de astutia diaboli unde comprobetur, et de causis tentationum.

Ductus est Jesus in desertum a spiritu, ut tentaretur a diabolo; et eum jejunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriit (*Matth. IV*).

Tres sunt qui tentant: Deus, dæmon et homo. Sed Deus tentat semper ad bonum, dæmon semper tentat ad malum (*Luc. IV*), Homo vero quandoque tentat ad bonum, quandoque tentat ad malum. Deus semper tentat ad bonum, quia semper bonus est. Dæmon semper tentat ad malum, quia semper est malus. Homo vero quandoque tentat ad bonum, quandoque tentat ad malum, etc., quia quidam bonus est, et quidam malus est. Deus enim intentator malorum est. Unusquisque enim tentatur a sua concupiscentia abstractus et illectus (*Jac. I*).

De his tribus personis statim dicitur in principio: Ductus est Jesus in desertum a spiritu, ut tentaretur a diabolo. Ductus est Jesus, ecce homo. A spiritu, ecce Deus. Ut tentaretur a diabolo, ecce dæmon. Illuc enim eum Spiritus duxit divinus, ubi eum erat malignus spiritus tentaturus. Ad jejunandum duxit illum Spiritus divinus, sed ad tentandum sumpsit eum spiritus malignus. Deus autem tentat, ut probet; dæmon tentat, ut fallat; homo tentat, ut investiget. De primo dicitur: Proba me, Domine, et tenta me (*Psal. XXV*); de secundo legitur: Cur Satanas tentavit cor tuum? (*Act. VI*) de tertio scribitur: Tenta nos, obsecro, diebus decem (*Dan. I*).

Dæmon autem principaliter tentat, per voluptates, per opes et per honores. Nam quidquid est in mundo, aut concupiscentia carnis est, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ (*I Joan. II*). Concupiscentia carnis, ad voluptates; concupiscentia oculorum, ad opes; superbia vitæ, pertinet ad honores. In voluptatibus, tentat per guliam et per luxuriam; in opibus, tentat per cupiditatem et avaritiam; in honoribus, tentat per superbiam et jactantiam. De his tribus diabolus tentavit Jesum, de gula videlicet, avaritia et jactantia. De gula tentavit, cum ait: Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant; de jactantia tentavit, cum dixit: Si Filius Dei es, mitte te deorsum; de ava-

ritia vero tentavit, cum inquit: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.

Attende diligenter astutiam tentatoris. Tentat enim ex diversis causis, in diversis locis, diversis modis. De gula, de jactantia, de avaritia. In deserto, in templo, in monte. Suggestendo, argumentando, et promittendo. Suggestendo cum dicit: Dic ut lapides isti panes fiant; argumentando, cum intulit: Scriptum est enim: Quia angelis suis mandavit de te, et in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum (*Psal. XC*). Promittendo, cum inquit: Hæc omnia tibi dabo, ut quem ex una causa non poterat, ex alia causa seduceret. Quem in uno loco non peterat, in alio loco deciperet. Quem non poterat uno modo, falleret alio. Sed nullo modo profecit, quia Christus semper repulit tentatorem et superavit omnino. Non per sublimitatem potentiæ, sed per auctoritatem Scripturæ. Per hoc nos docens et instruens, ut quoties nobis graves tentationes emergunt, recurramus ad testimonia Scripturarum. In quibus invenimus et speculum quod miremur, et exemplum quod imitemur.

Porro circa tentationem hujus, septem præcipue considerare debemus, quæ docet nos evangelista notare, videlicet personam, locum et tempus, causam et modum et ordinem, et qui post omnia sequitur, finem. Personam scilicet quæ tentatur; Quia Jesus est ductus a spiritu, ut tentaretur a diabolo; locum, ubi tentatur; quia ductus est in desertum; tempus, quando tentatur; quia cum jejunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus; causam, ex qua tentatur, quia postea esuriit; modum, in quo tentatur; quoniam accedens tentator dixit ei: Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant; ordinem, secundum quem ipse tentatur, quoniam assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem, statuens eum super pinnaculum templi. Et iterum assumpsit eum in montem excelsum valde, ostendens ei omnia regna mundi; finem, ad quem tentatur; quia reliquit eum diabolus et accesserunt ad eum angeli, et ministrabant ei.

Circa quodlibet istorum duo quædam debemus distinguere. Circa primum debemus attendere personam tentatoris, et personam tentati; quia *ductus est Jesus a spiritu, ut tentaretur a diabolo*. Jesus ergo tentatur, et diabolus tentat. Circa secundum debemus notare locum solitarium, et locum assiduum; quoniam *intra desertum assumpsit eum in montem excelsum. Et intra civitatem statuit supra pinnaculum templi*. Circa tertium debemus attendere tempus post baptismum, et tempus etiam post jejunium. Quia cum baptizatus fuisset, tunc, ut dicit evangelista, *ductus est Jesus in desertum, ut tentaretur, et jejunavit quadraginta diebus et quadraginta noctibus*. Circa quartum debemus notare causam potestatis, ex qua jejunavit; et causam infirmitatis, ex qua esuriit. Circa quintum debemus attendere modum tentandi secundum qualitatem naturæ. Quia cum Jesus esurisset, suggestit ei diabolus: *Dic, inquam, ut lapides isti panes fiant*. Et secundum auctoritatem Scripturæ, quia cum suggestit ut mitteret se deorsum, adjicit: *Scriptum est enim: Quia angelis suis mandavit de te, et in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum*. Circa sextum debemus notare ordinem. Quia post gulam tentavit de jactantia, et post jactantiam tentavit de avaritia. Nam cum *assumpsisset eum in sanctam civitatem, et statuit eum supra pinnaculum templi, ac illi dixisset: Si Filius Dei es, mitte te deorsum: iterum assumpsit eum in montem excelsum valde, et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum, et dixit ei: Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraveris me*. Circa septimum debemus attendere recessum spiritus maligni. Quia *tunc reliquit eum diabolus, et accesserunt benigni spiritus, quoniam accesserunt angeli et ministrabant ei*. Ecce licet in superficie simplex appareat textus evangelicæ lectionis, latet tamen sub cera favus, sub cortice nucleus, sub spica frumentum.

Eruderemus itaque puteum, quia altus est (*Joan. v*), et hauriamus aquam in gaudio de fontibus Salvatoris (*Isa. xii*). Tentavit ergo non qualiscunque tentator, sed ipse diabolus, qui super omnes tentatores malignos probatur astutus, et ex subtilitate naturæ et ex antiquitate temporis, et ex assiduitate fallendi. Ex subtilitate naturæ, juxta quod ei dicitur: *Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia et perfectus decore in paradiso Dei fuisti* (*Ezech. xxviii*). Ex antiquitate temporis, quia prima est creatura, non quod cunctas præcesserit, sed quam nulla præcessit, juxta quod dicitur: *Quomodo cecidisti, Lucifer, qui mane oriebaris?* (*Isa. xiv*.) Ex assiduitate fallendi, quoniam *adversarius vester diabolus, tanquam leo rugiens circuit semper quærens quem devoret* (*I Petr. v*). Hic ergo tentator tam subtilis, callidus et antiquus, tentavit non hominem qualemcunque, sed ipsum Jesum, ductum *a spiritu ut tentaretur a diabolo, non peccatorem, sed Salvatorem*. Qui peccatum non fecit,

nec inventus est dolus in ore ejus (*Isa. liii; I Petr. ii*). Præcaveat sibi ergo peccator, quia tentatus est ipse Salvator; nec sit justus omnino securus, quia tentatus est ipse Deus. Sed non desperet homo quilibet cum tentatur, quia tentatus est pro nobis ipse Salvator, ut sua tentatione vinceret nostram, qui sua morte nostram peremit.

Tentavit autem non in foro, sed in deserto; non in trivio, sed in templo; non in valle humili, sed in monte sublimi. Idem ipse qui tentavit in paradiso, tentavit in eremo. Sed in paradiso tentavit primum Adam, et devicit (*Gen. iii*). In eremo tentavit secundum Adam, et devictus est. Quia non est potentia, non est sapientia, non est consilium contra Deum (*Prov. xxi*). Non sit ergo monachus securus in claustro, non sit eremita securus in solitudine, quia tentatus est Adam in paradiso, quia tentatus in deserto Jesus.

Tentavit etiam non post convivium, sed post jejunium; non post peccatum, sed post baptismum; quia magis insistit, satagit et laborat, ut seducat tam magnum quam parvum, tam justum quam impium, sapientem quam fatuum; ut in seductione magni, seducantur et parvi; et in seductione justii, seducantur et impii; in seductione sapientis, seducantur et fatui. Scriptum est enim: *Quia sub umbra dormit, et in secreto calami, in locis lumentibus; absorbet fluvium et non mirabitur; habet enim fiduciam, quod influat Jordanis in os ejus* (*Job xl*). Cum enim quis ab errore ad veritatem, a vitiis ad virtutes, et a diabolo ad Christum convertitur, tunc majores contra se tentationes et graviores in se persecutiones perpetitur. Unde filios Israel in deserto, post exitum de Ægypto, Amalecitarum graviter leguntur impugnasse (*Exod. xiv*). Propterea Sapiens monet et hortatur: *Fili, cum accesseris ad servitatem Dei, præpara cor tuum ad tentationem* (*Eccle. ii*). Ecce dubium est, si quis hic tentationem non habuerit, in futuro quis scit si salvabitur. Ab hac igitur tentatione maligna, vel potius ab hujus tentatione maligni, nulla persona excipitur, nullus locus excluditur, nullum tempus discernitur; ubique dolus et laqueus, ulique fovea et tendicula.

Vere tentatio est vita hominis super terram (*Job vii*). Annon vere tentatio? cum multiplices hostes undique semper insidientur ut capiant, persequantur ut perimant, dæmon et homo, mundus et caro. Dæmon cum vitiis, homo cum bestiis, mundus cum elementis, caro cum sensibus. Propterea plorat et clamat Apostolus: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* (*Rom. vii*). Et Psalmista dicebat: *Educ de carcere animam meam, ad confitendum nomini tuo, Domine* (*Psal. cxli*). Diabolus enim causas idoneas ad tentandum, et assumit inventas, et invenit assumendas. Ad tentandum quippe de gula, causam idoneam assumpsit inventam; quia *cum jejunasset Jesus quadraginta diebus et quadraginta noctibus,*

et postea esuriisset, accessit ad eum tentator, et ait : *Dic ut lapides isti panes fiant* : intendens illi si posset per nimiam aviditatem edendi trahere ad peccatum, sicut olim Esau, qui famem sustinere non sufferens, pro lentis edulio vendidit primogenita (*Gen. xxx.*).

Nos ergo, fratres et filii, caveamus astutiam tentationis, ne forte cum jejunamus, per nimiam aviditatem edendi trahamur ad culpam. Quia non solum in variis ferculis et lautis cibariis, sed in hora præventa, et in appetitu immoderato peccatur. Unde non ait : *Dic ut lapides isti carnes fiant, aut pisces*, ne forte in cibis lautis et variis deprehendatur facilius astutia tentatoris; sed dixit : *Dic ut lapides isti panes fiant*, ut si famis impatiens lapides mutaret in panes, nimia deprehenderetur aviditas comedendi. Attendant hoc illi, qui varios exquirendo sapes, substantiam convertunt in accidens, et naturam in artem, ut provocent et revocent appetitum.

Ad tentandum vero de avaritia causam idoneam assumendam invenit; quia *duxit illum diabolus in montem excelsum, et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum, et ait : Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me*. Attendite diligenter insidias inimici. Ut enim traheret illum ad easum, in montem excelsum assumpsit; quia quanto major excellentia tanto gravior est ruina. Et ut excitaret et invitaret concupiscentiam oculorum, ostendit et promisit *omnia regna mundi et gloriam eorum*. Sed cum prius tentasset, neque seduxisset de vitio corporali, hoc est de gula, rursus tentat de vitio spiritali, hoc est de avaritia. Dominus autem contra defectum carnis, virtutem mentis objecit; respondens secundum auctoritatem Scripturæ, quod *non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei*. Et contra cupiditatem et avaritiam, quæ secundum Apostolum, « servitus est idolorum (*Ephes. v.*), » divinam opposuit servitatem,

A secundum auctoritatem Scripturæ respondens : *Domini Deum tuum adorabis, et illi soli servies* (*Deut. vii.*), id est soli Deo servitatem adorationis impendes.

Ad tentandam etiam de jactantia causam assumpsit idoneam, et congruum locum invenit. Quoniam *assumpsit eum in sanctam civitatem, et statuit eum supra pinnaculum templi, dicens : Si Filius Dei es, mitte te deorsum*. Duo sunt de quibus homines se magis consuevere jactare, dignitas et scientia. Doctores de scientia, sacerdotes de dignitate. Ideoque de jactantia tentaturus, *statuit eum supra pinnaculum templi*, qui locus est proprius doctorum et sacerdotum. Et quoniam qui se jactant, laudem humanam desiderant, et expetunt humanum favorem, idcirco de jactantia tentaturus, cum non in locum desertum, sed *in civitatem sanctam assumpsit*, ut cum favoris applausu ab hominibus laudaretur. Ut autem persuaderet facilius quod dicebat, propheticum protulit testimonium, sed illud ad alienum sensum pervertit, ut spiritus erroris hæreticam instrueret pravitatem.

Porro cum ex diversis causis, in diversis locis, diversis modis tentasset, nec profecisset, confusus abcessit. Quia *reliquit eum diabolus, et accesserunt angeli et ministrabant ei*. Quid autem ministrabant angeli, an cibum esurienti? Sed quidquid ei angeli ministraverunt, moraliter hos instruimur, quia si tentationes diaboli curaverimus caute repellere, profecto nobis angeli ministrabunt.

Oremus ergo, fratres et filii, Dominum nostrum Jesum Christum, ut qui tentatoris superavit astutias, ipse nos liberet ab insidiis tentatoris, nec nos permittat in tentationem induci, sed si quando forte tentatio nos apprehendat humana, non permittat usque ad consensum tentari (*I Cor. x.*) : qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XIV.

IN SABBATO QUATUOR TEMPORUM.

Christi transfiguratio, et discipuli tres quid designent; de vestimentis Christi, de multiplici transfigurationis comprobatione, de casu bonorum et malorum diverso.

Assumpsit Jesus Petrum et Jacobum et Joannem fratrem ejus, et ducit illos in montem excelsum seorsum, et transfiguratus est antec eos (*Matth. xvi.*).

Quia fidelis est Dominus in promisso, ideo quod promisit, adimplevit. Promiserat enim apostolis dicens : « Sunt quidam de hic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant Filium hominis venientem in regno suo (*Matth. xxvi.*), » id est in eâ claritate, in qua peracto judicio apparebit in

D regno. Sed ecce promissum implevit, quia *post sex dies assumpsit Jesus Petrum, et Jacobum, et Joannem fratrem ejus, et ducit illos in montem excelsum seorsum, et transfiguratus est ante eos*. Sex enim sunt dies, in quibus oportet hominem operari; septimo autem die requievit Deus ab omni opere, quod patrarat (*Gen. ii.*). Recte igitur hæc transfiguratio post dies sex facta fuisse narratur, quia glorificatio futura promittitur in requie post labo-

rem, tanquam in septenario post senarium (*Luc. xlii*). Et propter eandem causam bene Lucas dicit: *Post dies octo* (*Luc. ix*), quoniam hæc transfiguratio in octava resurrectionis ætate promittitur ad futura. Quamvis et secundum litteram non discordet, quod *post sex dies* secundum Matthæum et Marcum, et *post octo* secundum Lucam hujusmodi transfiguratio facta fuisse docetur: cum illi medios dies tantum commemorent, iste vero et primum præmisit, et ultimum quo complevit, adjunxit.

In transfiguratione vero Jesus non substantiam assumptæ carnis amisit, sed gloriam futuræ resurrectionis ostendit. Sed ante omnia potest quæri, qualis fuerit illa visio: utrum spiritualis, an potius corporalis. Quædam spiritualis esse videtur, quia secundum quod discipuli erant somno gravati. Verum in somno non apparet vera visio, sed tantum imaginaria; et ideo, visio illa non videtur corporalis, sed spiritualis. Præterea cum Moyses veraciter esset mortuus (*Num. xxvii*; *Deut. xxxii, xxxiv*), si tunc corporaliter apparebat, videtur ergo quod surrexisset cum vero corpore; aut iterum fuit mortuus, et sic fuit contra justitiam sine culpa.

Punitur, quia quælibet mors est pœna; aut perpetuo mansit vivus, et ita Christus contra verbum Apostoli (*I Cor. xv*; *Col. x*); non fuit primitiæ dormientium, quia non surrexit primus immortalis et impassibilis. Econtra videtur quod illa visio fuit corporalis, quia sacra Scriptura manifeste distinguit inter spiritualem visionem et corporalem. Evangelium vero spiritualem visionem commemorat, tunc perhibet eam factam in somno vel in excessu, quemadmodum angelus apparuit Joseph dicens: « Joseph fili David, noli timere, accipe Mariam conjugem tuam (*Matth. i*). » Expresse dicitur quod in somnis apparuit, cum Petrus vidit cælum apertum, et descendens vas quoddam, velut linteum magnum quatuor initiis submitti de cælo in terram. Expresse dicitur « quod cecidit super eum mentis excessus (*Act. x*). » Quando vero corporalem visionem commemorat, tunc narrat rem gestam: quemadmodum ubi dicitur, quod angelus Domini stetit juxta pastores, et claritas Dei circumfulsit illos, et timuerunt timore magno (*Luc. ii*). Et ubi dicitur, quod magi videntes stellam in Oriente, venerint Jerusalem, dicentes: « Ubi est qui natus est Rex Judæorum? (*Matth. ii*). » Præterea nisi visio ista vera, procul dubio non fuisset verum signum glorificationis futuræ, quoniam verum non recte signatur per falsum. Quid ergo dicemus? utique quod hæc visio existit corporalis; quia sicut corporales assumpsit discipulos, et adduxit ad montem illos corporaliter: *transfiguratus est ante eos, et in veritate resplenduit facies ejus sicut sol, et vestimenta ejus facta sunt alba sicut nix*. Licet ergo Petrus, et qui cum illo erant, essent somno gravati, non tamen visionem istam in somno viderunt; quia sicut idem evangelista testatur, *evigilantes viderunt naja-*

A tem ejus et duos viros, qui stabant cum illo. Moyses vero sive corpus acreum sumpserit, sicut angeli, cum apparent hominibus; sive veraciter resurrexerit, procul dubio rediit, unde venerat. Et si dicatur eum obiisse, mors illa non fuit pœna; quia ex illa nullum sensit dolorem. Sicut autem post resurrectionem ad instruendam fidem, etiam in corpore immortalis, signa mortalitatis exhibuit, quando lateris aperturam, et locum clavorum ostendit; sic et propter assertionem fidei ante resurrectionem immortalitatis signa in corpore mortali monstravit. Quia *resplenduit facies ejus sicut sol, et vestimenta ejus facta sunt alba sicut nix*.

Verum quia mirum erat et mirabile quod monstrabat, ut firmitus crederetur, voluit illud multiplici testimonio comprobare. De cælo scilicet et de terra, de paradiso et de inferno. A Deo, et homine; a vivis, et mortuis; per præteritos, et præsentis; per legem, et prophetas, quoniam *apparuerunt eis Moyses et Elias, cum ipso loquentes. Et ecce nubes lucida obumbravit illos, et vox de nube dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipsum audite*. Vox de nube perhibuit testimonium veritati de cælo. Discipuli autem in monte fuerunt testes veritatis in terra. Moyses de inferno, quia nondum Christus eduxerat viatos suos de lacu, in quo non erat aqua (*Zach. ix*). Elias de paradiso, in quo cum Enoch usque ad tribulationem ultimam futuram per Antichristum creditur permansurus.

C A Deo Patre vox illa processit: *Hic est Filius meus dilectus*. Ab homine Petro verbum illud exiit: *Domine, bonum est nos hic esse*. Vivus erat Elias, mortuus Moyses. At ille vivus erat, sed morietur; iste vero mortuus, sed victurus. Ambo tamen præsentis erant, is ut legifer, hic ut propheta; ut rei miræ mirabile testimonium perhiberent. Per illos, ut per præteritos; per apostolos, ut per præsentis perhibetur testimonium veritati. Quoniam et qui præbant et qui sequebantur clamabant, dicentes: « Hosanna Filio David, benedictus qui venit in nomine Domini (*Matth. xxi*). » Tres apostoli et duo prophetæ fuerunt adhibiti, quia secundum legem divinam « in ore duorum vel trium testium stat omne verbum (*Deut. xvii*). »

D Petrus autem visionis gloria, vel potius visione gloriæ delectatus aiebat: *Domine, bonum est nos hic esse*. Sed Petrus videns glorificatam humanitatem, tanto afficitur gaudio, ut nunquam velit ab ejus intuitu separari: quid de illis putandum est, qui divinitatem glorificantem aspiciunt, cum quanto gaudio semper illi desiderant inhærere? « Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se (*Isa. lxiii*). » In eo vero quod addidit: *Si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, et Eliæ unum*, nesciebat, ut ait alius evangelista (*Luc. ix*), quid diceret. Quia non est necessarium tabernaculum, ubi secundum Apocalypsin Joannis, « Deus omnipotens est templum et agnus (*Apoc. xvi*). » Et

quia gloriam quæ promittitur post resurrectionem in cœlo, redditam esse putabat ante resurrectionem in terra, sed perterritus et attonitus, vel magis in exstasi positus, et in excessu translatus, nesciebat cogitare futura, quem præsentia delectabant. Unde reprehendi non meruit, aut etiam increpari. Sed adhuc ipso loquente, ecce nubes lucida, non obscura; non enim est conventio lucis ad tenebras, neque Christi ad Belial (II Cor. vi); obumbravit eos, ut ostenderet visionem hujusmodi non esse veritatem futuræ glorificationis, sed umbram, ut per umbram veniretur ad veritatem, quasi per speciem ad rem, et per fidem ad speciem.

Porro quare factum sit hoc miraculum, et cur hoc mirabile sit ostensum, ostenditur, cum inferitur: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipsum audite.* Ac si diceret manifestius: Ego, qui dixeram: « Pœnitet me fecisse hominem (Gen. vi), » ecce nunc dico: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Hic ergo, non alius filius est, non servus meus, non alienus; dilectus, non maledictus, in quo mihi complacui, non displicui, et ideo ipsum audite, non contradicite.

Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam, et timuerunt valde. Boni namque cadunt in faciem, mali vero retrorsum. De bonis autem calentibus dicitur: « Ceciderunt in facies suas et adoraverunt Dominum (Apoc. iv). » De malis vero cadentibus legitur: « Abierunt retrorsum, et ceciderunt in terram (Joan. xviii). » Isti cadunt in faciem, per humiliationem; illi cadunt retrorsum, per aversionem. Isti quo cadunt, intelligunt; illi quo cadunt, ignorant. « Beatus tamen qui semper est pavidus (Prov. xxviii). » Quia « timor Domini peccatum expellit (Eccli. i). » Hinc propheta dicit ad Dominum: « A timore tuo concepimus, Domine, et peperimus spiritum salutis (Isa. xxvi). »

Audientes ergo discipuli testimonium deitatis, et majestatis gloriam intuentes, ceciderunt et timuerunt; quia « accedet homo ad cor altum, et exaltabitur Deus (Psal. lxiii), » et investigator majestatis opprimetur a gloria (Prov. xxv). Unde propheta: « Domine, audivi auditionem tuam, et timui (Habac. iii); » consideravi opera tua, et expavi. Ex eo autem præcipue timuerunt, quod cum Petrus quasi comparasset Jesum Moysi et Eliæ, dicendo: *Si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, et Eliæ unum,* audientes postea vocem de nube dicentem: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui;* et intelligentes ipsum Deum esse, Dei Filium Jesum Christum, tanquam erraverunt, timore perterriti ceciderunt. Sed ne præ timoris magnitudine desperarent, accessit Jesus, et tetigit eos, dixitque illis: *Surgite, et nolite timere.* Accessit, et tetigit; quia per se surgere non valebant. « Sine me, inquit, nihil potestis facere (Joan. xv). »

Levantes autem oculos suos, neminem viderunt, nisi solum Jesum. Nam si Moyses et Elias perseve-

Assumptus cum ipso, vox Matris videretur incerta, cui potius testimonium protulisset. Scio fratres et filii, quod vos delectat expositio litteralis, sed puto quod magis spiritualis expositio delectabit. Et ideo si litteram diligenter audistis, spiritum diligentius audiatis. *Assumpsit ergo Jesus Petrum, et Jacobum et Joannem, et duxit illos in montem excelsum,* etc.

Tres isti discipuli designant tres ordines fidelium in Ecclesia, prælatos, continentes et conjugatos. Hi sunt Noe, Daniel, et Job, quos Ezechiel vidit in visione salvandos (Ezech. xiv). Sed secundum evangelicam veritatem, « duo sunt in agro, duo in lecto, et duo in mola; quorum unus assumetur, et alter relinquetur (Matth. xxiv). » Quoniam de quolibet ordine quidam assumuntur ad gloriam, et alii relinquuntur ad pœnam. Non enim locus sanctificat hominem, sed homo locum. Tres ergo discipulos assumpsit Jesus, et duxit eos in montem excelsum; quia tres ordines fidelium accepit Dominus, et adduxit in cœlum; sed non omnes de omnibus; quia ducit illos seorsum, id est divisim, « sicut pastor segregat oves vel agnos ab hædis (Matth. xxv), » ut tollatur impius, ne videat gloriam Dei, quæ promittitur et datur in cœlo (Isa. xxvi), quia « Dominus in cœlo sedes ejus (Psal. x), » Qui dicit: « Volo, Pater, ut ubi ego sum, illic sit et minister meus (Joan. xvii). »

Quod autem transfiguratus est ante eos significat quod videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem videbimus facie ad faciem, sicuti est (I Cor. xiii), quando de figura transferemur ad veritatem, et de fide producemur ad speciem.

Et resplenduit facies ejus sicut sol, vestimenta autem ejus facta sunt alba sicut nix. Vestimenta Christi sunt universi fideles, de quibus ad ipsum dicitur per prophetam: « His omnibus velut vestimento vestieris (Isa. xlv). » Et ad quos Apostolus dicit: « Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis (Rom. vi). » Et ideo non solum facies Christi resplenduit sicut sol, sed etiam vestimenta ejus facta sunt alba sicut nix. Quemadmodum, inquit Apostolus, « Salvatorem exspectamus Dominum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ (Phil. iii). » Porro, quanta est differentia inter claritatem solis, et nivis candorem, tanta est differentia inter gloriam capitis, et glorificationem membrorum. Duplex autem glorificationis est species: una spiritus, et altera corporis. Una qua glorificatur corpus, et altera qua glorificatur spiritus; quia, secundum prophetam (Isa. xl), de manu Domini recipiemus duplicia. Totus igitur homo in stola mentis et stola carnis gloriam obtinebit. Quia vero corpus constat ex quatuor elementis, terra, aqua, igne et aere, ad stolam corporis quatuor proprietates pertinere dicuntur, claritas, subtilitas, agilitas et impassibilitas. Et quia spiritus tres habet naturales virtutes, vim rationabilem, vim ira-

scibilem et vim concupiscibilem, ad stolam spiritus tres asseruntur proprietates spectare, cognitio, dilectio et delectatio. Has et illas commemorat et commendat Sapiens ille, qui ait: « Fulgebunt justi, et tanquam scintillæ in arundineto discurrunt: et regnabit Dominus illorum in perpetuum (Sap. III). » Illis verbis proprietates glorificati corporis designat. Ac si diceret: *Fulgebunt clari, et tanquam scintillæ subtiles in arundineto discurrunt agiles. Et regnabit Dominus illorum in perpetuum*, et ipsi cum Domino impassibiles. Consequenter autem glorificari spiritus proprietates assignat. Qui confidunt in illo, intelligent veritatem, et fideles in dilectione acquiescent ei; quia donum et pax est electis Dei. Intelligent veritatem, ecce cognitio. Fideles in dilectione, ecce dilectio. Pax est electis, ecce delectatio. Ut autem Dominus in apostolis circa mercedem glorificationis æternæ erigeret spem, astrueret fidem et accenderet charitatem; in seipso utramque stolam, et utriusque proprietates exhibuit: Quia *resplenduit facies ejus sicut sol*, ecce corporis stola. Non enim simpliciter dixit: *Resplenduit*, sed addidit, *sicut sol*. Nam illæ quatuor proprietates inveniuntur in sole: claritas in substantia, quia ignea est, et lucida, impassibilitas in natura, quia perpetua consistit et incorrupta; subtilitas in radio, quia sine obstaculo penetrat vitrum; agilitas in motu,

A quia uno die discurrit ab Oriente in Occidentem. Has etiam proprietates in mortali corpore Christus ostendit; subtilitatem, quando nascebatur de Virgine (Luc. II); agilitatem, quando gradiebatur super aquas (Joan. VI); claritatem, quando transfigurabatur in monte (Matth. IX); impassibilitatem, quando manducabatur in cœna (Joan. XIX). Proprietates autem glorificati spiritus commendantur, cum dicitur: *Hic est Filius meus dilectus*, ecce dilectio. *In quo mihi bene complacui*, ecce delectatio. *Ipsam audite*, ecce cognitio. Nam et ipse dicebat: « Quæcunque audivi a Patre meo, nota feci vobis (Joan. XV). » Deus enim quanto magis cognoscitur, tanto magis diligitur; quanto magis diligitur, tanto magis delectat.

B Nos ergo, fratres et filii, si cupimus glorificationis stola vestiri, de valle ascendamus ad montem, ut nostra conversatio sit in cœlis (Phil. III), juxta quod monet Apostolus dicens: « Quæ sursum sunt quaerite, non quæ super terram (Col. III), » non inhiantes terrenis, sed adherentes cœlestibus; ut ascendamus « de virtute in virtutem, donec videamus Deum deorum in Sion (Psal. LXXXIII), » præstante Domino nostro Jesu Christo, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XV.

DOMINICA TERTIA IN QUADRAGESIMA.

Aquosa loca in quibus immundus spiritus requiescit: de tribus scopis, quibus conscientia domus mundatur, et tribus ornamentis, quibus ornatur; et de septem vitiis capitalibus.

Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca inaquosa, quærens requiem et non inveniens, dicit: *Revertar in domum meam unde exivi. Et cum venerit, invenit eam scopis mundatam et ornatam. Et tunc vadit et assumit septem alios spiritus nequiores se, et ingressi habitant ibi. Et tunc fiunt novissima hominis illius pejora prioribus (Luc. XI).*

Sæpe necessitas impedit quod requirit utilitas, quod ipse nunc experiri compellor. Requirit enim utilitas, ut his sacris diebus frequentius solito, per exhortationes sermonum debeam populos admonere, sed impedit hoc necessitas, quia præter solitum, imo plus solito, multis et magnis sum occupatus negotiis, ut nullum mihi sit otium otiosum. Quid ergo? Facere nolim quod queo, quia quod velim facere nequeo? Absit! Est aliquo prode tenus si non datur ultra. Nam et Apostolus ait: « Lac vobis potum dedi, non escam (I Cor. III). » Dicam ergo: *Cum immundus spiritus exierit de homine ambulat per loca inaquosa.*

Circa immundum spiritum tria notare debemus,

C quæ docet nos Veritas ipsa notare, videlicet egressum, progressum et regressum; egressum ab homine; progressum per loca; regressum ad domum. De primo dicitur: *Cum immundus spiritus exierit de homine*; de secundo subditur: *Ambulat per loca inaquosa*; de tertio vero additur: *Revertar, inquit, in domum meam unde exivi*. Egressus est semper homini bonus; regressus semper est homini malus. Progressus autem interdum est homini bonus, interdum est malus. Bonus, cum tentationi non acquiescitur, malus autem, cum consentitur. Videamus ergo quid provenit de egressu, quid evenit de progressu, quid advenit de regressu. *Cum immundus, inquit, spiritus exierit ab homine, tunc domus scopis mundatur et ornatur. Ecce quid provenit de egressu. Ambulat per loca inaquosa, quærens requiem, sed non invenit. Ecce quid evenit de progressu. Tunc vadit et assumit septem alios spiritus nequiores se, et ingressi habitant ibi. Ecce quid advenit de regressu. Procuremus itaque diligenter egressum, ut domus nostra scopis mundetur et ornatur. Caveamus autem prudenter progressum,*

ut immundus spiritus quærens requiem non inveniat. Timeamus vehementer regressum, ne sint *novissima nostra pejora prioribus*. Intrat ergo spiritus immundus per culpam, sed exit per poenitentiam; ingreditur per vitium, sed exit per virtutem. Nam egressus vitii, virtutis operatur ingressum. Vel potius virtutis ingressus, vitii operatur egressum. Quia « non est conventio lucis ad tenebras, neque Christi ad Belial (*II Cor. vi*). » — « Dimissa sunt, inquit, ei peccata multa, quoniam dilexit multum (*Luc. vii*). »

Cum autem immundus spiritus exierit de homine, tunc ambulat per loca inaquosa, sed quærit in eis requiem, et non invenit. Aquosa loca, sunt corda luxuriosa, in quibus concupiscentiæ luxus exuberat. De hac enim aqua patriarcha Jacob dixisse legitur ad Ruben: « Effusus es sicut aqua, non crescas, quia ascendisti cubile patris tui (*Gen. xlix*). » Nam et aquæ furtivæ dulciores sunt, et panis absconditus est suavior (*Prov. ix*). » In his locis aquosis immundus spiritus requiescit, juxta quod legitur: « Sub umbra dormit, in secreto calami, in locis humentibus (*Job xl*). » Loca vero inaquosa sunt corda casta, quæ charitatis igne flammescunt; in quibus non malignus sed benignus spiritus requiescit, juxta quod legitur: « Super quem, inquit, requiescet spiritus meus, nisi super humilem et quietum, et tementem sermonem meum? (*Isa. v*). » Ambulat ergo spiritus immundus per inaquosa loca, fiduciam habens, ut Jordanis influat in os ejus (*Job xl*). « Circuit enim quærens quem devoret (*I Petr. v*). » Sed quærens in eis requiem et non inveniens, dicit: *Revertar in domum meam unde exivi*. Non enim est mirum si spiritus mendacii mentiatur, aut si spiritus præsumptionis præsumat. Adhuc enim domum dicit esse suam, de qua exivit; quæ non est jam spiritus immundi, de qua spiritus est ejectus immundus. Hæc domus est conscientia. De qua dicit Psalmista: « Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ (*Psal. c*). »

Cum in hanc venerit domum, de qua per poenitentiam est egressus, invenit eam scopis mundatam et ornatam. Mundatam ejectis vitiis, ornatam introductis virtutibus. Tribus autem scopis domus ista mundatur: scopa compunctionis in corde, scopa confessionis in ore, scopa satisfactionis in opere. Scopa compunctionis mundatur cor a labe contagionis iniquæ, scopa confessionis mundatur cor a sorde locutionis perversæ, scopa satisfactionis mundatur opus a fœditate consuetudinis pravæ. Tribus etiam ornamentis ornatur, donis, virtutibus et operibus; de quibus inquit Propheta: « Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumamicta varietate (*Psal. xlv*). » Ornatur enim varietate donorum, spiritu sapientiæ et intellectus, spiritu consilii et fortitudinis, spiritu scientiæ et pietatis, et spiritu timoris Domini (*Isa. ii*). Ornatur et varietate virtutum, fide, spe et charitate,

A justitia, fortitudine, prudentia, temperantia. Ornatur quoque varietate operum: oratione, jejunio, eleemosyna, et præsertim illis operibus pietatis, quæ Dominus in judicio commendabit: « Esurivi, et dedistis mihi manducare; sitivi, et dedistis mihi bibere, etc. (*Matth. xxv*). »

Tunc immundus spiritus, quasi non possit solus domum istam irrumpere, vadit, et assumit septem alios spiritus nequiores se. Ideo nobis describitur immundi spiritus astutia, ut studeamus adhibere cautelam. Certe, cum non potest unum seducere, tentat ut seducat alium. Quia cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca inaquosa. Cum uno modo seducere nequit, tentat ut alio modo seducat. Quia quærens requiem et non inveniens, dicit: *Revertar in domum meam unde exivi*. Cum solus non potest seducere, tentat ut seducat cum aliis, quia vadit et assumit septem alios spiritus nequiores se, et ingressi habitant ibi. Verbi gratia supponatur exemplum: cum spiritus luxuriæ ejectus ab homine, videt eum continentia præditum, honestate præclarum, ita ut difficile sit eum de carnis fragilitate seduci, ad alias artes recurrit, aliasque fraudes excogitat. Et primo, spiritum simulationis assumens, tentat per hypocrisim, ut seducat; secundo, spiritum favoris assumens, tentat per vanam gloriam, ut decipiat; tertio, spiritum ambitionis assumens, tentat per cupiditatem, ut fallat; quarto, spiritum elationis assumens, tentat per superbiam, ut seducat; quinto, spiritum præsumptionis assumens, tentat per arrogantiam, ut decipiat; sexto, spiritum ostentationis assumens, tentat per jactantiam, ut seducat; septimo, spiritum dissolutionis assumens, tentat per superfluitatem, ut fallat. Et sic demum spiritus luxuriæ revertitur, et subintrat. *Et fiunt novissima hominis illius pejora prioribus*. Non solum, quia imputantur peccata dimissa, sed quia superinducuntur admissa.

Sed nec sic desperandum est, quia Jesus septem dæmonia ejecisse legitur (*Marc. x*) de Maria, id est vel septem vitia principalia, quæ significata sunt per septem gentes, quæ de terra promissionis fuerunt ejectæ; quibus opponuntur septem petitiones, septem virtutes et septem dona: vel potius vitia spiritualia simul et corporalia, quæ per septenarium designantur, propter ternarium et quaternarium, in quibus componitur septenarius. Ternarius enim refertur ad spiritum, qui tres habet naturales virtutes: vim rationabilem, ut discernat inter bonum et malum; vim irascibilem, ut fugiat malum; vim concupiscibilem, ut appetat bonum. Quaternarius autem refertur ad corpus, quod constat ex quatuor elementis, terra, aqua, igne et aere; ut septem dæmonia intelligantur ejecta, quando vitia corporalia et spiritualia sunt dimissa. Corporalia, ut gastrimargia, luxuria. Spiritualia, ut ira, invidia, etc.

Satagamus ergo, fratres et filii, ne sicut canes revertamur ad vomitum (*Prov. xxviii*). Quia « ne-

mo mittens manum suam ad aratrum, et respiciens A retro, aptus est regno Dei (*Luc. 1x*). » Nam et uxor et Laurentii merita imploremus, ut ipsi pro nobis Lot, quia retro respexit, legitur in statuam salis intercedant ad Dominum Jesum Christum, qui est fuisse conversa (*Gen. 11x*). Quia vero ex nostra super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XVI.

FERIA V POST PRIMAM DOMINICAM QUADRAGESIMÆ.

De Christi justitia, potentia, misericordia, prudentia, vigilantia et doctrina : de febribus Synagogæ quibus detinetur, et de simplici, duplici, continua et interpollata febre : denique de ægritudinis varietatibus.

Surgens Jesus de synagoga, introivit in domum B Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus (Luc. 1v).

Multa nobis et magna circa Redemptorem nostrum in hac evangelicæ lectionis serie commendatur, justitia, potentia, misericordia, prudentia, vigilantia et doctrina. Justitia, quia surgens de synagoga, intravit in domum Simonis; potentia, quia stans super eam imperavit febre, et dimisit illam. Misericordia, quia manus singulis superponens, curabat eos; prudentia, quia increpans dæmonia clamantia et dicentia : Quia tu es Filius Dei vivi, non sinebat ea loqui; vigilantia, quia et aliis civitatibus oportet me, inquit, evangelizare regnum Dei; doctrina, quia erat prædicans in synagogis Galilææ.

Surgens ergo de synagoga, intravit in domum Simonis, quoniam infideles deseruit, et ad fideles accessit. Synagogam propter perfidiam reprobavit, et Ecclesiam propter obedientiam præelegit. Simonem autem interpretatur obediens; cujus domus est universalis Ecclesia, quam ei Dominus gubernandam commisit. « Tu es, inquit, Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam (Matth. xvi). » Cujus obedientiam Dominus commendat et commemorat per prophetam : « Populus, inquit, quem non cognovi, servivit mihi, in auditu auris obedivit mihi (Psal. xvii). » Nihil justius, quam ut Dominus infideles et inobedientes abjiciat; fideles autem et obediens assumat. « Quoniam humilia respicit, et alta a longe cognoscit (Psal. cxxxvii). »—« Superbis resistit, humilibus autem dat gratiam (Jacob. iv; I Pet. v). » Propter quod alibi apostoli leguntur dixisse Judæis : « Quia repulistis verbum Dei, et indignos vos fecistis vitæ æternæ, ecce convertimur ad gentes (Act. xiii). » Unde si nolumus abjici, sed assumi, infidelitatem, et inobedientiam studeamus abjicere; fidem autem et obedientiam assumere studeamus. Quia « fides sine operibus mortua est (Jac. v) », et opera sine fide non vivunt.

Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus. Quam prius dixerat Synagogam, modo Simonis socrum appellat. Socrus enim est mater uxoris. Mater autem Ecclesiæ, quæ uxor est Simonis, sacramentaliter sibi conjugio copulata, intelligitur Synagoga,

juxta quod ipsa dicit in Canticis : « Filii matris inæ pugnauerunt adversum me (*Cant. 1*) » Nam de Synagoga nati sunt primum [*al. primitivi*] fideles, de qua secundum carnem et ipse Christus traxit originem. Propter quod et ipse dicebat : « Quia salus est ex Judæis (*Joan. 1v*). » Postquam ergo Christus a Synagoga surrexit, deserens eam propter perfidiam, tunc ipsa socrus Simonis cœpit magnis febribus detineri. Non dixit : febre, sed febribus, ut intelligatur non una tantum, sed multis febribus laborasse. Synagoga quippe duabus præcipue febribus detinetur, erroris videlicet et invidiæ. De prima dicit Psalmus : « Quoniam erraverunt a ventre, locuti sunt falsa (*Psal. xxxvii*). » De secunda dicit evangelista (*Matth. xxvii*), quod per invidiam tradiderunt eum. Febris erroris de frigido procedit humore. Juxta quod legitur : « Facta sunt encænna in Hierosolymis, et hiems erat (*Joan. x*). » Hiems erroris et infidelitatis et ignorantiae. Unde quando Petrus negavit (*Joan. xviii*), calefaciebat se ad ignem, quia frigus erat. Febris autem invidiæ, de calido procedit humore, juxta quod legitur : « Super eos cecidit ignis, et non viderunt solem (*Psal. lvi*). » Ignis invidiæ, indignationis et odii. « Nam, exarsit ignis in synagoga eorum, et flamma combussit peccatores (*Psal. cv*). » O quam gravi torqueatur invidia Synagoga, quando videt Ecclesiam habere regnum et sacerdotium, templum et altare, legem et prophetiam ! Quoniam ablatum est ei regnum Dei, et datum genti facienti fructus ejus (*Matth. xxi*). Tam grandi tamen detinetur errore, ut nec sic intelligat veritatem. « Cognovit bos possessorem suum, et asinus præsepe domini sui : Israel autem me non cognovit, et populus insipiens non intellexit (*Isa. 1*). »

His ergo febribus socrus Simonis, id est Synagoga tenetur; sed qui sunt in domo fideles, orant pro ipsa, petentes, ut Deus auferat velamen de cordibus ejus, ut Jesum Christum, qui est veritas, agnoscat. Ipse vero precibus fidelium inclinatus, stans super eam, ad Patris videlicet dextram exaltatus; quoniam « exaltavit illum Deus, et dedit ei nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium

et infernorum, et omnis lingua consteatur quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris (*Phil. II*). »

Imperavit febrī, et dimisit illam. Non quod febris tanquam res sensibilis aut rationabilis intellexerit; sed quod de ipsa suum beneplacitum adimpleverit. « Qui dixit, et facta sunt; mandavit, et creata sunt (*Psal. CXLVIII*). » Nam « omnia quæcunque voluit Dominus fecit, in cælo et in terra, in mari et in omnibus abyssis (*Psal. CXXXIV*). » Nihil potentius, quam quod ejus imperium insensibilia quoque sentiant et obediant imperanti.

Unde *continuo surgens ministrabat illis.* Licet enim naturale sit febricitantibus, incipiente sanitate lassescere, et ægritudinis molestiam persentire, miraculum tamen vicit naturam. Quia sanitas quæ Dei datur imperio, tota simul et integra redit. Et ideo *continuo surgens ministrabat illis*; ut in hoc miraculum alludat mysterio. Quia sanitas animæ tota simul et integra restituitur. Scriptum est enim, quia « totum hominem sanum fecit in Sabbato (*Joan. VII*). » Hoc autem implebitur, « quando plenitudo gentium intrabit ad fidem, et tunc omnis Israel salvus fiet (*Rom. IX*). » Quoniam « in diebus illis salvabitur Juda (*Jer. XXXIII*), » « et reliquæ Israel salvæ fient (*Rom. IX*). » Sciendum est autem, quod quædam febris simplex, quædam duplex, quædam continua, et quædam interpolata. Simplici febre laborat, qui unico vitio molestatur. Sicut multi sunt, qui a cæteris abstinentes, luxuria inquinantur. Nam quod Jacobus apostolus ait: « Quicumque in uno offendit, factus est omnium reus (*Jacob. II*), » sane debet intelligi, sic videlicet, quod *quicumque in uno offendit*, unum de mandatis divinis transgreditur, *factus est omnium reus*, id est amittit charitatem, sine qua cætera non implentur. Nam « finis præcepti charitas est (*I Tim. I*). » Et perfectio legis est charitas (*Rom. XIII*).

Duplici vero febre laborat, qui multis vitiis irretitur, ut mulier illa peccatrix, de qua Dominus legitur (*Marc. XVI*) septem dæmonia ejecisse; non quod, qui habet unum vitium, habeat universa, sicut qui habet unam virtutem, habet universas. Nam secus est in invio, quam in via. Omnes enim virtutes sibi invicem suffragantur, sed quædam vitia sibi invicem adversantur, ut prodigalitas et avaritia, desperatio et præsumptio. Continua febre laborat, quicumque in vitio perseverat. Et hæc febris velut acuta mortalis existit. De qua Dominus ait: « Moriemini in peccatis vestris (*Joan. VIII*). » Et de hac forte Joannes apostolus ait: « Est peccatum ad mortem, non pro eo dico ut quis oret (*Joan. V*). »

Interpolata vero febre laborat, qui quandoque pœnitet de peccato, sed ad illud revertitur tanquam canis ad vomitum (*Prov. XXVI*); et talis quandoque quotidiana, quandoque tertiana, quandoque quartana febre laborat; secundum quod facile, vel facilius, vel facillime pœnitens relabitur in peccatum. Nemò tamen desperet, quia rogaverunt

A illum pro ea, et imperavit febrī, et dimisit illam. Certe quæ suis meritis curari non poterat, alienis precibus est sanata. Et ideo cum quis aliquo gravi peccato laborat, recurrat ad Ecclesiam, ut oret pro illo. Scriptum est enim, quia « Jesus ut vidit fidem illorum, ait paralytico: Dimittuntur tibi peccata tua (*Marc. II*). »

Cum sol autem occidisset, omnes qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad eum, et curabantur omnes. Sol justitiæ Christus est, qui « illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (*Joan. I*). » De quo dicit Propheta: « Sol cognovit occasum suum (*Psal. CIII*). » Ille sol occubuit, quando Christus, inclinato capite, spiritum emisit (*Matth. XXII*). Verum antequam *sol occubisset*, pauci fuerunt sanati, quoniam pauci ante mortem Christi sunt ad fidem conversi. Propter quod ipse dicebat: « Singulariter sum ego donec transeam (*Psal. CXL*). » — « Cum autem exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum, » quia: « Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit multum fructum affert (*Joan. XII*). » Et ideo *cum sol occubisset, omnes qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad Jesum, et curabat eos.*

Languores mentis sunt vitia. Tot ergo sunt varietates languoris, quot sunt species vitiorum. Enumeremus ergo pauca de multis, ad ædificationem multorum. Quidam patiuntur dolores, quidam tumores, quidam calores, et quidam furores. Item quidam sunt cæci, quidam sunt surdi, quidam sunt muti, et quidam sunt claudi. Rursus, quidam sunt leprosi, quidam hydropici, quidam paralytici, et quidam lethargici. Graves sunt ægritudines istæ, sed omnes per Dei gratiam sunt curabiles.

Dolor cordis est odium, de quo legitur: « Concepit dolorem, et peperit iniquitatem (*Psal. VII*). » Gravis est iste languor; quoniam « qui odit fratrem suum, homicida est (*I Joan. III*). » Tumor animi est superbia. De quo legitur: « Scientia inflat, charitas autem ædificat (*I Cor. VIII*); » id est scientia sine charitate facit hominem superbire. Sed et gravis est iste languor, quoniam « initium omnis peccati est superbia (*Eccli. I*). » Calor spiritus est luxuria. De qua dicit propheta: « Omnes adulterantes, quasi cibanus succensus a coquente (*Oseæ. VII*). » Et iste languor est gravis, quia fornicatores et adulteri regnum Dei non possidebunt (*Hebr. XIII*). Furor cordis est ira, de qua legitur: « Fel draconum vinum eorum, et furor aspidum insanabilis (*Deut. XXXI*). » Et iste languor est gravis; « quoniam ira viri justitiam Dei non operatur (*Jac. I*). »

Porro, quicumque habent infirmos, ducunt illos ad Jesum, ut sanentur a Salvatore: quia non est aliud nomen datum sub cælo, in quo oporteat homines salvos fieri (*Act. IV*), respiciant ad serpentem æneum pendentem in ligno, qui percussi sunt ab ignitis serpentibus, ut sanentur (*Num. XXI*). Cæci

sunt, qui carent lumine veritatis, de quibus legitur : « Sinite, cæci sunt, et duces cæcorum (*Matth. xv*). » Si cæcus cæcum duxerit, ambo in foveam cadent (*Luc. vi*). Surdi sunt, qui præceptis Dominicis obedire contemnunt, de quibus dicitur : « Sicut aspidis surdæ et obturantis aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantium, et veneficia quæ incantantur a sapiente (*Psal. liii*). » Muti sunt, qui a laude tacent divina, juxta quod legitur : « Obmutui, et humiliatus sum, et siliui a bonis (*Psal. xxxviii*). » Claudii sunt, qui non gradiuntur per semitam mandatorum, juxta quod legitur : « Quousque claudicatis in duas partes? si Dominus est Deus, sequimini eum (*II Reg. xviii*). »

Sed omnes qui habent infirmos, ducant illos ad Jesum, ut sanentur a Salvatore : quia neminem despicit, nullam abjicit. Salus, inquit, populi mei ego sum. « Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego vos reficiam, et invenietis requiem animabus vestris (*Matth. xi*). » — « Omnis enim qui venit ad me, non ejiciam foras (*Joan. vi*). »

Hæretici sunt leprosi, qui in una parte sunt integri, et in alia parte sunt corrupti : quia sub specie veritatis, virus falsitatis infundunt. Cupidi sunt hydropici, qui quanto plus bibunt, tanto plus sitiunt : ad instar fornacis, qui quanto plura ligna recipit, tanto plura consumit. Paralytici sunt actibus dissoluti. Lethargici sunt beneficiorum ingrati. Sed nec isti desperent, securi veniant ad Jesum ut curentur ; quia « vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit : percussus est propter iniquitates nostras, attritus propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, et livore ejus sanati sumus (*Isa. liii*). *Exibant autem dæmonia a multis, clamantia et dicentia, quia tu es Filius Dei. Et increpans non sinebat ea loqui.* Porro cum dicat

A Apostolus : « A quocunque prædicetur Christus, gaudeo, sed et gaudebo (*Phil. i*), » quare prohibebat dæmonia dicere veritatem? Nonne firmiter est testimonium, quod profertur ab adversario? Tribus quidem de causis : prima, ut doceret nos fugere vanam gloriam, ne videlicet humani favoris delectemur applausu ; secunda, ut doceret nos hæreticam pravitatem vitare, quatenus hoc exemplo inhibeamus hæreticis, ne prædicent etiam veritatem. Quia fel draconum propinant in aureo calice Babylonis (*Deut. xxxii*). Tertia, ne qua dæmones spiritus falsitatis, veritatem dicere credentur. In quo moraliter edocemur, ne laudari velimus a fallacibus et mendacibus ; quorum laudatio magis redundat ad injuriam quam ad honorem.

B Illud autem, quod subditur : *Quia sciebant ipsum esse Christum*, sane debet intelligi, ne videatur contrarium ei quod dicit Apostolus, quia « si cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent (*I Cor. ii*), » quod a quibusdam exponitur de dæmonibus. Hi si cognovissent Christum esse Dominum gloriæ, nunquam eum suggestione maligna crucifixissent. Nam hoc est mysterium absconditum a sæculis, revelatum autem principibus et potestatibus per Ecclesiam (*Colos. i*). Distinguantur itaque tempora, et concordat Scriptura. Dæmones enim quandoque credebant, quandoque dubitabant. Nam cum videbant eum humanos sustinere defectus, dubitabant de ipso, quemadmodum legitur ; quod *cum jejunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, et postea esuriisset, accedens tentator dixit ei : Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant (*Matth. iv*)*. Cum autem videbant eum operari miracula, credebant de ipso quod Filius Dei esset. Quemadmodum alibi dixisse leguntur : « Jesu Nazarene, quare venisti ante tempus torquere nos? Scimus quia Sanctus Dei es (*Matth. viii*). »

SERMO XVII.

DOMINICA QUARTA IN QUADRAGESIMA.

De Christi potentia, sapientia, et benignitate; de duobus miraculis et eorum expositione; de vita contemplativa et activa, denique de duobus Testamentis et populis.

*Est puer unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos et duos pisces. Sed hæc quid sunt inter tantos? (*Joan. vi*.)*

Tria nobis præcipue circa Redemptorem nostrum in hac evangelicæ lectionis serie commendantur ; potentia, et sapientia, et benignitas. Potentia, in miraculo ; sapientia, in mysterio ; et benignitas, in officio. Quid enim potentius, quam res augmentare parvissimas sine additamento vel nutrimento? quid sapientius, quam causas figurare profundas sine dicto vel scripto? quid benignius, quam turbas saturare famelicas, sine prece vel pretio? Et certe

D quos spiritualiter paverat cibo doctinæ, pascit etiam corporaliter alimento naturæ ; ut qui refecerat spiritum, aliat et corpus.

Hoc autem miraculum de multiplicatione panum et piscium, ex quibus Dominus multitudinem populi satiavit, bis legitur operatus. Sed inter primum et secundum miraculum multa et magna differentia est. Varia quidem, sed non contraria ; diversa, sed non adversa. In primo quippe miraculo de quinque panibus hordeaceis et duobus piscibus, quique millia hominum saturavit, et de fragmentis quæ superaverant, discipuli duodecim cophinos imple-

verunt. In secundo vero miraculo de septem panibus et paucis piscibus, quatuor millia virorum refecit, et de fragmentis impleverunt apostoli septem sportas (*Marc. viii*). In primo miraculo distinguitur quales panes fuerunt, et quot pisces; in secundo vero miraculo, neque hoc exprimitur neque illud. In primo miraculo puer unus quinque panes hordeaceos et duos pisces habebat; in secundo vero miraculo septem panes et paucos pisces discipuli habuerunt. In primo miraculo discubuerunt quinque millia hominum super fenum; in secundo vero miraculo discubuerunt quatuor millia hominum super terram.

Plena sunt omnia divinis mysteriis et cœlesti dulcedine redundantia: si tamen diligentem habeant inspectorum, qui norit sugere mel de petra, oleumque de saxo durissimo (*Deut. xxxii*). Eruderemus itaque puteum quoniam altus est, et hauriamus eamquam in gaudio de fontibus Salvatoris (*Isa. xii*).

Sane duæ sunt vitæ, duo sunt populi, et duo sunt Testamenta: contemplativa videlicet, et activa, Judaicus et gentilis, Novum et Vetus. Activæ vitæ deserviunt quinque sensus. Judaicus populus habet duodecim prophetas, duodecim tribus et duodecim patriarchas. Vetus Testamentum in quinque libris et duabus tabulis continetur. Porro et contemplativæ vitæ deserviunt septem dona. Gentilis populus habet septem Ecclesias, septem angelos et septem diaconos. Novum Testamentum consistit in quatuor Evangelis. Ad primum ergo miraculum, per quod de quinque panibus hordeaceis et duobus piscibus, quinque millia hominum sunt satiata, et de fragmentis quæ superaverant duodecim cophini sunt impleti, ad Vetus pertinet Testamentum, cum quinque libris Mosaicis et duabus tabulis legis. Similiter activa vita cum quinque sensibus et Judaicus populus cum duodecim prophetis, duodecim tribubus et duodecim patriarchis.

Ad secundum vero miraculum, per quod de septem panibus et paucis piscibus quatuor millia hominum sunt refecta, et de fragmentis quæ superaverant septem sportæ repletæ, pertinet vita contemplativa, cum septem donis, et quibusdam virtutibus. Gentilis populus cum septem Ecclesiis, septem diaconibus et septem angelis. Ac Novum Testamen-

A dura littera occultatur. Quia littera cecidit, spiritus autem vivificat (*I Cor. iii*). Videamus unde illi panes hordeaci fuisse describuntur. Franguntur autem hujusmodi panes, cum exponuntur. Et tunc revera multiplicantur, ut possint multitudinem esurientis populi saturare. Porro dupliciter exponuntur, litteraliter, secundum historiam; et spiritualiter, secundum allegoriam. Nam liber Ezechielis monstratus, scriptus erat intus et foris (*Ezech. iii*). Fregit ergo Dominus duos pisces et quinque panes, quando aperuit discipulis sensum, ut intelligerent Scripturas (*Luc. xxiv*). Gratias egit, quando inquit ad Patrem: « Confiteor tibi Pater, Domine cœli et terræ, quoniam abscondisti hæc a sapientibus, et revelasti ea parvulis (*Matth. xi*). » Benedixit, quando legem Mosaicam approbavit: « Si crederetis, inquit, Moysi, crederetis et mihi: de me enim ille scripsit (*Joan. v*). » Jussit apponi, quando docuit legem veterem venerari, protestans, quia non venit legem solvere, sed adimplere (*Matth. v*). Verum de quinque panibus hordeaceis et duobus piscibus, quinque millia hominum saturantur; quia de quinque libris Veteris Testamenti, et duabus tabulis legis divinæ, secundum litteralem expositionem historiæ reficiuntur homines animales activam vitam ducentes; cui deserviunt quinque sensus: visus, auditus, odoratus, gustus et tactus, quales sunt carnales Judæi, qui sensibilia tantum appetunt, et corporeis solummodo sensibus delectantur. Unde, quoniam « animalis homo non percipit ea quæ Dei sunt; spiritualis autem omnia dijudicat (*I Cor. ii*), » de fragmentis quæ remanent, duodecim cophini cumulantur. Quia de subtilioribus legis mysteriis, quæ animales homines non percipiunt, spirituales viri replentur, sensum capientes duodecim prophetarum, qui non carnaliter, sed spiritualiter sunt locuti.

Audistis expositionem primi miraculi, audatis etiam expositionem secundi, ne dicere valeatis: « Parvuli petierunt panem, et non erat qui frangeret eis (*Thren. iv*), » quamvis non ego frangam, sed ille, quem in fractione panis discipuli cognoverunt (*Luc. xxiv*). Septem panes, sunt septem præcipua dona Spiritus septiformis, quæ enumerat Isaias dicens (cap. xi): « Requiescet super eum spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, et replebit eum spiritus timoris Domini. » Pauci pisciculi, sunt alie minores virtutes, ad contemplationis tamen epulas necessariæ. Hos panes et pisces habebant discipuli. De quibus legitur: « Quia repleti sunt omnes Spiritu sancto, et induti sunt virtute Spiritus ex alto (*Act. ii*). » Panes isti creduntur fuisse non hordeacei, sed triticei. Quia panem de cœlo dedit eis, frumentationem misit eis in abundantiam (*Psal. lxxvii*). Panes igitur de frumento sunt dona quibus viri contemplativi fruuntur. Hos septem panes viri contemplativi spiritualiter frangunt, quando contemplationis otium, cui deserviunt dona Spiritus sancti

septiformis, propter prædicationis officium interrumpere compelluntur, ut deserviant utilitatibus proximorum, et quod in otio contemplationis addiscunt legentes et meditantes, hoc in studio prædicationis exponant, admonentes et exhortantes. Quatuor millia hominum, qui de septem panibus et paucis piscibus saturantur, sunt homines spirituales, doctrinam Christi servantes, in quatuor Evangeliiis comprehensam : qui ad prædicationem doctorum spirituali gratia saginantur. Quia « non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo Dei, quod procedit de ore ejus (Matth. iv). » Fragmenta quæ remanent, sunt arcana mysteria contemplationis, quæ simplices non attingunt (Deut. viii). De quibus septem sportæ replentur, id est septem angeli tuba canentes, videlicet prælati septem Ecclesiarum, quas Joannes apostolus in Apocalypsi describit (cap. ix, xii). Tales erant apostoli, quibus Veritas ipsa dicebat : « Vobis datum est nosse mysteria

A regni Dei, cæteris autem in Parabolis (Luc. viii). » Et ad hos pertinent septem diacones, qui electi sunt ab apostolis, viri pleni Spiritu sancto et sapientia, ut mensis ministrarent victualia (Act. vi). Respice igitur, in primo miraculo discubuerunt homines super fenum, et in secundo miraculo discubuerunt homines super terram : quoniam animales homines, qui vitam ducunt activam, super carnis jacent mollitiem. Nam « omnis caro fenum, et omnis gloria ejus quasi flos feni (Isai. xl). » Spirituales autem viri, qui contemplativam vitam observant, super mentis stabilitatem existunt, a terrenis suspensi et intenti cœlestibus, juxta verbum Apostoli admonentis : « Quæ sursum sunt quærite, non quæ super terram. Quæ sursum sunt sapite, ubi Christus est in dextera Dei sedens (Col. iii). » Qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XVIII.

DOMINICA LÆTARE, SIVE DE ROSA.

Romanus pontifex cur in Dominica Lætare florem aureum fidelibus populis repræsentet, et cur in basilica Sanctæ Crucis videndus ostenditur, et de quadruplici Jerusalem, quæ sit.

Lætare, Jerusalem, et conventum facite omnes qui diligitis eam; gaudete cum lætitia, qui in tristitia fuistis, ut exsultetis et satiemini ab uberibus consolationis vestræ (Isa. LXVI).

Hodierna solemnitas, fratres et filii, de antiqua sedis apostolicæ consuetudine celebratur, cujus anno præterito, si bene recolitis, duplicem exposuimus rationem. Quia vero quidam nostrum, quod aspectu percipiunt, concipere cupiunt intellectu, sic aliqua repetere volumus, ut alia superaddere procuremus.

Sane duplex est ratio, cur hac die Romanus pontifex in hoc loco florem aureum fidelibus populis repræsentat. Una secundum litteram, altera verò secundum spiritum. In quo præcipue sex considerare debemus : personam et causam, materiam et formam, tempus et locum.

Scitis enim, charissimi, quod corruptibile corpus inter anxietates continuas non potest subsistere, nisi quandoque recreationis remedium intercedat. Propter quod dicitur :

*Interpone tuis interdum gaudia curis.
Quod caret alterna requie, durable non est.*

Unde Veritas in Evangelio inquit : « Misereor super turbam, quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducant; et si dimisero eos jejunos, deficient in via (Marc. viii). » Ne ergo fidelis populus propter asperitatem quadragesimalis abstinentiæ sub continuo labore deficeret, in hac mediana Dominica quoddam recreationis solatium interpōnunt, ut anxietas temperata levius suffera-

C tur. Hodiernum enim officium totum est plenum lætitia, totum exultatione referunt, totum gaudio cumulatum. *Lætare*, inquit, *Jerusalem, et conventum facite omnes qui diligitis eam; gaudete cum lætitia, qui in tristitia fuistis, ut exsultetis et satiemini ab uberibus consolationis vestræ.* In omnium verborum clausula jucunditas exuberat, gaudium resonat, hilaritas inculcatur. *Lætare Jerusalem, gaudete in lætitia, ut exsultetis et satiemini.* Repræsentat enim dies iste charitatem post odium, gaudium post tristitiam, satietatem post famem, charitatem post odium, unde : *Lætare, Jerusalem, et conventum facite omnes qui diligitis eam;* gaudium post tristitiam, unde : *Gaudete cum lætitia, qui in tristitia fuistis;* satietatem post famem, unde : *Ut satiemini ab uberibus consolationis vestræ.* Hæc tria pariter designantur in tribus proprietatibus hujus floris, quem vobis visibiliter præsentamus. Charitas, in colore; jucunditas, in odore, satietas, in sapore; rosa quippe præ cæteris floribus colore delectat, odore recreat, sapore confortat; delectat in visu, recreat in olfactu, confortat in gustu.

Quia vero « spiritus vivificat, caro non prodest quidquam (Joan. iii), » de carnalibus ad spiritualia transeamus. Flos iste, florem illum significat, qui de se dicit in Canticis : « Ego flos campi et liliū convallium (Cant. i). » Et de quo dicit propheta : « Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet (Isa. ii). » Vere flos florum, quia Sanctus sanctorum, qui præ cæteris floribus, id est

præ cæteris sanctis colore delectat in visu, quia « speciosus forma præ filiis hominum (*Psal.* XLIV). In quem desiderant angeli prospicere (*I Petr.* I). » Qui odore recreat in olfactu, quia « meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis. » Quem adolescentulæ dilexerunt, quia « currunt in odore ungentorum suorum (*Cant.* I). » Qui sapore confortat in gustu, quia panis quem ipse dat, caro sua est, pro mundi vita (*Joan.* VI), omne delectamentum habens, et omnis saporis suavitatem (*Sap.* XVI). Hic est enim, qui secundum quod audistis in Evangelio, de quinque panibus et duobus piscibus quinque millia hominum satiavit (*Joan.* VI).

Triplex est autem in hoc flore materia, videlicet, aurum, muscus, balsamum. Sed mediante balsamo muscus conjungitur auro. Quia triplex est in Christo substantia : deitas, corpus, et anima. Sed mediante anima corpus conjungitur deitati : quia tantæ subtilitatis est divina natura, ut corpori de limo terræ formato non congrueret uniri, nisi rationali spiritu mediante. Bajulus hujus floris, vicarius est Salvatoris, Romanus videlicet pontifex, successor utique Petri, vicarius Jesu Christi. Jesus enim inquit ad Petrum : « Tu me sequaris (*Joan.* XII). » Quod intelligi debet non tantum de specie martyrii, quantum de ordine magisterii. « Tu vocaberis, inquit, Cephias (*Joan.* I), » quod exponitur *caput*. Utique caput *a capite*, sicut Petrus *a petra*. Et « caput mulieris vir, caput viri Christus, caput Christi Deus (*Ephes.* V). » Sicut enim plenitudo sensuum abundat in capite, in cæteris autem membris pars est aliqua plenitudinis ; ita cæteri vocati sunt in partem sollicitudinis ; solus autem Petrus assumptus est in plenitudinem potestatis, ut illius ostendatur esse vicarius, qui de se dicit in Evangelio : « Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra (*Matth.* XXVIII). » Unde Jesus spiritualiter inquit ad Petrum : « Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum in cælis ; et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cælis (*Matth.* XVI). »

Hunc ergo florem Romanus pontifex repræsentat non in omni tempore, sed in hac tantum Dominica, quæ septima est ab illa quæ Septuagesima nuncupatur. Quia Christus non qualibet hora, sed in septima tantum ætate videtur ab illis, qui beata requie consolantur. In sexta namque cernitur Christus per fidem, in septima vero cernitur Christus per speciem. « Non videbit me, inquit, homo et vivet (*Exod.* XXXIII). » Quia Deum nemo vidit unquam (*I Joan.* IV), subintelligendum est in hac mortali vita. Nam videtur in vita beata, non jam per speculum in ænigmate, sed facie ad faciem, sicut est (*I Cor.* XIII). Propter quod dicit apostolis : « Manifestabo eis meipsum (*Joan.* XIV). »

Sex dies sunt, in quibus licet homini operari. In septimo vero die requievit Deus ab omni opere quod patrarat (*Gen.* II). Et ideo septenarius quietem significat. Unde septimus dies, septima hebdomada, septimus mensis, septimus annus, est feriatu in

A lege ; præsertim autem, qui post septenarium sequitur Jubilæus. Recte igitur in septima tantum Dominica flos iste fidelibus populis demonstratur ; quia Christus in septima tantum ætate ab animabus sanctis videtur. Quocirca flos iste non in quolibet loco, sed in hac recte basilica videndus ostenditur ; quæ sanctæ crucis in Jerusalem appellatur, supernæ Jerusalem typum obtinens, et speciem repræsentans, de qua dicit Apostolus in Epistola quam audistis : « Illa quæ sursum est Jerusalem, libera est, quæ est mater nostra (*Gal.* IV). » In qua Christum angeli sancti et beatæ animæ contemplantur. Ad quam merito dicitur : *Lætare, Jerusalem, et conventum facite omnes qui diligitis eam*. Jerusalem quatuor modis accipitur, secundum quatuor theologicos intellectus : historicum, allegoricum, tropologicum et anagogicum. Est autem Jerusalem superior et inferior, interior et exterior. Superior est in patria, inferior est in via, interior est in anima, exterior est in Palæstina. De superiori legitur : « Jerusalem quæ ædificatur ut civitas, cujus participatio ejus in idipsum (*Psal.* CXXI). » Ad inferiorem dicitur : « Surge, illuminare Jerusalem, quia venit lumen tuum, et gloria Domini super te orta est (*Isa.* VI). » De interiori legitur : « Dabo in Sion salutem, et in Jerusalem gloriam meam (*Isa.* XLVI). » Ad exteriorem dicitur : « Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis prophetas, et lapidas eos, qui ad te missi sunt (*Matth.* XXIII). » Ad quam ergo Jerusalem recte pertinet, quod voce prophetica dicitur : *Lætare, Hierusalem, et conventum facite omnes qui diligitis eam*. Non ad exteriorem, quæ peccatis exigentibus captiva tenetur ; cui potius competit, quod narratur in Threnis (cap. I) : « Viæ Sion lugent, eo quod non sint qui veniant ad solemnitatem. Facti sunt inimici in capite. » Sed ad superiorem præcipue, de qua merito dicitur : « Exsultabunt sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis (*Psal.* CXLIX). » Ad hos vero dicitur : *Gaudete cum lætitia, qui in tristitia fuistis*. « Quoniam absterget Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum, et jam non erit amplius neque luctus, neque clamor, sed nec ullus dolor, quoniam priora transierunt (*Apoc.* VII, XXI). » Cum enim propheta dixisset : *Lætare Jerusalem*, statim ostendit qui debeant lætari, cum ait : *Conventum facite omnes qui diligitis eam*. Et qualiter debeant lætari, cum subdit : *Gaudete cum lætitia, qui in tristitia fuistis*. Et quare debeant lætari, subdit cum ait : *Ut exsultetis, et satiemini ab uberibus consolationis vestræ*.

Debent igitur ad lætandum convenire omnes qui diligunt, id est non hæretici, sed catholici ; non canes, sed oves. Quia charitas fons est proprius, cui non communicat alienus. Habet autem charitatem in corde, qui vere vult in hoc conventu gaudere, memor ejus quod legitur : « Quia cum rex intrasset ad nuptias, ut videret discumbentes, et vidisset ibi hominem non vestitum veste nuptiali, jussit illum expelli, et in tenebras exteriores retrudi

(*Matth. xx*). » Ideoque dicit propheta: *Conventum facite, qui diligitis eam.*

Porro multi lætantur in corpore, qui tristantur in corde; gaudium ostendentes exterius, sed luctum habentes interius. Quia « non est impiis gaudere, dicit Dominus (*Isa. XLVIII*); » — « nec est pax ossibus a facie peccatorum (*Psal. XXXVII*). » Ideo cum dixisset propheta: *Lætare, Jerusalem*, consequenter adjunxit: *Gaudete cum lætitia, qui in tristitia fuistis*. Quasi diceret: Exterius gaudium, interior lætitia comitetur, ut cor, et caro nostra exsultent in Deum vivum (*Psal. LXXXIII*). Quia « gloria nostra hæc est, testimonium conscientiae nostrae (*II Cor. I*). » *Ut exsuletis et satieminis ab uberibus consolationis vestrae.* « Satiabor, inquit, cum apparuerit gloria tua (*Psal. XVI*). »

Patet ergo quod duo ubera consolationis, sunt duæ species glorificationis, videlicet stola mentis et stola carnis. De quibus sponsa dicit in Canticis: « Ego murus, et ubera mea sicut turris, ex quo facta sum coram te quasi pacem reperiens (*Cant. VIII*). » Ubere glorificationis in mente, satiantur animæ sanctæ in ætate septima quiescentium: ubere glorificationis in carne, satiabuntur corpora incorrupta in octava resurgentium. Propter quod dicitur: « Da partes septem, nec non et octo (*Eccle. XI*). » Septenario dandæ sunt partes glorificationis in corde: octenario dandæ sunt partes glorificationis in corpore.

Partes glorificationis in corde sunt tres: cognitio, dilectio et delectatio. De quibus Sapiens prote-

atur. « Qui confidunt in illo, intelligent veritatem, et fideles in dilectione acquiescent illi; quia donum et pax est electis Dei (*Sap. III*). » Partes glorificationis in corpore sunt quatuor: claritas, subtilitas, agilitas et impassibilitas. De quibus idem Sapiens protestatur: « Fulgebunt justi, et tanquam scintillæ in arundinetis discurrunt: judicabunt nationes, etc. (*ibid.*). » Quia bonum esset si possemus hic esse, ut liceret nobis has species glorificationis et glorificationis meditari et contemplari. Sed ecce retinet nos et revocat occupatio grandis et gravis, utique varia, utinam non et vana; quia « vanitas vanitatum, et omnia vanitas (*Eccle. I*)! »

Petamus ergo, fratres et filii, petamus in oratione credentes, « de corde puro, conscientia bona et fide non ficta (*I Tim. I*), » puras manus sine deceptione levantes ad Deum, ut de sacramento rei, quam celebramus, perducatur nos Dominus ad rem sacramenti, quam exspectamus. Ubi vita sine morte, dies sine nocte, certe sine forte. Ubi erit securitas sine timore, jucunditas sine dolore, tranquillitas sine labore; ubi erit pulchritudo sine deformitate, fortitudo sine debilitate, rectitudo sine perversitate; ubi erit charitas sine malitia, veritas sine fallacia, felicitas sine miseria; ubi erit gaudium, quod « nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit (*Isa. LXIII*). » Quod nobis præstare dignetur Dominus Jesus Christus, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XIX.

IN COENA DOMINI.

De triplici lavacro, et sex speciebus lotionis.

Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus (*Joan. XIII*).

Triplex est lavacrum: in aqua, in lacrymis et in sanguine. Quodlibet autem eorum est duplex: nam aliud est lavacrum aquæ materialis, aliud lavacrum aquæ spiritualis. Materialis aquæ lavacrum est baptismus, de quo Dominus dicit: « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei (*Joan. III*). » — « Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit (*Marc. XVI*). » Spiritualis aquæ lavacrum est eleemosyna. De qua dicit Scriptura: « Sicut aqua exstinguit ignem, ita eleemosyna exstinguit peccatum (*Eccle. XIV*). » — « Date, inquit, eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis (*Luc. XI*). »

Similiter aliud est lavacrum lacrymarum, quæ procedunt ex oculis, et aliud est lavacrum lacrymarum, quæ procedunt ex arboribus. Ex oculis profuunt ad lamentum. De quibus inquit Propheta: « Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacry-

mis meis stratum meum rigabo (*Psal. VI*). » Ex arboribus procedunt ad sacramentum. Juxta quod legitur, quia Samaritanus appropians vulnerato, superinfundit vinum et oleum (*Luc. X*).

Itidem aliud est lavacrum sanguinis in supplicio, et aliud lavacrum sanguinis in mysterio. Sanguis supplicii semel fuit fusus in cruce, juxta quod legitur: « Non per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem, semel introivit Jesus in Sancta, æterna redemptione inventa (*Hebr. IX*). » Sanguis autem mysterii sæpe potatur in calice, juxta quod Veritas ait: « Bibite ex hoc omnes. Hic est enim calix Novi Testamenti in sanguine meo. Hæc quotiescunque feceritis, in meam commemorationem facietis (*Matth. XXVI*). » Lavit ergo nos a peccatis nostris in sanguine suo,

Sex ergo sunt species lotionis, quas hodie representat Ecclesia (*Apoc. I*): Lotionem aquæ materialis in ablutione pedum, propter humilitatis exemplum, et lotionem aquæ spiritualis, in refectionem

pauperum, propter officium pietatis, sicut audistis cum Evangelium legeretur : Quia surgens Jesus a cœna, posuit vestimenta sua, et præcingens se linteo, misit aquam in pelvim, et lavit pedes discipulorum, et ait : *Exemplum dedi vobis, ut et vos similiter faciatis.* Item lotionem lacrymarum, quæ profluunt ex oculis ad lamentum, in reconciliatione pœnitentium, quæ hodie celebratur. Et lotio lacrymarum, quæ procedunt ex arboribus ad sacramentum, in chrismatis confectione, quod ex oleo et balsamo consecratur. Rursus, lotionem sanguinis, qui licet semel sit effusus in cruce, sæpe tamen potatur in calice. Quarum alteram Romanus pontifex repræsentat, in eo quod hodie remota tabula Lateranensis altaris, intra ipsum altare conficit eucharistiam : illud in hoc facto commemorans, quod

A pontifex summus in lege semel in anno in Sancta sanctorum cum sanguine introivit. Ecce breviter hodiernæ solemnitatis intimavimus sacramenta, quæ prosequi non valemus, et propter tumultum populi, et prolixitatem officii, sed *qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus.* Multi loti sunt ab operibus malis, qui tamen loti non sunt a cogitationibus pravis. Et ideo multi lavant manus, qui tamen pedes non lavant. Quocirca, qui lotas habet manus ab effectu peccati, lavet pedes ab affectu peccandi; et sic mundus sit totus. Pro qua munditia præmissæ lotiones sunt institutæ, quas ille digne nos faciat celebrare, qui dignanter illas instituit : Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia benedictus Deus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XX.

DOMINICA PRIMA POST PASCHA.

Post passionem suam Christus præbuit seipsum vivum apostolis in multis argumentis, per dies quadraginta apparuit eis, et loquebatur de regno Dei (Act. 1).

Volens, fratres charissimi, volo, si possum, argumenta distinguere, per quæ Dominus veritatem suæ resurrectionis irrefragabili ratione probavit, videlicet per frequentiam apparitionum, et tēstimonium angelorum, per ostensionem vulnerum et esum ciborum, per expositionem Scripturarum, et per operationem miraculorum. Per frequentiam enim apparitionum veritatem suæ resurrectionis Christus ostendit, quia in Evangelio decies post resurrectionem apparuisse describitur. Primo Maria Magdalene, quando dixit ei : *Noli me tangere, etc. (Joan. xx)*; secundo, ipsi, et aliis mulieribus, quando accesserunt, et tenuerunt pedes ejus, et adoraverunt eum (*Matth. xxviii*); tertio, Simoni Petro (*Luc. xxiv*); quarto, duobus discipulis euntibus in Emmaus (*ibid.*); quinto, cæteris discipulis, quando post dies octo venit ubi erant congregati, et Thomas erat cum eis (*Joan. xx*); sexto, septem discipulis ad mare Tiberiadis, quando illis piscantibus stetit Jesus in littore (*Joan. xxi*); septimo, undecim discipulis, quando abierunt in Galileam in montem ubi constituerat illis Jesus (*Matth. xxviii*); octavo, in cœnaculo, ubi recumbentibus undecim discipulis, etc. (*Luc. xxii*); nono, quando eduxit undecim discipulos foras in montem Oliveti versus Bethaniam, et eis videntibus ascendit in cœlum. Propter has autem apparitiones dicit Apostolus : « Quia visus est plus quam quingentis fratribus simul (*I Cor. xv*). Deinde visus est Jacobo. Novissime autem omnium tanquam abortivo visus est ipsi Paulo. »

B Quid est autem quod Christus post resurrectionem prius feminis quam masculis se ostendit, et inter feminas primo Mariæ Magdalene, ac deinde aliis mulieribus, et inter masculos primo Petro, ac deinde discipulis aliis ? Sit ista ratio, si non potest melior assignari, ut quia mulier prius peccavit quam vir, et in Eva peccaverunt cæteræ mulieres, in Adam vero cæteri viri. Propterea Christus secundum præscriptum ordinem prius mulieribus, et postea viris apparuit. Ut quemadmodum processit mors per culpam, ita procederet vita per gratiam. Illud autem sane debet intelligi, quod Christus per quadraginta dies post resurrectionem suam dicatur apparuisse discipulis, non quidem quod apparuerit illis singulis quadraginta diebus, sed quia frequenter per quadraginta dies, sicut Joannes evangelista testatur, quod tertiæ diei apparitionem, sed tertiam apparitionum diem commemorans ait : *Hic jam tertio manifestavit se Jesus discipulis ad mare Tiberiadis. Manifestavit autem sic : Erant simul Simon Petrus, etc. (Joan. xxi.)* » Non est ergo aliquatenus dubitandum de Dei veritate, quoties multorum oculis est ingesta, quam ad majorem fidei firmitatem per angelorum namque testimonium multoties declaravit. Primo, quando angelus Domini descendit de cœlo, et accedens revolvit lapidem, et sedit super eum, et dixit mulieribus : « Surrexit, non est hic (*Marc. xvi*). » Secundo, quando « Maria Magdalena in monumentum venit et vidit duos angelos sedentes in albis, unum ad caput, et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesus (*Joan. xx*). » — « Et ecce duo viri steterunt secus illos in veste fulgenti, et dixerunt ad illos : Quid quæritis viventem cum mortuis ? non est hic, sed surrexit (*Luc. xxiv*). » Tertio, quando *videntibus illis elevatus est :*

et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Et ecce duo viri astiterunt juxta illos in vestibus albis, et dixerunt: Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? hinc Jesus qui assumptus est a vobis in cælum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum. Cum igitur « in ore duorum vel trium stet omne verbum (Matth. xviii; II Cor. xiii), » manifestum est quidem in hac re angelorum testimonio credendum.

Verum ne quis posset super hoc aliquatenus dubitare, signa plagarum in suo corpore reservavit, dum ait discipulis: « Videte manus meas, etc. (Luc. xxiv), » propter naturam quippe glorificati corporis reservavit Dominus in corpore suo vulnerum cicatrices, non solum ut fides apostolorum per eas firmius solidaretur, verum etiam ut illas præsentaret intercedendo Deo Patri pro nobis, ostendens quale pro nobis pertulit genus mortis, ut sic pro nobis efficacius intercedat.

Ne vero phantastica posset ejus resurrectio reputari, quasi facta per artem magicam, et non potius per virtutem divinam, voluit etiam propter naturam incorruptibilis corporis post resurrectionem suam cum apostolis manducare. Primo, eum dixit: « Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi et favum mellis (ibid.); » secundo, quando septem discipuli de navi descenderant, viderunt prunas et piscem suppositum et panem, etc.; tertio quando convescens præcepit eis a Jerosolymis ne discederent, etc.

Sciendum est autem quod cibos, quos Dominus ante mortem comedit, digessit; quos vero post resurrectionem accepit, absumpsit. Sicut aliter absorbet aquam terra sitiens, et aliter ignis. Nam illa imbibit, iste consumit. Corpus namque quod propter sui subtilitatem, quæ est una de quatuor proprietatibus glorificati corporis, januis clausis intravit, et propter naturam carnis, quæ resurgendo non evanuit, sed re floruit, palpabile se ostendit: in utrolibet miraculum si fuerit, ad probationem miraculi sufficit alterum. Quid ergo scriptum est: « Et quoniam in fractione panis ab oculis duorum discipulorum subito se subtraxit. Et post dies octo venit Jesus, januis clausis, et dixit: Pax vobis (Luc. xxiv); » tertio, cum dixit discipulis: « Mittite in dexteram navis rete, etc. (Joan. xxi); » quarto, cum videntibus apostolis, elevatus est, et nubes suscepit eum, et ferelatur in cælum (Luc. xxiv), ubi sedet ad dexteram Dei. Congruunt autem sane miracula veritati; decebat enim ut in ejus resurrectione fieret terræmotus, in cujus morte legitur terræmotus, resurgens intraret ad discipulos clauso virginis alvo (deest aliquid), ut illi qui miraculose caperent pisces, miraculosius essent homines piscaturi; et ipse mirabiliter in cælum ascenderet, foret mirabiliter descensurus. Hæc sunt resurrectionis Dominicæ argumenta, de quibus in Actibus apostolorum Lucas evangelista testatur, dicens: Qui præbuit seipsum vivum post passionem suam in multis argumentis, etc. Sicut autem quadra-

ginta dies fuerunt postquam resurrexit a mortuis, usque dum ascendit in cælum, ita quadraginta horæ fuerunt ex quo mortuus est in cruce, usque dum resuscitatus est de sepulcro. Nam sexta feria hora nona, inclinato capite, tradidit spiritum, et uno Sabbati hora prima resurrexit a mortuis, et revixit. Quatuor ergo horæ restabant in sexta feria, scilicet nona, decima, undecima, duodecima, dies autem Sabbati et duæ noctes, una præcedens et altera subsequens, habuerunt triginta sex horas, et ita simul horæ omnes quadraginta fuerunt. Patet igitur ex præmissis, quod Christus tribus diebus et noctibus, etsi non per tres dies, jacuit in sepulcro, scilicet sexta feria saltem per unam horam, Sabbato per decem, et Dominica partem unius. Unde prudenter et caute Veritas ait in Evangelio: « Sicut Jonas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus, ita etiam Filius hominis in corde terræ (Matth. xii); » non dicit, per tres dies, et per tres noctes; sed, *tribus diebus, et tribus noctibus*. Quoniam aliud est, esse in die et aliud esse per diem. In die namque est, quod existit in aliqua parte diei; sed per diem est, quod per varias partes diei existit.

Sed quomodo verum est, quod tribus diebus et tribus noctibus jacuit in sepulcro, cum non intersint nisi duæ noctes? Porro sciendum est quod sicut dies dicitur claritas aeris, cum sol rutilat super terram, ita nox dici potest obscuritas aeris, cum sol super terram non lucet. Verum hora sexta, in qua crucifixus est Dominus, usque in horam nonam, in qua spiritum emisit, « tenebræ factæ sunt super universam terram, et obscuratus est sol (Luc. xxiii). » Patet igitur quod hora nona propter obscuritatem solis, obscuratus est aer. Ideoque hora nona, in qua mortuus est Christus, intelligitur nox fuisse; ut sicut de ultimo die mors Christi unam horam tantum accepit, ita de prima nocte unam tantum horam acciperet. Verum cum hujusmodi nox, id est obscuritas aeris, præcesserit sepulturam, quam cum jam sero factum esset, in parasceve ante Sabbatum legimus celebratam, secundum istam sententiam. Per cor terræ debet intelligi, quod Veritas ait: Sicut Jonas fuit in ventre ceti tribus diebus, et tribus noctibus, ita etiam et Filius hominis in corde terræ (Matth. xii). Porro secundum istam sententiam, per cor terræ debet intelligi non tam locellus petrosi sepulcri, quam umbilicus hujus habitabilis zonæ. « Hic enim per cor intelligitur medium, secundum quod dicitur in Psalmo: « Dominus autem rex noster ante sæcula operatus est salutem in medio terræ (Psal. xxxvii); » quoniam in eo loco crucifixus est Dominus, mortuus, sepultus et suscitatus. Nam usque ad resurrectionem Christi dies præcessit noctem, juxta quod legitur: « Factum est vespere et mane dies unus (Gen. i), » quod bene competit sacramento; quoniam in homine dies virtutum præcessit noctem vitiorum. Sed ad resurrectionem Christi nox cœpit præcedere diem, quia lux successit post

noctem culpæ, juxta quod ait Apostolus : « Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino (*Ephes. v.*) » Nox ergo, quæ fuit inter Sabbatum et Dominicam, bis numeratur, semel propter ordinem naturalem, qui fuit, ut dies præcederet noctem : iterum propter ordinem spirituales, qui fuit ut nox præcederet diem, et ita cum fuerint duæ noctes, si una bis numeretur, intelliguntur fuisse tres propter causam prædictam. Cæterum qualia-
 eunque sint verba, is tamen est sensus secundum quemdam modum loquendi : *tribus diebus et tribus noctibus*, id est tribus inter dies et noctes, quia duabus noctibus et uno die integræ sunt *in corde terræ*. Licet ergo de hora resurrectionis, Dominicæ diei hora surrexisse credatur : Surgens, inquit, mane prima Sabbati, apparuit primo mane Mariæ Magdalene, de qua ejecit septem dæmonia (*Joan. 11*). Cui consonat Psalmista : « Exsurge gloria mea, exsurge psalterium et cithara; exurgam diluculo (*Psal. lvi.*) » Nam et in Evangelio et in Symbolo continetur, quod *die tertia resurrexit*. Unde colligitur quod non resurrexit in nocte, sed in die.

Sed dissentit et consentit Matthæus evangelista, cum dixit : « Vespere Sabbati, quæ lucescit in prima Sabbati, venit Maria Magdalene videre sepulcrum, etc. (*Matth. xxviii.*) » Sane vespere dicitur finis diei, id est crepusculum; et finis noctis, id est diluculum. Ut autem determinaret evangelista, de quo vespere dixerit, consequenter adjungit : « Quæ lucescit in prima Sabbati, » ac si dixisset : In diluculo quod fuit inter noctem Sabbati et Dominicam. Huic quoque sententiæ concordat usus Ecclesiæ, quæ in commemoratione resurrectionis Dominicæ matutinas laudes decantat. In diluculo igitur, id est cum cælum ab orientis partibus claresceret, Dominus resurrexit, per quod illa solvit contrarietas, quæ de adventu mulierum ad monumentum inter evangelistas versari videtur. Nam Matthæus dicit, quod venerunt vespere Sabbati, quæ lucebat in prima Sabbati; Lucas vero, quod valde diluculo; Joannes autem, quod mane, cum adhuc tenebræ essent; econtra Matthæus, quod, orto jam sole, quod totus ortus solis intelligitur hic diluculum, sicut ipse Matthæus determinat dicens : « Et valde mane una Sabbatorum veniunt ad monumentum, orto jam sole. » Patet igitur quod et orto jam sole venerant, et tantum ante lucem cum adhuc tenebræ essent, id est diluculo, cum videlicet ex ortu solis cælum ex orientis partibus albescit, et cum adhuc tenebræ essent in partibus occidentis. Nam ea hora si quis aspiciat orientem, ortum solis discernit. Si vero respiciat occidentem, lucem propter tenebras non distinguit.

Si vero quærat, utrum Christus post resurrectionem suam nudus apparuerit an indutus? Respondendum, quia indutus apparuit : cum et angelus qui resurrectionem suam venerat nuntiare, stola candida coopertus apparuit; quia vestimentum

A ejus erat sicut nix. Ut sicut in unum trium evangelistarum verba dicamus, hoc ipsum non solum novæ, sed veteres ecclesiarum picturæ testantur, quæ ab ipsa primitiva Ecclesia causæ primordium asserunt.

Si quis autem inquirat, quibus vestibus indutus apparuit? Constat quod non illis, quibus induebatur cum adhuc esset passibilis et mortalis, crucis diviserunt sortem, juxta quod Dominus prædixerat : « Diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem (*Psal. xxi.*) » Unde si quærat, ubi Christus illam vestem acceperit? et ego requiro ubi angelus candidam stolam accepit? Psalmista vero bene determinat dicens : « Omnia quæcunque voluit Dominus fecit in cælo et in terra, in mari et in omnibus abyssis (*Psal. cxxxiv.*) » Talis autem sedet in cælo, qualis in judicio apparebit, quando videbunt in quem transfixerunt (*Joan. xix.*) »

Fortassis adhuc humana cogitatio pulsat animum, quærens, ubi post resurrectionem Dominus erat per quadraginta dies, quando cum discipulis non manebat? Potest autem probabiliter responderi, quod erat in paradiso terrestri, ubi Enoch et Elias sunt, cum ille locus sit dignior et amœnior, ubi cum eo sanctorum animæ, quæ eduxit de inferno, usque dum ascendens in cælum « captivam duxit captivitatem (*Ephes. xi.*) » juxta quod legitur dixisse latroni : « Hodie mecum eris in paradiso (*Lue. xxiii.*) »

Sed ex hoc verbo alia suboritur quæstio : Utrum ipso die mortis anima Christi statim descendit ad infernum, ut eum protinus spoliaverit educens sanctorum animas de inferno in paradysum? Sed ita quamvis non congrue dici possit, quod simul ascendit et corpus de tumulo et anima de inferno, juxta illud Psalmistæ : « Non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem (*Psal. xv.*) » puto quod anima Christi mox, ut exivit a corpore, facta est impassibilis, cum illico fuerit ab omni causa passionis immunis; quoniam tunc nec alieno consortio, nec ex delicto, nec ex propria pati poterat natura, nisi forsitan illud videatur obsistere, quod sicut corpus et anima Christi simul incipiens passibilitati subesse, quoniam illud fuit corpus simul et formando animatum et animando formatum, ita et corpus et anima Christi simul impassibilitatem acceperunt, ut anima reddita corpori simul fuerit glorificata cum illo.

Sed audi consilium Sapientis : « Altiora te ne quæsieris, et fortiora te ne scrutaris (*Eccli. iii.*) » quia deficiunt scrutantes scrutinio, unde Apostolus : « Non plus sapere, etc. (*Rom. xii.*) » Christus ergo præbuit semetipsum in multis argumentis per dies quadraginta, et apparens eis et loquens de regno Dei. Adhuc velim distinguere, quæ sint illa quæ Christus de regno post passionem suam est locutus apostolis. Sed prius est distinguendum,

quod regnum Dei dicitur in Scripturis universalis Ecclesia, cœlestis patria, fides recta, et sacra Scriptura. Primum in solo, secundum in polo, tertium in corde, quartum in codice. De regno quidem scriptum est: « Exient angeli et colligent de regno ejus omnia scandala (*Matth. XIII*). » De regno patriæ reperitur: « Fulgebunt justi sicut sol in regno Patris eorum (*ibid.*). » De regno fidei dicit Scriptura: « Regnum Dei intra vos est (*Luc. XVII*). » De regno Scripturæ legitur: « Auferetur a vobis regnum, et dabitur gentibus facientibus fructum ejus (*Matth. XXI*). » Sed et ipse Christus regnum Dei potest intelligi, secundum illud: « Si ego in digito Dei ejicio dæmonia, propterea pervenit in vos regnum Dei (*Matth. XII*). » Et statim post ejus resurrectionem potest accipi regnum Dei, juxta quod ait: « Non bibam amodo de hoc genimine vitis, donec bibam illud vobiscum novum in regno Patris mei (*Matth. XXVI*). » Licet ergo multipliciter regnum Dei distinguatur, Christus tamen secundum hoc quatuor modis post resurrectionem suam locutus est apostolis suis de regno Dei. Audi de primo, scilicet de regno universalis Ecclesiæ: « Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quæ mandavi vobis, et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi (*Matth. XXVIII*). » Hoc regnum

A commisit Petro, cum ait: « Simon Joannis, diligis me plus his? Cui cum Petrus tertio respondisset: Domine, tu scis, quia amo te; secundo quoque præcepit ei dicens: Pasce oves meas (*Joan. XXI*). » Audi de secundo, id est de regno cœlestis patriæ: « Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum, etc. (*Joan. XX*). » Et iterum: « Data est mihi omnis potestas in cœlo et in terra (*Matth. XXVIII*). » Audi de tertio, id est de regno fidei: « Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ. Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui autem non crediderit, condemnabitur (*Marc. XVI*). » Et iterum: « Quia vidi me, Thoma, credidisti, beati qui non viderunt, et crediderunt (*Joan. XX*). » Audi de quarto, id est de regno Scripturæ: « Incipiens a Moyse et prophetis interpretabatur illis quæ de ipso erant; » et ideo iterum: « Necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturam (*Luc. XXIV*). »

B
Ecce breviter assignavimus, quæ de resurrectione Christi secundum fidem pertinent ad instructionem scientiæ. Majora autem sunt illa, quæ secundum mores pertinent ad instructionem vitæ, quibus alias ipso actore docemur, qui docet omnem scientiam Dominus Jesus Christus, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXI.

DOMINICA SECUNDA POST PASCHA.

De bonitate pastoris Christi, de animæ triplici acceptione in Scripturis, de triplici alimento quo nos pascit Christus, et de mercenario, lupo et ove.

*Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis (*Joan. X*).*

Parabolicæ similitudinis propositum paradigma, de mercenario et pastore, lupis et ovibus, me, fratres et filii, valde perterret; quia væ mihi est, si forte sim nomine pastor, et opere mercenarius; si meritum discrepat ab officio, si vita discordat a lingua. *Is enim est pastor bonus, quia animam suam dat pro ovibus suis.* Quis autem sit ille, Dominus ostendit cum ait: *Ego sum pastor bonus.* Quis enim bonus ut ipse? Bonus in natura, bonus in effectu, bonus in officio. Namque non est aliud esse bonum, quam esse; cum ejus bonitas sit essentialis. Quapropter ipse bonus est per naturam, homo bonus per gratiam. Ipse bonus essentialiter, homo bonus accidentaliter. Propter quod ipse dicebat: « Nemo bonus, nisi solus Deus (*Marc. X*). » Ipse bonus est in effectu, quia « omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est descendens a Patre luminum (*Jac. I*); » qui est

C
ions et origo bonorum. Propter quod ipse dicebat: « Si vos, cum sitis mali, nostis bona dare filiis vestris; quanto magis Pater vester cœlestis dabit spiritum petentibus se (*Luc. XI*). » Nam « et vidit Deus cuncta quæ fecerat, et erant valde bona (*Gen. II*). » Ipse bonus est in officio; quia *bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis.* Et ipse quidem animam suam dedit, non solum pro justis, sed etiam pro injustis. « Quia Christus mortuus est pro peccatis nostris, justus pro injustis, ut nos offerret Deo, mortificatos quidem carne, vivificatos autem spiritu (*I Petr. III*). » Non solum pro amicis, sed etiam pro inimicis. Quia « cum inimici essemus, reconciliati sumus in sanguine ejus (*Rom. V*). » « Lavet enim nos a peccatis nostris in sanguine suo (*Apoc. I*). » O quanta gratia, quantum donum, ut justus pro injustis, amicus pro inimicis animam suam daret; imo Dominus pro servis, Deus pro hominibus, Creator pro creaturis.

Provideamus ergo nobis, ne tantæ gratiæ simus

ingrati, neve tanto dono reddamur indigni. Quia « proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum (Rom. viii). » Ipse est ergo pastor bonus in natura, in effectu, in officio.

Bonus autem pastor dat animam suam pro ovibus suis. Vocabulum animæ, tribus modis accipitur in Scripturis. Dicitur enim anima spiritus, secundum illud : *Potestatem habeo ponendi animam meam, et iterum sumendi eam.* Dicitur vita, secundum illud : « Qui amat animam suam, perdet eam (Joan. xii). » Dicitur sanguis, secundum illud : « Anima carnis in sanguine est (Levit. xvi). » Secundum quemlibet et modorum istorum, *Christus animam suam dedit pro ovibus suis.* Dedit enim animam, id est spiritum, in patibulo crucis. Dedit animam, id est vitam in articulo mortis. *Dat animam, id est sanguinem, in poculo calicis.* Nam qui dedit se pro nobis in pretium, ut redimeret nos a morte, ipse se tribuit nobis in cibum, ut nutriat nos ad vitam. Ipse ergo est *pastor bonus, qui animam suam dedit pro ovibus suis.* Pastor quippe dicitur a *pascendo.* Et ipse tribus modis nos pascit, videlicet, alimento naturæ, cibo doctrinæ, et pabulo eucharistiæ. Ipse nos pascit alimento naturæ, qui dat semen serentî, et panem comedenti (II Cor. ix). « Qui dat escam pullis corvorum invocantibus eum (Psal. cxlvi). » Qui dicit in Evangelio : « Nolite solliciti esse, dicentes : Quid manducabimus, aut quid bibemus ? Respiciate volatilia cœli, quoniam non serunt, neque metunt, et Pater vester cœlestis pascit ea (Matth. vi). » Ipse est ergo *pastor bonus.* Ipse nos pascit cibo doctrinæ, qui cibatur pane vitæ et intellectus. « Et potatur nos aqua sapientiæ salutaris (Eccl. xv). » Quia « non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit ab ore Dei (Deut. viii). » Propter quod ipse loquitur in parabolis : « Venite, comedite panem meum, et bibite vinum quod miscui vobis (Prov. ix). » Ipse est ergo *pastor bonus.* Ipse nos pascit pabulo eucharistiæ, qui dicit in Evangelio : « Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in eo. Panis enim, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita (Joan. vi). » Utinam in futuro nos pascat epulis gloriæ, de quibus Psalmista dicebat : « Satiabor cum manifestabitur gloria tua (Psal. xvi). » Nam « in voce exultationis et confessionis, sonus epulantis (Psal. xli). » — « Edetis, inquit, et bibetis super mensam meam in regno meo (Luc. xii). » Et : « Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei (Apoc. ii). » Ipse ergo est *pastor bonus, quia animam suam dat pro ovibus suis.*

Mercenarius autem, qui non est pastor, cujus non sunt oves propriæ, videt lupum venientem, et dimittit oves et fugit. Mercenarius quidem est, qui locum pastoris habet, sed pastoris opus non agit ; qui pro mercede non spirituali, sed pro temporali ; non vera, sed falsa ; non æterna, sed transitoria pascit oves ; videlicet pro lucro terreno, pro mundana gloria,

A pro humano favore. Sed « amen dico vobis, recipit mercedem suam (Matth. vi). »

Utrum autem sit pastor, et an oves sint ejus propriæ, hoc argumento potest probari. « Si quis habet substantiam hujus mundi, et viderit fratrem suum necesse habere, et clausit viscera sua ab eo (Joan. iii), » profecto *non est pastor, sed mercenarius.* Quia si non dat ovibus suis terrenam substantiam, quomodo daret pro eis animam suam ? « Pelle, inquit, pro pelle, et cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua (Job ii). » Talis utique videt lupum venientem, et dimittit oves et fugit. Lupus est dæmon, lupus est hæreticus, lupus est tyrannus. De primo dicitur : *Lupus rapit et dispergit oves.* De secundo legitur : « Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces (Matth. vii). » De tertio vero scribitur : « Ecce mitto vos, sicut agnos inter lupos (Luc. x). » Hæreticus rapit, tyrannus dispergit, Dæmon autem et dispergit et rapit. Dispergit per violentiam, rapit per fraudulentiam. Quia est violentus ut leo, et fraudulentus ut draco. Quemlibet istorum luporum mercenarius videt venientem, et dimittit oves et fugit : non semper mutando locum, sed sæpe subtrahendo præsidium. Quia latet, tacet et sustinet, cum minime videt injustitiam, violentiam et perfidiam, contra impotentes, orphanos et egenos ; quasi canis mutus non valens latrare (Isa. xlv). Heu quot hodie tales habemus et dolemus [al. videntur] in Ecclesia mercenarios : propter quod cum nomen pastoris habeant, et officium, non meritum, invalescunt hæretici, tyranni sæviunt, et perfidi persequuntur. Quia vix invenitur, qui ponat se murum pro domo Israel, aut stet ex adverso in die Domini (Ezech. xiii). « Messis enim multa, operarii vero pauci (Luc. x). » Quoniam etsi multos videamus in nomine, paucos tamen videmus in opere. Propterea *lupus rapit, et dispergit oves.* Quoniam « adversarius noster diabolus, tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret (I Pet. v). » *Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, et non pertinet ad eum de ovibus.* Sed ego, dicit Dominus, sum *pastor bonus, et cognosco oves meas, et cognoscunt me meæ.* D *Ego cognosco meas, per approbationem, dilectionem et gubernationem. Meæ vero cognoscunt me, per devotionem, obedientiam et imitationem.* « Novit enim Dominus qui sunt ejus (II Tim. ii). » Qui econtra reprobus ait : « Amen dico vobis, non novi vos. Oves autem ejus illum sequuntur, et sciunt vocem ejus. Alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo ; quia non noverunt vocem alienorum. Sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem. Filius per se novit Patrem, nos vero per illum, juxta quod alibi dicit : « Nemo novit Filium, nisi Pater neque Patrem quis novit, nisi Filius, et cui Filius voluerit revelare (Matth. xi). » Itemque Joannes : « Deum nemo vidit unquam, nisi Unigenitus, qui est in sinu Patris, ipse enarravit (Joan. i). » Lit-

tera ista duobus modis valet intelligi, quia potest dupliciter construi. Primo, ut sub uno versu dicatur: *Cognosco meas, et cognoscunt me meæ, sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem.* Ut ita similitudo cognitionis notetur inter pastores et oves, quæ inter Patrem et Filium. Hæc autem cognitio est dilectio, sicut Joannes evangelista testatur, inquiens: « Qui dicit se nosse Deum, et mandata ejus non custodit, mendax est (I Joan. II). » Veritas ergo dicit: « Qui diligit me, sermonem meum servabit (Joan. XIV). » Est ergo sensus. Sicut diligit me Pater, et ego diligo Patrem; ita ego diligo oves meas, et ipsæ me diligunt. Cujus dilectionis est evidens argumentum, quia animam meam pono pro ovibus meis. « Majorem enim charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis (Joan. XV). » Itemque: *Oves meæ vocem meam audiunt.* Quia « populus, quem non cognovi, servivit mihi, in auditu auris obediunt mihi (Psal. XLII). » Vel intelligi potest, ut sub alia clausula dividatur. Dixerat enim ante: *Cognosco meas, et cognoscunt me meæ;* nunc autem ostendit, quo auctore, quove fine illas cognoscit. Quo auctore, quia *sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem.* Quo fine, quia *animam meam pono pro ovibus meis.* Ac si dixisset apertius: *Quod vult Pater, et ego volo.* Unde juxta beneplacitum Patris animam meam pono pro ovibus meis.

Ostensum est qualis debet esse pastor, ostendendum est ergo quales debeant esse oves. Tria præcipue commendantur in ove, mansuetudo, innocentia et utilitas. Scriptum est enim: « Tanquam ovis ad occisionem ductus est, et sicut agnus coram tondeute se, sic non aperuit os suum (Isa. LIII). » Totum est utile quod exit ab ove, lac et lana, pellis et caro, fetus et fimus, qui terram impinguat: tales debent esse fideles, ut sint mansueti, ne reddant malum pro malo, neque maledictum pro maledicto, ejus exemplo (I Pet. III): « Qui cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur non comminabatur (I Petr. II). » Ut sint innocentes, ne quemquam offendant, nulli noceant, neminem

lædant; sed potius diligant inimicos suos, beneficient his qui oderunt eos; et orent pro persecutibus et calumniantibus se, illius exemplo qui solem suum facit oriri super bonos et malos, et pluit super justos et injustos (Matth. V), ut sint utiles, quatenus pastoribus suis reddant lac et lanam, vel fimum et fetum, id est primitias et decimas et oblationes. « Dignus est enim operarius mercede sua (I Tim. V). » Propter quod dicebat Apostolus: « Si seminavimus vobis spiritualia, non est magnum si carnalia vestra metamus (I Cor. IX). »

Sequitur: *Et alias oves habeo quæ non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere; et fiet unum ovile et unus pastor.* Habebat ergo Dominus oves, et justificatas per gratiam, et prædestinatas ad vitam. De justificatis præmiserat: *Cognosco meas, et cognoscunt me meæ.* De prædestinatis subjungit: *Alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili.* Primæ ergo jam collectæ erant ex populo Judæorum; secundæ adhuc erant colligendæ de populo gentium. Utræque tamen congregandæ erant, ut esset unum ovile, et unus pastor, id est una Ecclesia, et unus Dominus. « Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum, ut duo parietes e diverso venientes in uno angulari lapide convenirent (Ephes. II). » Quæcumque ovis extra hoc invenitur ovile, luporum morsibus patet; quoniam et omnes qui non fuerunt in arca in diluvio perierunt (Gen. VI). Porro quædam oves sunt lentæ, quædam sunt morbidæ, et quædam vagæ. Bonus itaque pastor debet pun gere lentas, sustentare morbidas et colligere vagas. Quæ tria bene significantur in baculo pastorali, qui est in ultimo acutus, in medio rectus, in summo retortus. Acutus, ut pungat oves lentas et pingues; rectus, ut sustentet oves morbidas et infirmas; retortus, ut recolligat oves vagas et errabundas. Oves suas pascendas Dominus Petro commisit (Joan. XXI), vocabulo tertio repetito, quem pastorem sibi substituit, et ob hoc hodierna statio in ejus basilica celebratur, ad laudem et gloriam summi pastoris Ecclesiæ Jesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXII.

IN SOLEMNITATE ASCENSIONIS DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

De tribus solemnitatibus, scilicet Paschæ, Scenopegiæ et Pentecostes, et quomodo debeamus eas celebrare; denique, de tribus ordinibus eas celebrantium.

Ascendens Christus in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus (Ephes. IV).

Tres olim solemnitates non solæ, sed præcipuæ celebrabantur in lege, videlicet Pascha, Pentecoste et Scenopegia, id est solemnitas azymorum, solemnitas hebdomadarum et solemnitas tabernaculorum. Quas et nos in Evangelio, non ad litteram

sed in spiritu celebramus. Pascha, in resurrectione; Scenopegia, in ascensione; Pentecosten, in Paracleti missione. *Christus enim captivam duxit captivitatem,* quando resurgens eduxit vinctos suos de lacu (Zach. IX), in quo non erat aqua. Ascendit in altum (Psal. LXXVII), cum exaltatus est super caelos caelorum ad orientem. *Dedit dona hominibus,*

cum effudit de Spiritu sancto super omnem carnem. *Ascendens ergo Christus in altum, dedit dona hominibus*, quoniam : omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum (*Jac. 1*). » Pascha siquidem *transitus* appellatur, eo quod angelus transiit per Ægyptum, exstinguens primogenita Ægypti, ab homine usque ad pecus : sed super Hebræorum tecta transivit, neminem eorum lædens, eo quod agni sanguine lita essent (*Exod. 11*). Et tunc populus Israel iter arripuit transeundi de Ægypto in solitudinem, Porro « pascha nostrum immolatus est Christus (*I Cor. 5*), » cujus sanguine tecta tanguntur, cum corda nostra fide passionis insigniuntur, quæ sola diabolus exterminare non potest, in eo qui intus ex fide vivit.

Transitum autem istum Joannes evangelista determinat, dicens : « Sciens Jesus, quia ejus hora venit, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexisset suos, in finem dilexit eos (*Joan. 13*) ; » resurgens ergo transiit de morte ad vitam, de labore ad requiem, de mundo ad Patrem ; nam Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur (*Rom. 6*). Scenopegia *fixio tabernaculorum* interpretatur, eo quod Israel quadraginta annis sub tabernaculis commoratus est in deserto (*Deut. 16*), in cujus rei memoriam adhuc Judæi celebrant Scenopegiam, habitantes in tabernaculis. Porro tabernaculum est corpus Christi assumptum, in quo sub humanitate latet divinitas, de quo dicit Psalmista : « In sole posuit tabernaculum suum (*Psal. 178*). » Hoc utique tabernaculum Christus in carne mortali non figebat, quoniam « exsultavit ut gigas ad currendam viam (*ibid.*), » discurrens de loco in locum, ut susceptum ministerium adimpleret. Sed tunc fixit tabernaculum suum, cum « assumptus in cœlum sedet ad dexteram Dei (*Mar. 16*), » requiescens, in patrimonialibus bonis Patris, « donec ponat inimicos suos scabellum pedum suorum (*Psal. 119*) » πεντηήκοντα Græce, *asiarco* Hebraice, *quinquaginta* interpretatur Latine ; inde Pentecostes appellatur illa solemnitas, quæ fit in memoriam legis datæ quinquagesimo die ab exitu Israel de Ægypto (*Exod. 24*). Nos autem Pentecosten celebramus in honore Spiritus Paracliti, qui datus est apostolis quinquagesimo die postquam Christus resurrexit a mortuis (*Act. 2*). Ipse quidem est lux salutaris, « scripta non in tabulis lapideis, sed in cordibus (*II Cor. 3*) » hominum digito Dei ; de quo dicit Joannes : « Unctio docebit vos de omnibus (*I Joan. 2*). » Et Christus in Evangelio : « Cum venerit Paracletus, ille vos docebit omnem veritatem (*Joan. 14*). » Hujus diei solemnitatem honorifice celebramus, recolentes quod dum complerentur dies Pentecostes, « factus est repente de cœlo sonus advenientis Spiritus vehementis (*Act. 2*). » Verum ut omnis Christi actio, Christiani sit lectio, non solum requiramus allegoriam, quæ animam instruit ad scien-

tiam, sed magis tropologiam, quæ animum instruit ad salutem. Christus enim resurrexit, ut nos resurgamus ; ascendit ut nos ascendamus ; Paracletum dedit, ut nos consolemur : Paracletus enim *advocatus* vel *consolator* interpretatur. Sed post tres dies resurrexit a mortuis, inde post quadraginta dies ascendit ad cœlos, extunc post decem Paracletum dedit. Plena sunt omnia divinis mysteriis, ac singula cœlesti dulcedine redundantia ; si tamen diligentem habeant inspectorem, qui novit sugere « mel de petra, oleumque de saxo durissimo (*Deut. 32*). »

Resurgamus ergo, fratres et filii, resurgamus a mortuis post tres dies. Resurrectio prima est remissio peccatorum ; de qua dicit Joannes : « Beati qui habent partem in resurrectione prima (*Apoc. 20*). » Ad hanc itaque pervenimus per viam trium dierum, qua filii Israel egressi sunt de Ægypto, ut sacrificarent Domino in deserto. « Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum Deus non spernit (*Psal. 51*). » Est ergo primæ dici via, per quam ad resurrectionem animæ proficiscimur, inquisitio peccatorum, quando peccator inquit et investigat modum, et numerum, et alias circumstantias peccatorum, secundum illud : « cogitabo pro peccato meo (*Psal. 38*) ; » hic enim primus dies, hæc prima mentis illuminatio ; huic successit secundus, videlicet recordatio delictorum, quando peccator coram se statuit modum et numerum et alias circumstantias delictorum, secundum illud : « peccatum meum contra me est semper (*Psal. 51*). » Hic est secundus dies, hæc est secunda mentis illuminatio, cui tertius quoque successit, videlicet contritio vitiorum, quando peccator pœnitens conterit omnia vitia per dolorem, secundum quod inquit : « Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tuæ lætificaverunt animam meam (*Psal. 138*). » Statim ergo puella suscitatur in domo (*Matth. 9*), » juvenis in porta (*Luc. 7*), Lazarus in sepulcro (*Joan. 11*). » Nam qua hora peccator conversus fuerit et ingemuerit, omnium iniquitatum ejus non recordabor : « vita vivet, et non morietur (*Ezech. 37*), » ait Dominus omnipotens. Hoc est ergo Pascha vel solemnitas, in qua salutarem transitum celebramus, de morte ad vitam, de malo ad bonum, de tenebris ad lucem, de vitiis ad virtutes. Tunc anima transit de tenebris Ægypti, ad columnam nubis obumbrantem per diem, et columnam ignis lucentem per noctem (*Exod. 13*) ; quando peccator per pœnitentiam tenebras interiores deponit, de quibus ait Apostolus : « Obscuratum est insipiens cor eorum (*Rom. 1*) : » et lucem veritatis assumit, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (*Joan. 1*), » quæ per nubem refrigerat et per ignem illustrat. Sed a resurrectione post quadraginta dies debemus ascendere, ut disponentes « ascensiones in corde, in convalle lacrymarum (*Psal. 133*), ascendamus de virtute in virtutem, donec videamus Deum deo-

rum in Sion. » Faciamus ergo dignos fructus poenitentiae (*Matth.* III), quæ sunt præcipue, oratio, jejunium, eleemosyna : ut sicut tres per peccatum offendimus, Deum, nosipsos et proximum, ita tres per satisfactionem placemus : ut oratio dirigatur ad Deum, jejunium feratur in nos, eleemosyna distribuatur ad proximum.

Scitis autem, charissimi, quod quadragenarius specialis et proprius est satisfactionis numerus; unde et observantiam militiæ Christianæ, per quam ad satisfaciendum Domino de commissis decimam totius anni persolvimus, sub hoc numero comprehendimus. Ut enim cæteras significationes hujus numeri taceamus, quæ sunt multiplices in Scripturis, Jonas hujus numeri spatium Ninivitis indulsit, ut converterentur ad Dominum et satisfacerent de commissis : « Adhuc, inquit, quadraginta dies, et Ninive subvertetur (*Jon.* I). » Est enim numerus superabundans, ex suis partibus aggregatis ascendens ad quinquagenarium, qui ratione jubilei, plenam remissionem significat; quia si sic ascenderimus, post decem dies Spiritum sanctum Paracletum accipiemus. Denarius enim dierum est Decalogi observantia, qui totus in dilectione Dei et proximi adimpletur; nam « plenitudo legis est charitas (*Tim.* II), » et « finis præcepti charitas est, de corde puro et conscientia bona et fide non ficta (*I Tim.* II). » Nam et illorum mandata in duabus tabulis sunt conscripta; tria in una, quæ Dei dilectionem insinuant. Quorum primum spectat ad Patrem : « Non habebis deum alienum; » secundum ad Filium : « Non assumes nomen Dei tui in vacuum; » tertium ad Spiritum sanctum : « Memento ut diem Sabbati sanctifices, qui est veræ quietis sanctificatio (*Exod.* XX). » Unde non incongrue quinquagesimo die, qui primus est post septimam septimanam, missus est in apostolos, ut eos in illa pacis requie solidaret. De qua dicit Veritas in Evangelio : « Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis (*Joan.* XIV). » Post dies hos itaque decem, id est post decimam observantiam mandatorum Dei, Paracletum Spiritum sanctum accipimus : non quoniam et ante Paracletum Spiritum non acceperimus quoniam « charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis (*Rom.* XV); » D sed quoniam amplius, et ad aliud illum accepimus. Sicut apostoli, qui Spiritum sanctum acceperunt ipso die resurrectionis Dominicæ, quando Dominus ait : « Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis (*Joan.* XX); » et tamen quinquagesimo Spiritum sanctum acceperunt. Quia « repleti sunt omnes Spiritu sancto, et cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis (*Act.* II). » Ad quid eo die Spiritum sanctum acceperunt, per visibiles figuras ostensum est; nam « apparuerunt illis dispersitæ linguæ tan-

quam ignis, seditque supra singulos eorum (*ibid.*). » Ignis expressit constantiam, lingua scientiam; nam ignis testam mollem et fragilem consolidat et confirmat : lingua mentis affectum exprimit et exponit. Datus est autem Spiritus sanctus apostolis ad constantiam, ut induti virtute Spiritus ex alto, testes fierent in Jerusalem et Samaria et usque ad extremum terræ (*Luc.* XXIV; *Act.* I). Datus est ad scientiam, ut loquerentur variis linguis apostoli magna lilia Dei; quatenus in omnem terram exiret sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum (*Rom.* X). Hinc alibi legitur : « Spiritus Domini replevit orbem terrarum, et hoc quod continet omnia, scientiam habet vocis (*Sap.* I). » Sic nos, fratres et filii, si Decalogi mandata servamus, profecto Spiritum sanctum in igneis linguis accipimus, ut sit ignis flagrans in corde et lingua sonans in ore. De hoc igne Dominus ait : « De excelso misit ignem in osibus meis (*Thren.* I), » item : « Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut ardeat? (*Luc.* XII.) » Et alibi : « Ignis in altari meo semper ardebit (*Levit.* VI). » Hunc ignem exposuit Salomon, ubi ait : « Aquæ multæ non possunt extinguere charitatem (*Cant.* VIII). » Ardeat igitur ignis in corde, ut lingua congrue sonet in ore. Nam peccatori dixit Deus : « Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum? » (*Psal.* XLIX.) Certe, cujus vita despicitur, restat ut prædicatio ejus contemnatur, et dicatur ei : « Medice, cura teipsum (*Luc.* IV): » « Hypocrita, ejice primam trabem de oculo tuo, et tunc ejicies festucam de oculo fratris tui (*Matth.* VII). » « Qui prædicas non furandum, furaris? qui dicis non mœchandum, mœcharis? » (*Rom.* II.) Has tres solemnitates, celebrant tres ordines fidelium in Ecclesia : Incipientes, qui resurgunt per humilem poenitentiam; proficientes, qui ascendunt per abundantem justitiam; perficientes, qui consolantur per finalem perseverantiam. Tres istos gradus fidelium designant tres quinquagenæ psalmodiarum, quarum prima terminatur in poenitentia, quam psalmus ille quinquagesimus docet : « Miserere mei, Deus. » Secunda, terminatur in justitia, quam psalmus ille centesimus exprimit : « Misericordiam et judicium cantabo tibi, Domine. » Tertia terminatur in laudis perseverantia quam ultimus psalmus exponit : « Omnis spiritus laudet Dominum. » Isti tres status sunt tres camere arcae Noe (*Gen.* IX). Hi sunt tres dies, de quibus Dominus ait : « Hodie dæmonia ejicio, cras sanitates perficio, et tertia die consummor (*Luc.* XIII). »

Celebremus ergo, charissimi, solemnitates istas, non tam corpore quam corde; quia reliquæ cogitationum agent diem festum Domino (*Psal.* LXXV), inspirante Paracleto qui a Patre procedit et Filio (*Joan.* XVI). Qui cum eis est vivus et verus Deus, benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXIII.

IN SOLEMNITATE SANCTÆ PENTECOSTES.

De duplici liquefactione, et diversitate liquefactorum; de sapientia et charitate apostolorum; et quod illa duo in prædicationis officio conjungi debeant, ut doceat prædicator verbo et exemplo.

Liquefacta est terra, et omnes habitantes in ea; ego confirmavi columnas ejus (*Psal. LXXIV*).

Duplex est liquefactio, una bonorum, de qua Sponsa dicit in Cantico: « Anima mea liquefacta est, ut dilectus meus locutus est (*Cant. v*). » Altera vero malorum, de qua Propheta ait in Psalmo: « Sicut cera liquefacta auferentur (*Psal. LVII*). » Porro quædam liquefiunt solummodo ad humorem, quædam autem ad calorem et humorem. Ad calorem, ut cera; ad humorem, ut sal; ad calorem pariter et humorem, ut nix. Item quædam quando liquefcunt, et permanent; quædam quando liquefcunt, et pereunt. Liquefcunt, et permanent, ut cera et sepum; liquefcunt et pereunt, ut nix et glacies. Sic et mali quidam solummodo liquefcunt ad calorem; qui videlicet dissolvuntur per spirituales cupiditates, quæ de cordis calore procedunt, ut per iram vel per invidiam. De quibus legitur, quod « exarserunt in concupiscentiis suis (*Dan. XIII*), » inflammati a gehenna. Quidam vero liquefcunt ad humorem solummodo; qui videlicet dissolvuntur per corporales concupiscentias, quæ de carnis humore procedunt, ut per gulam vel per luxuriam, de quibus legitur, quod Behemoth dormit in locis humentibus, fiduciam habens quod influat Jordanis in os ejus (*Job XL*). Quidam vero liquefcunt ad calorem pariter et humorem; qui videlicet et per spirituales cupiditates et per corporales concupiscentias dissolvuntur. De quibus, ut pœna sit similis culpæ, dicit Scriptura, quod « de aquis nivium, transibunt ad calorem nivium (*Job XXIV*). » De illis dicit David: « Super eos cecidit ignis, et non viderunt solem (*Psal. LVII*). » De his inquit Jacob: « Effusus es sicut aqua, non crescas: quando ascendisti cubile patris tui (*Gen. XLVII*). » Eorum vero quidam liquefcunt et permanent, ut illi qui peccant et pœnitent, quia per pœnitentiam reparantur. Nam « quacunque hora peccator ingemuerit conversus, vita vivet et non morietur, ait Dominus (*Ezech. XVII*). » Quidam vero liquefcunt et pereunt; ut illi qui peccant, et nunquam pœnitent, quia propter impœnitentiam condemnantur. Nam « mortuo homine impio, nulla spes erit de eo (*Prov. XI*). » O quam periculosus modus liquefactionis est iste, ut videlicet quis moriatur in peccato! Ecce mundus fere totus liquefactus est vitiiis, fere liquefactus totus est in peccatis. Nam « superabundavit iniquitas, et refriguit charitas multorum (*Matth. XXIV*). » — « Gloriantur enim homines cum male fecerint, et exsultant in rebus pessimis (*Prov. II*). » Quia « cum impius venerit in profundum malorum, contemnit (*Prov. XVIII*). » Quos utique quanto Deus per patientiam diutius sustinet in præsentî, tanto per justitiam gravius puniet in futuro; quia juxta testimonium sacræ Scripturæ: « Dedit eis Deus tempus pœnitendi, et ipsi abusi sunt eo (*Job XXIV*). » Cera quidem ad ignem primo mollescit, secundo liquefcit, tertio evanescit. Sic et diabolus, qui est malorum intentor, primo ignem tentationis accendit, quo magis anima liquefacta, quasi cera mollescit, cum incipit delectari. Secundo magis ignem tentationis accendit, quo magis anima liquefacta quasi cera liquefcit, cum incipit consentire. Tertio magis ac magis ignem tentationis accendit, quo magis ac magis anima calefacta, quasi cera penitus evanescit, cum incipit perpetrare. Quia « peccatum cum fuerit consummatum, generat mortem (*Jac. I*), » propter quod legitur: « Sicut cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie Dei (*Psal. LXVII*). »

Nos ergo, fratres et filii, quæramus Dominum dum inveniri potest, invocemus eum dum prope est (*Isai. LV*); ne forte simus ex illis, de quibus Propheta præmittit: *Liquefacta est terra, et omnes habitantes in ea*. Sed ut simus de illis, de quibus Dominus dicit: *Ego confirmavi columnas ejus*. Nomine terræ humana caro potest intelligi, quæ fuit de limo terræ formata. Cui a Domino dicitur: « Terra es, et in terram ibis (*Gen. III*). » *Habitanter in ea*, possunt intelligi viventes in carne, de quibus inquit Scriptura: « Qui habitant domos luteas, et terrenum habent fundamentum (*Job IV*). » Tales cum venit Christus, invenit; et cum ascendit, dimisit. Quoniam « omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt (*Psal. XIII*). » Sed ne terra tota liquefacta periret, Deus confirmavit *columnas ejus*, quando quinquagesima die post resurrectionem suam apostolos induit virtute Spiritus sancti ex alto (*Act. I et II*). Qui designantur nomine columnarum; quia per eos Ecclesia sustentatur, secundum quod et Paulus apostolus ait, quia Petrus, Jacobus et Joannes videbantur columnæ esse (*Gal. II*). « Nisi enim Dominus reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuisset (*Isai. I*). » *Liquefacta est terra, et omnes habitantes in ea*. Sed Dominus confirmavit *columnas ejus*. Pro hac confirmatione orant ipse columnæ dicentes: « Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis, a templo sancto tuo quod est in Jerusalem (*Psal. LXVII*). » Nam « postquam impleti sunt dies Pentecostes, factus est repente de cœlo sonus, tanquam advenientis spiritus vehementis, et

replevit totam domum ubi erant sedentes, etc. Et repleti sunt omnes Spiritu sancto, et cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis (*Act. 11*). » Antequam apostoli Spiritum sanctum accepissent, quasi timore liquefacti, relicto Christo, fugerunt (*Matth. xxvi*). Sed ubi Spiritum Paracletum acceperunt, quasi confirmati virtute Spiritus ex alto, et ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati (*Act. v*). » Unde Petrus, qui prius ad vocem ancillæ negaverat (*Matth. xxvi*), postea coram regibus et principibus nomen Christi portavit, constanter affirmans, quoniam magis oportet Deo, quam hominibus obedire (*Act. v*).

Mali liquefiunt per vitia et peccata, boni autem confirmantur per virtutes et dona. Illi liquefiunt per ardorem cupiditatis et per humorem concupiscentiæ. Isti vero confirmantur per ardorem charitatis et per humorem sapientiæ. Nam et apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis (*Act. 11*). » Duo dicit: ignis et lingua, per visibiles formas, invisibiles species repræsentans. Ignis enim in arido vivit, lingua manet in unda. Et ignis quidem charitatem significat, lingua vero exprimit sapientiam. De charitatis ardore Solomon dicit in Canticis: « Aquæ multæ non possunt extinguere charitatem (*Cant. viii*). » De humore sapientiæ idem loquitur in Proverbiis: « Aqua profunda ex ore viri verba, et torrens inundans est fons sapientiæ (*Prov. xvii*). » Et inter virtutes charitas est præcipua; et inter dona, prima est sapientia. De illa dicit Apostolus: « Major autem horum est charitas (*I Cor. xiii*). » De ista dicit propheta: « Requiescet super eum spiritus sapientiæ et intellectus, etc. (*Isa. 11*). » Has ergo duas, primam videlicet et præcipuam, in figura ignis et linguæ per Spiritum sanctum hodierna die Christus infudit apostolis, quos missurus erat in orbem, ut prædicarent Evangelium omni creaturæ (*Marc. xvi*). Charitatis enim informat vitam, et sapientia informat doctrinam. Quæ duo debent in prædicatione conjungi, ut non solum verbo doceat, sed et exemplo. « Nam cujus vita despicitur, restat ut ejus prædicatione contemnatur, et dicatur ei: « Medice, cura teipsum (*Luc. 14*). » — « Hypocrita, ejice primo trabem de oculo tuo, et tunc ejicies festucam de oculo fratris tui (*Luc. vi*). » — Qui prædicas non furandum, furaris? qui prædicas non mœchandam, mœcharis? » (*Rom. 11*). « Cœpit ergo Jesus facere et docere (*Act. 1*), » — « nobis relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus; qui peccatum non fecit, » ut sit nobis honestas in vita: « nec inventus est dolus in ore ejus (*I Pet. 11; Isa. lxxiii*), » ut sit veritas in doctrina. Nam « qui fecerit et docuerit, magnus vocabitur in regno cœlorum (*Matth. v*). » Unde a

veste pontificali dependebant mala granata cum tintinnabulis aureis (*Exod. xviii*).

Ardeat ergo prius ignis dilectionis in corde, ut postea sonet lingua prædicationis in ore (*Matth. xii*). Nam et cum apparuissent illis dispertitæ linguæ tanquam ignis, tunc repleti sunt omnes Spiritu sancto: et cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis (*Act. 11*). » Ecce nunc impletum vident, quod olim audierunt promissum: « Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis (*Joan. xiv*). »

In hoc loco junguntur ignis et lingua, quoniam et apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis (*Act. 11*). » In Evangelio, quod audistis, et junguntur dilectio et sermo; quia et qui diligit me, sermonem meum servabit (*Joan. xiv*). » In Psalmo vero junguntur et spiritus et doctrina: « Spiritu principali confirma me. Docebo iniquos vias tuas (*Psal. 1*): » ut hoc triplici testimonio cognoscatur. Quia sicut unum sunt, lingua, sermo, doctrina; sic unum est ignis, dilectio, spiritus. Nam et Deus noster ignis consumens est (*Deut. 14*). » — « Deus autem est charitas (*I Joan. 14*). » — « Charitas vero diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis (*Rom. v*). » Illic est dilectio Patris et Filii, amor et connexio utriusque, cui specialiter hodierna solemnitas dedicatur. Quia vero liquefacta est terra et omnes habitantes in ea, idcirco Deus confirmavit columnas ejus. Sed rursus, quia Deus confirmavit columnas ejus, liquefacta est terra et omnes habitantes in ea. Postquam enim apostoli Spiritum sanctum accepere Paracletum, stans Petrus cum undecim elevavit vocem suam, et locutus est plebi, exponens eis prophetiam Joel, et alia prophetica testimonia. Quibus auditis, compuncti sunt corde, et dixerunt ad Petrum et ad reliquos apostolos: « Quid faciemus, viri fratres? Petrus vero dixit ad illos: Pœnitentiam agite et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi. Baptizati sunt igitur et appositi sunt in illa die animæ circiter tria millia (*Act. 11*). » Ecce liquefacti sunt isti et per ardorem et per humorem: per ardorem pœnitentiæ, et per humorem baptismi. De ardore pœnitentiæ dicit Psalmista: « Concaluit cor meum intra me, et in meditatione mea exardescet ignis (*Psal. xxxviii*). » De humore baptismi Dominus ait: « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum cœlorum (*Joan. 11*). »

Nos ergo fratres et filii, qui jam liquefacti sumus per aquam baptismi, liquefiamus adhuc per ardorem pœnitentiæ, ut nostra deleantur peccata, præstante Spiritu Paracleta, qui est vera remissio peccatorum; qui cum Patre et Filio vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXIV.

IN EADEM SOLEMNITATE.

De duplici baptismo nobis in Evangelio commendato, et quomodo apostoli Spiritu sancto baptizati sunt, et quando nos in spiritu baptizamur.

Joannes quidem baptizavit aqua; vos autem baptizabimini Spiritu sancto, non post multos hos dies (Act. 1).

Duplex enim nobis baptismus in Evangelio commendatur, in aqua videlicet et igne. Sed in aqua materiali, et in igne spirituali, ne vel aqua ignem exstinguat, vel ignis aquam consumat. De utroque baptismo Joannes Baptista dicebat: « Ego baptizo vos in aqua; medius autem vestrum stetit, qui baptizat vos de Spiritu sancto et igne (Matth. 3; Luc. 3). » Verum uterque baptismus sanctificatur in verbo, uterque sanctificatur in Spiritu. Nam « verbo Domini cœli firmati sunt, et spiritu oris ejus omnis virtus eorum (Psal. xxxii). » Omnis enim firmitas, omnis virtus a Deo Patre, per Verbum in Spiritu sancto confertur. Nam « tres sunt qui testimonium dant in cœlo: Pater, et Verbum, et Spiritus sanctus. Et hi tres unum sunt (I Joan. v). » Joannes quidem baptizavit aqua duntaxat. Quia cum esset homo solummodo, neque per Verbum, neque per Spiritum poterat aquam consecrare. Jesus autem baptizat in spiritu, quia cum sit Deus de Deo per Spiritum sanctum, qui a Patre procedit (Joan. xv), et ipse sanctificat et purificat animam, cui Spiritum sanctum infundit. Attende prudenter, quomodo baptismus aquæ sanctificatur in verbo. « Baptizate, inquit, omnes gentes in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti (Matth. xxviii). » Nomen enim, id est invocatio Trinitatis sanctificat aquam, ut tingens corpus purificet cor. Et ideo dicebat: « Mundans eam, » id est Ecclesiam, « lavacro aquæ in verbo vitæ (Ephes. v). » Nam accedit verbum ad elementum, et fit sacramentum. Attende quoque prudenter, quomodo baptismus aqua sanctificatur in spiritu, teste Veritate quæ dicit: « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei (Joan. 3). » Sicut enim homo secundum naturam nascitur ex femina, sed de viro, quia vir fecundat feminam ut concipiat; ita secundum gratiam ex aqua renascitur, sed de spiritu. Quia spiritus aquam sanctificat, ut purificet. Nam quod naturaliter est ex carne, caro est; quod autem nascitur ex spiritu, spiritus est.

Sed et baptismus ignis sanctificatur in Verbo pariter et in Spiritu quemadmodum ostendit epistolica lectio quam audistis: « Dum complerentur, inquit, dies Pentecostes, erant omnes discipuli pariter in eodem loco: et factus est repente de cœlo sonus, tanquam advenientis spiritus vehementis,

et replevit totam domum, ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispersitæ linguæ tanquam ignis, seditque supra singulos eorum. Et repleti sunt omnes Spiritu sancto; et cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis (Act. 2). » Cum audis, quod apparuerunt illis dispersitæ linguæ tanquam ignis, attende baptismum in igne. Cum audis, quia repleti sunt omnes Spiritu sancto, attende sanctificationem in spiritu. Cum audis, quia cœperunt loqui variis linguis, attende sanctificationem in Verbo. Hodie namque completum est quod in persona Ecclesiæ propheta prædixerat: « De excelso misit ignem in ossibus meis (Thren. 1). » De excelso namque, id est de cœlo misit ignem, id est Spiritum sanctum in linguis igneis. In ossibus meis, id est in apostolis, per quos totum corpus Ecclesiæ sustentatur, quos et tunc fecit ossa, id est fortes, constantes et virtuosos, quemadmodum illis promiserat: « Accipietis, inquit, virtutem supervenientis Spiritus sancti in vos; et eritis mihi testes in Jerusalem, et in omni Judæa et Samaria, et usque ad ultimum terræ (Act. 1). » Iste ignis Spiritus sanctus est, de quo dicit Scriptura: « Deus noster ignis consumens est (Deut. 10), » amor, charitas et dilectio. De hoc igne Dominus ait: « Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut ardeat? » (Luc. 12.) Ignis enim splendorem illustrat, per calorem purificat. Et Spiritus sanctus per sapientiam illuminat mentem, purificat autem per charitatem; quibus baptizatur anima, id est purificatur in Spiritu. Per sapientiam, a tenebris ignorantiae; per charitatem, a maculis culpæ. Tunc ergo baptizamur in spiritu, cum charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis (Rom. 5). De hoc baptismo Dominus prædixerat per prophetam: « Effundam de spiritu meo super omnem carnem (Joel 2). » Hunc ergo baptismum bene receperunt apostoli, juxta quod Dominus illis promiserat: *Joannes, inquit, baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto, non post multos hos dies.*

Quinquagesima die post immolationem agni paschalis, celebrato Phase, filiis Israel exeuntibus de Ægypto per mare Rubrum, submersis Ægyptiis, et liberatis Hebræis, cum Moyses ascendisset in montem Sinai, ut assisteret Domino, et populus expectaret ad montis radicem, ipso quinquagesimo die cœperunt audire tonitrua, fulgura micare. Cunctus autem populus videbat et lampades et sonitum buccinæ, et montem fumantem, et tunc Do-

minus dedit legem filiis Israel, quæ scripta est in tabulis lapideis digito Dei (*Exod. xix*). Plena sunt ista divinis mysteriis, et cœlestibus resonantia sacramentis. Nam hodie umbra protulit lucem, et figura veritatem. Post immolationem siquidem Christi, qui est verus Agnus paschalis, de quo dicit Apostolus: « Pascha nostrum immolatus est Christus (*I Cor. v*), » illo celebrato phase, id est *transitu*, de quo dicit Joannes: « Sciens Jesus, quia venit hora ejus, ut transeat de hoc mundo ad Patrem (*Joan. xiii*); » filii Israel, id est populi Christiani, Deum videntes per fidem, exeunt de Ægypto, id est de tenebris vitiorum, per mare Rubrum, id est per sacramentum baptismi Christi sanguine rubricatum. In quo submersis Ægyptiis, id est deletis peccatis, liberantur Hebræi, id est justificantur fideles. Quod quidem impletur, cum post diem passionis Dominicæ paschalibus initiatus mysteriis consecratur baptismus, in quo catechumeni renascantur. Cumque verus Moyses, id est Christus ascendisset in montem, id est in cœlum, ut sederet ad dexteram Dei Patris (*Marc. xvi*), quinquagesimo die post Pascha, qui Pentecoste appellatur, cœperunt audire tonitrua, fulguraque micare; quia « factus est repente de cœlo sonus, tanquam advenientis spiritus vehementis, et replevit totam do-

num, ubi erant sedentes, et apparuerunt illis dispersitæ linguæ tanquam ignis, seditque supra singulos eorum (*Act. ii*). » Jam potes agnoscere, qualiter lucem umbra, figura protulit veritatem. Cum enim audis, quia *factus est repente de cœlo sonus*, intellige tonitrua audiri. Cum autem intelligis quod *apparuerunt illis dispersitæ linguæ tanquam ignis*, agnosce micare fulgura; et cum audis Deum dedisse legem filiis Israel expectantibus, intelligas eum dedisse Spiritum sanctum apostolis, juxta quod illis præceperat, *a Jerosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris, quam audistis*, inquit, *per os meum: quia Joannes baptizavit aqua; vos autem baptizabimini Spiritu sancto, non post multos hos dies*. Hac est lex gratiæ, quæ scribitur in tabulis cordis, et digito Dei, juxta quod Dominus ipse promiserat: « Cum venerit, inquit, Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre, ille vos docebit omnia; et suggeret vobis omnia quæcunque dixerò vobis (*Joan. xiii*). » Hæc est unctio, quæ secundum Joannem (*I Joan. i*) docet nos de omnibus. Hac unctione per Spiritum sanctum nos ungit Dominus Jesus Christus, ut nos doceat vias suas, et ambulemus in semitis ejus (*Isa. ii*), donec ascendentes de virtute in virtutem, videamus Deum deorum in Sion (*Psal. lxxxiii*).

SERMO XXV.

IN EADEM SOLEMNITATE.

De excelso misit ignem in ossibus meis (Thren. i).

Sunt Ecclesiæ per Jeremiam prophetam loquentis interius. Excelsus autem est Pater, mittens est Filius, ignis est Spiritus sanctus. De Patre quidem excelsus, quoniam est principium sine principio, qui a nullo est et omnia sunt ab eo, ait Psalmista: « Excelsus Dominus, et humilia respicit, et alta a longe cognoscit (*Psal. cxxxvii*). » De Filio, qui est missus, quoniam a Patre mittitur, et Spiritum sanctum mittit, ipsa Veritas ait: « Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre, ille testimonium perhibebit de me (*Joan. xi*). » De igne, qui est Spiritus sanctus, qui est amor Patris et Filii pignus et connectio utriusque, dicit Scriptura: « Deus noster ignis consumens est (*Deut. xv*). » *De excelso igitur, id est de Patre Filius misit ignem*, id est Spiritum sanctum in os ministrorum. Dicit ergo Ecclesia, videlicet in apostolos, per quos corpus Ecclesiæ sustentatur, quos tunc quasi de carnalibus fecit ossa; hoc est, quod de timidis fecit fortes, cum induit eos virtute Spiritus ex alto, ut essent omnes testes in Jerusalem et in omni Judæa, et Samaria, et usque ad ultimum terræ (*Act. i*). De hoc igne Dominus ait: « Ignem veni

mittere in terram, et quid volo nisi ut ardeat? » (*Luc. xii*.)

Notandum est autem Spiritum in triplici lege esse missum. Primo, in columba; secundo, in flatu; tertio, in igne. De primo legitur, quod Jesu baptizato in Jordane, apertum est cœlum, et descendit Spiritus sanctus in ipsum corporali specie sicut columba, et vox Patris audita est: « Hic est Filius meus dilectus, etc. (*Matth. iii*). » De secundo legitur, quod « cum Jesus dixisset apostolis: Pax vobis, insufflavit, et ait: Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, » etc. (*Joan. xx*.) De tertio legitur: « Factus est repente de cœlo sonus tanquam advenientis spiritus vehementis, et replevit totam domum, ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispersitæ linguæ tanquam ignis, seditque supra singulos eorum (*Act. ii*). » Prima missio facta est in baptismo, secunda in resurrectione, tertia in Pentecoste. In prima missione audita est vox Patris: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*. In secunda missione auditum est verbum Filii: *Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. In tertia missione auditus est sonus Spiritus,

quia factus est repente de cœlo sonus tanquam advenientis spiritus vehementis. Plena sunt omnia divinis mysteriis, et cœlestibus grava sacramentis. Sed cum altus sit puteus, in quo hauriam aquam? Dicam igitur, eo inspirante, quod « ubi vult spirat, et nescit unde veniat, aut quo vadat (*Joan.* III). » Dicam ergo, quod in columba missus est super Christum ad iudicium et ostensionem. In flatu missus est in apostolos ad iudicium et discretionem. In igne missus est in discipulos ad robur et confirmationem. Columba siquidem fellis amaritudine caret, et fecunditate fetus abundat. Hic igitur ostendit quod Christus caret omni amaritudine vitiorum, et abundat omni fecunditate virtutum. Spiritus sanctus descendit in ipsum corporali specie sicut columba; quoniam ipse est « qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus (*I Petr.* II); » — « in quo plenitudo Divinitatis habitat corporaliter (*Coloss.* II), » — « et de plenitudine ejus accepimus (*Joan.* I); » quia baptizat in Spiritu sancto auferendo peccata et vitia, et conferendo gratias et virtutes. Quemadmodum « testimonium perhibuit Joannes Baptista, dicens: Quia vidi Spiritum descendantem et manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto, et ego vidi, et testimonium perhibui, quia hic est Filius Dei (*ibid.*). »

Ideo autem in baptismo vox Patris audita est: « Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui (*Matth.* III); » quia per baptismum ex aqua et Spiritu sancto renascimur filii Dei, depositis vitiis et assumptis virtutibus, accipientes spiritum adoptionis, in quo clamamus: « Abba Pater (*Marc.* XIV). » Quoniam « nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei (*Joan.* III), » ut filius sit illius, a quo omnis paternitas in cœlo et in terra vocatur. Porro sicut Spiritus procedit a Patre et Filio (*Joan.* XV), ita flatus a pulmone procedit et corde. Cum autem flatus emittitur, si stringitur os, infrigidat aerem; si os aperitur, aerem calefacit; quia nimirum cum spiritualis profert sententiam, si stringitur os, ut legitur, peccator per excommunicationem vel interdictum contemnens, procul dubio infrigeratur, quoniam congelatur in malo. Justum est enim, « qui in sordibus est, sordescat adhuc (*Apoc.* XXI). » Si autem os aperitur, ut peccator absolvatur ab excommunicatione, pœnitens procul dubio calefcit, quoniam inflammatur ad bonum. Dignum est enim, ut « qui justus est, justificetur adhuc (*ibid.*). » In hoc vero iudicio, discretio spiritus est maxima necessaria, ne apostolicum (remittendo) dicant bonum malum, vel econtra ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras (*Isa.* V); mortificantes animas, quæ non moriuntur aut vivificantes animas, quæ non vivunt.

Ideo autem in resurrectione auditum est verbum Filii dicentis apostolis: « Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis

(*Joan.* XX); » quia per remissionem peccati anima resurgit a morte culpæ, de qua dicitur in Apocalypsi: « Qui habet partem in resurrectione prima (*Apoc.* XX). » Pater enim omne iudicium dedit Filio, qui de se ait: « Ego sum resurrectio et vita (*Joan.* XI). » Ignis enim duo principaliter agit, calet et splendet; quia calet, signat charitatem; quia splendet, signat sapientiam. De calore charitatis ait Salomon: « Fortis est ut mors dilectio, et dura sicut infernus est æmulatio. Aquæ multæ non possunt extinguere charitatem (*Cant.* VIII); » de splendore sapientiæ idem dicit: « Sapientia est candor lucis æternæ, et speculum sine macula divinæ majestatis, imago bonitatis illius (*Sap.* VII). » Ad hoc ergo Spiritus sanctus in igne missus est apostolis, ut splenderent per sapientiam, et calerent per charitatem; charitas enim informat vitam, et sapientia informat doctrinam, quæ duo debent in prædicatione conjungi, ut verbo doceat et exemplo; nam « qui fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum (*Matth.* V). » Hæc duo erant necessaria in apostolis, qui profecturi erant in mundum universum, ut prædicarent Evangelium omni creaturæ; ideoque cum apparuerunt illis dispersitæ linguæ tanquam ignis, tunc « repleti sunt omnes Spiritu sancto, et cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis (*Act.* II). » Ideo autem in Pentecostes sonus Spiritus est auditus, ut ostendatur quod sicut quinquagesimo die post typicum pascha lex litteræ data fuit filiis Israel de monte Sina cum fulgore et tonitruo (*Exod.* XX), quinquagesimo die post verum Pascha lex gratiæ data est apostolis, de excelso quidem in igne et sono; « Spiritus enim ubi vult spirat, et nemo eum audit, et nescit unde venit, aut quod vadat (*Joan.* III). »

Ad ostendendum vero quanta sit differentia inter servos et dominum, Spiritus sanctus in re animata missus est super Christum in columba, in apostolos in re inanimata in flatu spiritus et igne; quia, sicut res animata rebus inanimatis præfertur, ita exemplo apostolis, imo longe amplius antecellit. Nam « quis in nubibus æquabitur Domino? aut quis erit similis Altissimo inter filios Dei? » (*Psal.* LXXXVIII.) In hac ergo triplici visione audita est vox Patris, verbum Filii, sonus Spiritus: ut per hoc ostendatur, quod Paracletus iste missus est temporaliter non solum a Patre et Filio, sed etiam a seipso; quoniam indivisa sunt opera Trinitatis. Verum inter æternam processionem et temporalem missionem hoc distat, quod æternaliter procedit accipiendo naturam, temporaliter vero mittitur dando gratiam. Quoniam ergo naturam accepit non a se, sed a Patre simul et Filio, ideo a Patre mittitur æternaliter, non a se, sed a Patre Filioque procedit; quia ergo gratiam dat cum Patre simul et Filio, ideo temporaliter mittitur non solum a Patre et Filio, verum etiam a seipso. Æternaliter Spiritus sanctus ab alio procedit, sed non alium, temporaliter vero mittitur ab alio et in alium; non

enim, ut errat Græcus, Spiritum Filii dicit, eo quod A æternaliter procedit in Filium; sed, ut credit Latinus, ideo dicitur Spiritus Filii, quoniam æternaliter procedit a Filio, quoniam tantum Filius habet a Patre, ab æterno: quippe Spiritus sanctus ideo a Patre non procedit in Filium, quoniam nullum in eum æternaliter operatur effectum, cum secundum naturam æternam Filius nec illuminetur, nec sanctificetur ab ipso. Sed ideo Spiritus Filii appellatur, quia procedit a Filio, quemadmodum Spiritus Patris dicitur, quia procedit a Patre, non quod æternaliter procedit in Filium, sicut nec procedit in Patrem. Utrumque divina Scriptura testatur; ait enim Christus in Evang.: « Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis (Matth. x); » et Apostolus ait: « Spiritus ejus, qui suscitavit Christum a mortuis, habitat in vobis (Rom. viii); » idem ait: « Misit Deus Spiritum Filii in corda vestra clamantem: Abba (Pater) (Gal. iv); » et iterum: « Qui spiritum Christi non habet, hic non est in eo (Rom. iii). » Quis, qualis, et quantus fuerit Spiritus iste, sacris testimoniis comprobatur; scriptum est enim quod « omnium est artifex Spiritus intelligentiæ, sanctus, unicus, multiplex, subtilis, mobilis, incoquinatus, castus, suavis, amans bonum, acutus, quem nihil vetat, benefaciens, humanus, benignus, stabilis, securus, intelligibilis, mundus.— Spiritus enim disciplinæ effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus, quæ sunt sine intellectu, et corripietur a superveniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientiæ, et non liberabit maledicum a labiis suis: quoniam renum illius testis est Deus, et cordis ejus scrutator est verus, et linguæ ejus auditor (Sap. i, vii). » De hoc Spiritu alibi legitur: « Spiritum rectum innova in visceribus meis; » et: « Spiritu principali confirma me (Psal. l); » — « Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam (Psal. cxlii), » etc. Audi quid de Spiritu Veritas dicat apostolis: « Ego rogabo Patrem, et alium Paraclenum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non videt eum, nec scit eum. Paraclenus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia quæcunque dixerò vobis (Joan. xiv). » — « Si enim ego non abiero, Paraclenus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos. Et cum venerit, ille arguet mundum de peccato, et de justitia, et de judicio. Cum autem venerit Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem; non enim loquetur a semetipso, sed quæcunque audiet, loquetur (Joan. xvi), » etc. Paraclenus autem *advocatus* vel *consolator* interpretatur, ut ait Apostolus: « Ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus (Rom. viii), » quia facit nos postulare. Ad quod dicit Propheta: « Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lactificaverunt animam meam (Psal. xciii). »

Audi alium de hoc Spiritu disserentem: « Nemo in Spiritu Dei dicit anathema Jesu, et nemo dicere potest Dominus Jesus, nisi in Spiritu sancto. Divisiones vero gratiarum sunt, idem autem Spiritus. Unicuique autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem. Alii quidem per Spiritum sanctum datur sermo sapientiæ: alii autem sermo scientiæ, secundum eundem Spiritum: alteri fides in eodem Spiritu: alii gratia sanctorum in uno Spiritu: alii operatio virtutum, alii distinctio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Hæc autem operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult (I Cor. xii). » Idem alibi dicit: « Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis (Rom. v). » — « Dominus Spiritus est. Ubi vero Spiritus Dei, ibi libertas (II Cor. iii) » manet: nam « qui Spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege. Fructus enim Spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, mansuetudo, bonitas, benignitas, fides, modestia, continentia, castitas. Adversus hujusmodi non est lex (Gal. v). » Hic est scriptum, de quo in principio Genesis (cap. i) legitur: « Spiritus Dei ferebatur super aquas. » Et de quo Gabriel ad Virginem: « Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi (Luc. i). » Spiritus iste charitas est, de quo Joannes apostolus: « Deus charitas est, et qui manet in charitate, in Deo manet et Deus in eo (I Joan. iv). » Nam « qui adhæret Deo, unus spiritus est (I Cor. vi), » cum spiritus iste unctio est. De quo dicit idem Joannes: « Unctio ejus docebit vos de omnibus (I Joan. ii). Et de qua Petrus apostolus ait: « Jesus Nazarenus, quem unxit de Spiritu sancto (Act. iv). » Sicut ipse per prophetam testatur: « Spiritus Domini super me, eo quod unxit me: evangelizare pauperibus misit me (Isa. lxi). » Spiritus iste digitus Dei est, de quo Veritas ait: « Si ego in digito Dei ejicio dæmonia, filii vestri in quo ejiciunt? » (Luc. xi.) De quo magi Pharaonis dixerunt: « Digitus Dei est hic (Exod. viii). » Spiritus iste est donum divinum, de quo Dominus ait: « Si scires donum Dei, et quis est qui dixit tibi: Da mihi bibere, tu forsitan petiisses ab eo, ut daret tibi aquam vitæ (Joan. iv). » Imo Spiritus iste incunctanter est Patri et Filio substantialis et coæternus, sicut Joannes evangelista testatur: « Tres sunt, inquit, qui testimonium dant in cælo: Pater, Verbum et Spiritus, et hi tres unum sunt (I Joan. v). » Unum in natura, unum in nomine, unum in potestate. « Baptizate, inquit, in nomine Patris, et Filii et Spiritus sancti (Matth. xxviii); » non ait: « In nominibus, » sed: « In nomine; » quia trium, unum est nomen, una natura, una potestas. Procul dubio Deus est, qui omnia replet, omnia continet, omnia potest, et omnia novit. Scriptum est: « Spiritus Domini replevit orbem terrarum: et hoc, quod continet omnia scientiam habet vocis (Sap. i), » omnem habens virtutem, omnia prospiciens; nam « Verbo Dei cæli firmati sunt (Psal. xxxii), » etc.

« Emitte Spiritum tuum et creabuntur, et renovabis faciem terræ (Psal. ciii). » O quam dulcis iste Spiritus, quam delectabilis, quam suavis! ille novit, qui gustavit. « Gustate, inquit, quam dulcis est Dominus! » (Psal. xxxiii.) Rogemus ergo ipsum,

A fratres et filii, corde pariter et fide non ficta (I Tim. 1), ut per suam misericordiam seipsum infundat, et templum gloriæ nos inhabitando perficiat. Qui cum Patre et Filio vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXVI.

DOMINICA NONA POST OCTAVAM PENTECOSTES.

De rigore et benignitate Dei, de divite et villico, de vocatione Dei et ejus effectu, de debito et debitoribus, de tritico et oleo quid significant, de filiis sæculi et lucis, et de mammona iniquitatis.

Homo quidam erat dives, qui habebat villicum, qui diffamatus erat apud illum, quasi dissipasset bona ipsius (Luc. xvi).

Qualiter autem hæc parabola summatim possit intelligi, frequenter audistis. Quomodo vero particulatim intelligi debeat, nondum existimo vos audisse. Dimittamus ergo quod ab aliis est expositum, et prosequamur quod a nobis est exponendum. Deus igitur, quia justus est et misericors (Psal. cxiv), idcirco in hac parabola rigorem et benignitatem ostendit. Rigorem, quia dissipatorem villicum a villicatione removet; benignitatem, quia offensus a villico, prudentiam commendabat ipsius. Homo namque dives, est Christus, qui est dives in omnibus et super omnes (Rom. 1): cujus est terra et plenitudo ejus, orbis terrarum, et universi qui habitant in eo (Psal. xxiii). Villicus vero dicitur villæ custos. Hic est rector Ecclesiæ, qui debet villam, id est Ecclesiam, custodire. Multos autem villicos habet Christus; quia multos in Ecclesia rectores constituit, inter quos alius quidem bonus est, qui commendatur, cum dicitur: « Euge, serve bone et fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui (Matth. xv): » alius autem malus, qui reprobatum cum dicitur: « Serve nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me; nonne oportuit et te misereri conservi tui, sicut et ego tui misertus sum? Et tradidit illum tortoribus, quousque redderet universum debitum (Matth. xviii). » Talis hic erat villicus, qui diffamatus erat apud

B xxviii). Quia « melius est nomen bonum, quam divitiæ multæ (Prov. xxi).

Quantum ergo delinquat, si maculet famam suam, quantumque sit puniendus, si suis culpis exigentibus mala sit fama respersus, manifeste colligitur ex hoc loco. Quoniam villicus ille, qui diffamatus erat apud dominum suum, quasi dissipasset bona ipsius, audivit a domino: *Redde rationem villicationis tuæ, jam enim non poteris villicare.* Nec dicitur quod dissipaverit, sed quasi dissipasset bona domini sui; et tamen post redditam rationem a villicatione dicitur amovendus, tanquam is qui de dilapidatione infamatus, etiam post computationem exhibitam ab administrationis sit officio suspensus, ut mala fama quiescat; ne scandalum sit in populo Dei, talem super se habere prælatum.

Sed dices: Si dominus pro certo sciebat villicum esse dilapidatorem culpabilem, cur indicebat ei rationem reddendam, cum sciret eum non posse digne reddere rationem? Si vero rationem digne reddere poterat, cur infligebat ei, tanquam culpabili, pœnam, ut non posset amplius villicare? Forsitan ex hoc loco quidam viri religiosi quamdam regularem institutionem traxerunt, ut postquam prælatus aliquis apud eos est infamatus, ipsum sine omni discussione removeant ab officio prælaturæ, quamvis judicatur frequenter manifeste culpabili computatio facienda, ut per hanc, in quibus deliquerit, cognoscatur, et appareat quid sit residuum, quidve distractum.

Vocavit ergo dominus villicum, dicens illi: *Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuæ: jam enim non poteris villicare.* Similiter pene dictum est Ezechix: « Dispone domui tuæ, quia morieris tu, et non vives (Isa. xxxviii). » Ista vocatio est inspiratio, juxta quod alibi dicitur: « Vocabis me, et ego respondebo tibi (Job xiii). » Tunc enim Christus prælatum culpabilem vocat, dicens illi: *Quid hoc audio de te?* Quia mala est fama tua, quæ pervenit ad me; quando menti ejus inspirat, ut de culpa sua recogitet, et pœniteat, quatenus digne satisfaciens in præsentem, dignam rationem reddere possit in futuro. Propter quod ait: *Redde rationem*

villicationis, id est dignum exhibe te, ut de villicatione tua dignam possis reddere rationem. *Jam non poteris villicare.* Quia volo te de hac vita subtrahere, postquam non erit tempus villicandi, sed tempus recipiendi. Ecce quam clemens et benignus est Dominus. Revera non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat (*Exech. xviii*). Corripit enim, ut corrigat; et innotescit, ut ignoscat.

Quis autem sit hujus vocationis effectus, consequenter ostenditur, ubi dicitur: *Ait ergo villicus intra se, quasi divina inspiratione compunctus: Quid faciam? Quo me peccatorem vertam? Quia dominus meus aufert a me villicationem*, id est de presenti vita me subtrahit, postquam non potero villicare, nec aliquid operari. Per hoc quod intra se ait, ostenditur quod et dominus illum intra se vocavit. Sed ille vocavit per inspirationis affectum. Iste vero respondet per compunctionis effectum. Verumtamen non audet responsionem ad illum dirigere, quem vehementer pro suo erubescit delicto. Sed ad seipsum responsionem convertit, ut in se puniat, quod deliquit in illum. *Quid ergo faciam, quia dominus meus aufert a me villicationem? Fodere non valeo, mendicare erubesco.* Quia post hanc vitam non est locus agendi opus, sed recipiendi pro opere, nec est tempus mendicandi meritum, sed recipiendi pro merito. Quia tunc unusquisque recipiet, prout gessit in corpore (*II Cor. vi*). « Ligatis, inquit, manibus et pedibus, projicite eum in tenebras exteriores (*Matth. xxii*). » Ligati manus et pedes, operari non possunt. Et dives ille gulosus, qui sepultus est in inferno, frustra mendicabat guttam aquæ de digito pauperis Lazari (*Luc. xvi*). Frustraque fatuæ virgines oleum a prudentibus mendicare volebant (*Matth. xxv*). Heu! quanta erubescencia coram universis electis et reprobis, coram Deo et angelis ejus, nudum in iudicio sine honorum operum vesibus apparere: quantum opprobrium, quanta confusio, quantus pudor! Revera « beati quorum remissæ sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata! » (*Psal. xxxi*.) Quia « charitas operit multitudinem peccatorum (*I Petr. iv*). » Primi parentes, licet soli essent in paradiso, cum cognovissent se esse nudos, consuerunt folia ficus, et fecerunt sibi perizomata, et absconderunt se in medio paradisi (*Gen. iii*). Reprobis autem quilibet in iudicio nec indumentum sibi poterit mendicare, nec latibulum fodere. Quia tunc libri erunt aperti, et manifestabuntur abscondita tenebrarum. Et ideo forte dicit: *Fodere non valeo, mendicare erubesco.* Sed « prope est Dominus omnibus invocantibus eum (*Psal. cxliv*). » Et ideo quid anxius faceret ille, ipse misericorditer inspiravit.

Scio, inquit, *quid faciam, ut cum amotus fuero a villicatione, recipiant me in domos suas*: non utique materiales in terris, sed spirituales in cælis. De quibus ait Veritas: « In domo Patris mei mansiones multæ sunt (*Joan. xiv*); » ut videlicet illi me ibi recipiant, apud quos ego potero promereri.

Et ideo *convocatis singulis debitoribus domini sui, dicebat primo: Quantum debes domino meo? Qui dixit: Centum cados olei.* Debitum illud est pœna, quæ debetur pro culpa, juxta quod alibi legitur, quia « duo debitores erant cuidam fœneratori: unus debebat denarios quingentos, et alius quinquaginta (*Luc. vii*). » Et ob hoc petimus in oratione Dominica: « Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (*Matth. vi*). » Per hoc quod villicus a debitore quæsivit, quantum deberet domino suo, mystice datur intelligi quod sacerdos a pœnitente debet inquirere de quantitate et qualitate peccati, ne supprimat illa confusus; quia per interrogationem confessio facilius extorquetur. Caveat tamen, nec sic interroget, ut super ignotis et enormibus peccandi modis instruat pœnitentem; quia

Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.

[*Ovid. Am., l. iii, el. 4, v. 17.*]

Quia vero Dominus villicum istum de prudentia commendavit, videamus quam prudens exstiterit in opere et sermone. Recognovit ergo se peccatorem, et ad pœnitentiam se convertit, ut pro venia consequenda satisfaceret de peccato; dimisit itaque debitoribus suis, ut Deus sibi dimitteret debitori; et ideo convocatis debitoribus domini sui, tanquam debitoribus suis; quoniam et ipse tanquam prælatus Ecclesiæ vicarius ejus erat: uni dimidiam partem debiti, et alii quintam partem dimisit. Unus enim centum cados olei, et alius centum coros tritici debebat; sed debenti centum cados olei, quinquaginta dimisit; et debenti centum coros tritici, dimisit viginti, ut illi de debito quinquaginta cadi, et isti octoginta cori restarent. Oleum in hoc loco significat nitidam famam, juxta quod alibi legitur: « Oleum effusum nomen tuum (*Cant. i*); » triticum vero significat terrenam substantiam, quemadmodum alibi dicitur: « Ut det illis in tempore tritici mensuram (*Luc. xii*). » Qui ergo maculat nitidam famam, ille corrumpit oleum: et ideo debet centum cados olei, hoc est magnam pœnam pro fama corrupta; qui vero dilapidat terrenam substantiam, ille dispergit triticum: et ideo debet centum coros tritici, hoc est magnam pœnam pro substantia dissipata; nam per numeri magnitudinem, exprimitur debiti magnitudo. Verum longe periculosius est interiorem, quam exteriorem substantiam dissipare, sicut de prodigo filio legitur, quod in regionem longinquam abiit, et ibi substantiam suam cum meretricibus dissipavit (*Luc. xv*).

Ait ergo illi, qui centum cados olei debebat: *Accipe cautionem tuam*, id est, cautelam adhibe necessariam, juxta quod dominus præcepit: « Dimissa sunt tibi peccata tua; vade, et amplius noli peccare (*Joan. viii*). » ne velut canis ad vomitum revertaris. *Et ideo sede cito*, id est statim, exnunc a peccato quiesce. *Et scribe quinquaginta*, id est cognosce dimidiam partem debiti tibi a me fore dimissam, ex illa parte clavium, quam mihi Dominus tribuit: « Quorum, inquit, remisistis peccata, remittuntur

eis : et quorum retinueritis, retenta sunt (*Joan.* xx). » *Scribe* dicit, id est, in corde tuo quasi scriptum firmiter retine, ne tantæ gratiæ sis ingratus. Similiter ait illi, qui centum coros tritici debebat : *Accipe litteras tuas*, id est scribe hoc in tabulis cordis, ut amodo deleri non possit. Porro cum tantum debuerit ille qui nitidam famam corrupit, quantum et ille qui terrenam substantiam dissipavit; quoniam ille centum cados olei, et iste centum coros tritici debebat : quid est quod illi magis et isti minus dimisit? quoniam illi dimidiam, et isti quintam partem dimisit. Sed sciendum quod corus major est mensura, quam cadus, et ideo plus debenti secundum mensuram dimisit, minus secundum numerum minus debenti dimisit; quia majus peccatum, magis est puniendum, et minus est puniendum minus. Majus enim peccatum est dissipatio quam diffamatio; nam dissipatio et culpa est dissipantis, et pœna est dissipati; diffamatio magis est culpa quam pœna.

Potest et aliter hoc intelligi, ut per oleum significetur misericordia, per triticum fortitudo, secundum quod legitur : « Ut exhilaret faciem in oleo, et panis cor hominis confirmet (*Psal.* cvm); de tritico namque fit panis. Qui ergo miseris non compatitur, ille corrumpit oleum, quia negat misericordiam, et ideo debet centum cados olei, id est plenam et perfectam pœnæ mensuram pro misericordia denegata. Similiter et ille qui cedit adversis, dispergit triticum, et fortitudinem perdit : et ideo debet centum coros tritici, id est plenam et perfectam pœnæ mensuram pro perdita fortitudine. Verum illius debitum, qui misericordiam denegavit, quando dimittitur, ad quinquaginta reducitur, qui est numerus misericordiæ impendendæ, propter quinquagesimum Jubileum; illius vero debitum, qui perdidit fortitudinem, quando dimittitur, ad octoginta reducitur, qui est numerus usque ad quem fortitudo perseverare solebat. Juxta quod legitur : « Si autem in potentatibus, octoginta anni; plurimum eorum labor et dolor (*Psal.* cxxx). » Attende prudentiam dimittentis, non solum in hoc, sed in eo quod illis dimisit, qui ad similitudinem eorum debebat; ipse namque debebat, et quia diffamatus erat apud dominum suum, et quia dissipaverat bona ejus, talibus ipse dimisit qui et famam corruerant, et qui substantiam dissipaverant. Et ideo *laudavit dominus villicum iniquitatis*; non quod tunc iniquus esset, sed quod fuisset iniquus, quemadmodum dicebatur Simon leprosus (*Marc.* xiv), non quia talis existeret, sed quia talis exstiterat. *Laudavit*, inquam, non quod fuisset iniquus, sed *quia prudenter fecisset; quia filii hujus sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt*. Filii hujus sæculi sunt, qui deserviunt huic sæculo; filii vero lucis in hoc loco dicuntur hypocritæ, qui cum sint angeli Satanæ, transfigurant se in angelos lucis (*II Cor.* xi), et faciunt justitias suas, ut videantur ab hominibus (*Matth.* vi). » Unde alibi dicuntur stellæ de cœlo

cadentes. Verum *fili hujus sæculi*, id est amatores mundi, peccant propter amorem sæculi, *prudentiores sunt filiis lucis*, id est hypocritis, *in generatione sua*, id est in statu suo. Quia licet illi plus insistant illicitis, et isti plus a licitis abstineant : illi tamen recognoscunt quandoque se malos, et convertuntur a malo; isti vero, quia semper volunt videri boni, raro convertuntur ad bonum.

Et ego vobis dico : Facite vobis amicos de mammona iniquitatis; ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Hic est fructus, hæc merces, hoc præmium præmissæ parabolæ, ut per eleemosynam temporalem acquiratur gloria sempiterna. Mammona lingua Syra *divitiæ* nuncupantur; præcepit ergo Dominus, ut de mammona iniquitatis faciamus nobis amicos, id est ut iniquas divitias pauperibus erogemus; quatenus per erogationem carum iniquitas deleatur, juxta consilium Davidicis : « Peccata tua eleemosynis redime (*Dan.* iv); » quia « sicut aqua exstinguit ignem, sic eleemosyna resistit peccato (*Eccli.* iii). » — « Date, inquit Dominus, eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis (*Luc.* xi). » Porro, cum Deus iniqua munera non acceptet, unde : « Respexit Deus ad Abel et munera ejus; ad Cain autem et munera ejus non respexit (*Gen.* iv); » nam « qui offert sacrificia de rapina pauperis, ac si victimet filium in conspectu patris (*Eccli.* xxxiv). » et in lege præcipitur : « Non offeras in domo Domini Dei tui pretium canis, aut mercedem prostibuli (*Deut.* xxiii); quid est ergo quod Dominus jubet in Evangelio : *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis*, tanquam acceptet eleemosynas de injustis operibus erogatas? Verum mammona iniquitatis appellantur hic opes : non quidem iniquæ, sed quia de iniquitate solent acquiri; unde ab eo quod contingit frequentius, vocabulum sortiuntur. Vel mammona iniquitatis dicuntur divitiæ, quibus præest Mammon iniquus, id est dæmon ille, qui tentat hominem de divitiis, sicut ille malignus qui tentavit Christum de divitiis (sed non profecit), quando « ostendit illi omnia regna mundi et gloriam eorum, et ait : Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me (*Matth.* iv). » Vel potius inter iniquitatem et iniquitatem distinguendum est. Nam est quædam iniquitas ex qua divitiæ licite possunt pauperibus erogari, ut de militia, vel de jocolatione; quia transeunt in dominium possessoris. Et est quædam iniquitas, ex qua divitiæ acquisite non licet aliis erogari, ut de furto, usura, in quibus dominium non transfertur, et ideo tanquam alienas oportet illas restitui; quia non dimittitur peccatum, nisi prius restituatur ablatum. Quod Zachæus bene distinxit, cum dixit : « Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus, et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum (*Luc.* xix). » Ait ergo : *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, id est decesseritis ex hac vita, vel cum propria defuerint merita, illi vos recipiant, id est meritis eorum recipiamini, in æterna tabernacula,*

id est in perpetuas mansiones, de quibus legitur: *« Beati qui habitant in domo tua, Domine, in sæculum sæculi laudabunt te! »* (Psal. LXXXII.) Ex hoc perpenditur evidenter, quod sicut unus alii potest gratiam promereri, juxta, quod legitur: *« Quia Jesus ut vidit fidem eorum, ait paralytico: Dimittuntur tibi peccata tua (Marc. II), »* ita unus potest alteri gloriam promereri, quemadmodum hic habetur: *« Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Sed utrum cum quis eleemosynam dat injusto, quem ta-*

men reputat esse justum, ille sibi gloriam, aut gratiam mereatur, ne dator eleemosynæ injuste suo merito defraudetur, an quia cum ille displiceat, non possit Deum ad gratiam vel gloriam provocare: vel, si possit, an unum et idem opus, et alii meritorium debeat judicari; an per hoc et uni sit meritum mortis, et alteri meritum vitæ, sicut bonum et malum a Deo et a diabolo, quæri potest et dubitari. Sed harum quæstionum solutio differatur, quia non est hujus propositi hujusmodi solvere quæstiones.

SERMO XXVII.

IN SOLEMNITATE DEDICATIONIS ECCLESIAE.

Domus et mansiones Dei ut sint variæ: et quid, ubi, quomodo, et quare sit adorandum.

Introibo, Domine, in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo (Psal. V).

Universorum Dominus et Creator, cujus est immensa majestas, incircumscrip̄ta sublimitas et increata potestas, multas et varias habet domos, plurimas et diversas in domibus mansiones; universalem videlicet et particularem, specialem et singularem, superiorem et inferiorem, interiorem et exteriorem. Universalis domus Dei est tota machina mundialis, de qua Salomon ait: *« Novimus, Domine, quia fabricasti tibi domum perpetuam, cœlum et terram, simul et mare (II Par. VI). »* Particularis domus Dei est sancta mater Ecclesia, de qua legitur: *« Domum tuam, Domine, decet sanctitudo in longitudine dierum (Psal. XCII). »* Specialis domus Dei est gloriosa Virgo Maria, de qua dicit propheta: *« Vidi, et ecce implevit gloria Domini domum Dei (Ezech. XLIII). »* Singularis domus Dei, humanitas Salvatoris assumpta, de qua legitur: *« Sapientia ædificavit sibi domum, excidit columnas septem (Prov. IX). »* Superior domus Dei est beatitudo cœlestis, de qua scriptum est: *« Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei (Isa. LVI). »* Inferior domus Dei est orationis basilica, de qua Dominus ait: *« Domus mea, domus orationis vocabitur (Luc. XIX). »* Interior domus Dei est pura conscientia, de qua dicit Psalmista: *« Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ (Psal. C). »* Domus exterior est quæ habitatur, ejusque familia, vel sacra Scriptura, de qua scriptum est: *« Ambulavimus in domo Domini cum consensu (Psal. LIV). »*

Quoniam igitur ex tam multis et variis domibus domum Dei vir fidelis intrabit, ut ad templum sanctum adoret, considerandum nobis occurrit, quid, ubi, qualiter, et quare sit orandum. Sane adorandus est Pater, adorandus est Filius, adorandus est Spiritus sanctus. Adorandi sunt, Pater, et

Filius et Spiritus sanctus. Quoniam omnes et singuli sunt solus et unus Deus, spiritus increatus, immensus, incommutabilis, summe potens, summe sapiens, summe bonus. Spiritus, quia non constat in partibus; increatus, quia non incepit ex tempore; immensus, quia non circumscribitur loco; incommutabilis, quia non variatur affectu; summe potens, cui nihil est impotentia; summe sapiens, cui nihil est ignorantia; summe bonus, cui nihil est invidentia. A quo omnia, per quem omnia, in quo omnia; a quo diligenter sunt conservata creata per potentiam, formata per sapientiam, conservata per diligentiam; per potentiam, Patrem causam efficientem; per sapientiam, Filium causam efficientem; per diligentiam, Spiritum sanctum causam efficientem. *« Tres sunt namque qui testimonium dant in cœlo: Pater, et Verbum, et Spiritus sanctus: et hi tres unum sunt (I Joan. V), cum tamen personaliter sua quisque notione distinctus sit. Pater generatione, verbum filiatione, Spiritus sanctus processione: unum esse initialiter, totum omnes, quod singuli sunt natura, potentia, voluntate et omnino quidquid secundum substantiam prædicatur. Licet enim alia sit persona Patris, alia Filii, alia Spiritus sancti: tamen Patris et Filii et Spiritus sancti una est divinitas, æqualis gloria, cœterna majestas. Una est igitur et æqualis totius individua Trinitatis adoratio. De qua sane potest intelligi quod Dominus ait: « Veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu, et veritate (Joan. IV). » Nam qui Deum adorat veraciter, ipse quidem adorat Patrem in spiritu, sed et veritate; hoc est, in Filio, qui de se dicit: « Ego sum via, veritas, et vita (Joan. XIV). » — « Ego, inquit, in Patre, et Pater in me est (Joan. X). » Ideo Pater adorandus est in Filio, et Filius est adorandus in Patre, et Spiritus sanctus est adorandus in utroque.*

Adorandi sunt Pater et Filius et Spiritus sanctus

In domo inferiori, in domo interiori, in domo exteriori, id est in sacra basilica, in pura conscientia, et in divina Scriptura; ut tandem adoretur in domo superiori, hoc est in cœlesti patria, de qua legitur: « Beati qui habitant in domo tua, Domine, in sæculum sæculi laudabunt te! » (*Psal. LXXXIII.*)

Sed cum Deus ubique sit, non tantum per potentiam, verum etiam per essentiam, cur magis in templo, quam in alio loco Deus est adorandus? In omni enim loco dominationes ejus sunt, secundum quod propheta dicit: « Cœlum et terram ego impleo (*Jer. XXIII.*) » Et de quo dicit Psalmista: « Si ascendero in cœlum, tu illic es; et si descendero ad infernum, ades (*Psal. CXXXVIII.*) » Item cum mulier Samaritana solutionem quæstionis a Christo quæsisset, quæ de loco adorationis frequentissime vertebatur: « Patres, inquit, nostri in monte hoc adoraverunt, et vos dicitis, quia in Hierosolymis est locus ubi adorare oportet. Respondit ei Jesus: Mulier, crede mihi, quia venit hora, quando nec in monte hoc, nec in Hierosolymis adorabitis Patrem; sed veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu et veritate (*Joan. IV.*) » Quasi diceret: Non præfero locum loco, ubique adoretur Deus, duntaxat in spiritu et veritate, id est pro spiritualibus et veris, hoc est æternis. Verum licet ubique sit Deus adorandus, specialiter tamen in templo, secundum illud: « Adorate Dominum in aula sancta ejus (*Psal. XLVIII.*) » Specialiter quoque ad orientem, secundum quod in libro Sapientiæ legitur: « Ad ortum lucis oportet adorare (*Sap. XVI.*) » scilicet ut nobis adorantibus Deum, oriatur « lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (*Joan. I.*) » Sol justitiæ Christus Deus noster (*Malach. IV.*) Frustra namque tanto studio, tantoque labore templum Domino fieret, nisi gratius acceptaret in eo Dominus adorari. Legimus enim quod templo constructo et dedicato Salomon adoravit ad Dominum (*III Reg. VIII.*) ut quicumque Judæus vel gentilis ascenderet in templum orans pro peccatis, vel quacunque tribulatione clamans ad Dominum, in his quæ juste postularet, exaudiretur a Domino. Quam quidem orationis formam adhuc servat Ecclesia, quæ in dedicatione templi sic orat: « ut quisquis hoc templum beneficia petiturus ingreditur, cuncta se impetrasse lætetur. » Assistunt enim in sacris templis angeli Dei fidelibus adorantibus, ut devotas eorum orationes offerant Domino, secundum illud: « In conspectu angelorum psallam tibi et adorabo ad templum sanctum tuum, et confitebor nomini tuo, Domine (*Psal. CXXXVII.*) » Hinc angelus ad Tobiam: « Ego obtuli orationem tuam Domino (*Tob. XII.*) » Requiescunt et in sacris templis sanctorum reliquiæ, qui nobis suis precibus assequuntur, quod nos nostris meritis non valeamus. Et ideo, fratres, diligenter attendite, quam sollicitos et devotos ante sanctorum reliquias, coram angelis Dei, vos oportet in templo Dominum adorare. Unde necesse est ut non tantum

A in sacra basilica, quantum in pura conscientia Dominum adoremus.

De corde puro Deus est adorandus, non ut quidam adorant, qui Deum in prosperitate glorificant, sed in adversitate blasphemant, de quibus inquit Propheta: « Confitebuntur tibi, cum benefeceris eis (*Psal. XLVIII.*) » — « Si vero non fuerint saturati, murmurabunt (*Psal. LVIII.*) »

B Adorandus est Deus de conscientia bona; non ut quidam adorant, qui contra Deum gravissime peccant, et tamen illi sacrificant. De quibus legitur: « Peccatori dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum? » (*Psal. XLIX.*) Illud utique testamentum, de quo Veritas ait: « Hic est sanguis meus novi testamenti (*Marc. XIV.*) »

Adorandus est Deus de fide non ficta; non ut quidam adorant, qui recte dicunt, sed prave vivunt, quibus Dominus impropere dicit: « Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me (*Isa. XLIX; Matth. XV; Marc. VII.*) » Dicunt enim, et non faciunt.

C Adorandus est ergo Deus, corde, ore et opere (*Rom. I.*) Corde per devotionem, super omnia diligendo; ore, per confessionem, super omnia collaudando; opere, super omnia famulando. Quia vero quidam zelum Dei habent, sed non secundum scientiam, ne per simplicem ignorantiam gravi detineamur errore, adoremus juxta sententiam et auctoritatem sacre Scripturæ. Sacra namque Scriptura duas species adorationis distinguit, latriam videlicet et dulam. Latriam Creatori debemus impendere; dulam vero quibusdam creaturis possumus exhibere, Latria solum Creatorem debemus super omnia revereri; dulia autem quasdam creaturas possumus inter omnia venerari. Ad latriam spectant templa, altaria, sacerdotia, sacrificia, festivitates et cæremonia: quæ, ut ait doctor egregius Augustinus, soli Creatori Deo sunt exhibenda. De cujus adoratione scriptum est: « Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies (*Deut. VI; Matth. IV.*) » id est soli Deo servitutem adorationis impendes. Qui secus agunt, non Theosebiæ cultum exhibent, sed idololatriæ crimen incurrunt; servientes creaturæ quasi Creatori, mutantem gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinem corruptibilis hominis (*Rom. I.*) Legimus enim (*Act. XIV.*) quod cum Paulus et Barnabas quemdam claudum sanassent, « elevaverunt vocem turbæ dicentes: Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos. » Quibus sacrificare volentes attulerunt tauros ad victimam. Ubi vero Paulus et Barnabas audierunt quod eis divinos honores volebant impendere, sciderunt sibi vestimenta, dicentes se homines esse mortales, qui potius venerant, ut eos ab idololatria revocarent. Joannes quoque cum in visione vellet angelum adorare, prohibuit eum angelus dicens: « Deum adora. Ego enim frater tuus sum, et conservus fratrum tuorum (*Apoc. XIV.*) »

Cum igitur homines et angeli sancti nolint aliquatenus adorari, quid est quod quidam sub prætextu pietatis et obtentu religionis, ut cætera taceam, diversas adorant imagines, tanquam liceat manufactum aliquid adorare? Siquidem « simulacra gentium argentum et aurum, opera manuum hominum. Similes illis fiant qui faciunt ea, et omnes qui confidunt in eis (*Psal. cxxxiv*). » — « Confundantur omnes qui adorant sculptilia, et qui gloriantur in simulacris suis (*Psal. xcvi*). » Quantum etiam hujus criminis damnetur perversitas, ex libris prophetarum, et præsertim ex libro Sapientiæ, manifestissime declaratur. Quorum hic testimonia brevitatis causa prætereo, illud tantum commemorans, quod Moyses ait populo Israel: « Ne forte errore deceptus adores ea quæ creavit Dominus Deus tuus (*Deut. iv*). » Hinc est quod serpentem æneum, quem Moyses erexerat in deserto, ut intuentes in illum percussi a serpentibus sanarentur (*Num. xxi*), licet in figuram humanæ redemptionis præcesserit, quia tandem post multum temporis evoluti, populus ei contra legis præceptum thuris adolebat incensum, rex Ezechias pius et prudens confregit, et pulverem sparsit in torrentem Cedron (*IV Reg. xviii*).

Porro, fratres, una est Dei Patris imago, quam una cum Patre debemus adoratione venerari, scilicet unigenitum Jesum Christum Dei Filium, qui est « splendor gloriæ et figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ (*Hebr. i*). » Cujus non solum deitatem, sed et humanitatem adorare debemus, secundum illud: « Adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est (*Psal. xcvi*). » Cæteras autem imagines non latria, sed dulia possumus venerari: non propter imaginem, quæ per se nihil potest, sed propter imaginatum, qui per se cuncta potest: non ut nos, qui facti sumus ad imaginem et similitudinem Dei, memores nos reputemus similes imaginibus, quas ipsi fecimus ad imaginem et similitudinem nostram; sed ut nos propter Deum sacris imaginibus inclinemus, qui propter nos « exinanivit seipsum formam servi accipiens (*Phil. ii*). » — « Omnis enim qui se exultat humiliabitur; et qui se humiliat exaltabitur (*Luc. xviii*). » Videntes quippe imagines inclinamus, non ut spem salutis constituamus in illis, sed ad memoriam excitati, devotionem, quam ipsi Deo corde gerimus, opere demonstramus. Dulam enim, ut dictum est, creaturis, sanctis et sacris possumus exhibere, scilicet angelis, hominibus, sacramentis. De adoratione angelorum legitur quod Abraham elevans oculos suos in convalle Mambre tres vidit, et unum ex angelis adoravit (*Gen. xviii*). Loth quoque duobus an-

gelis civitatem intrantibus occurrens adoravit, petens ut in domum suam hospitio declinarent (*Gen. xix*.) Quid est ergo quod Joannes inhibitus fuerat angelum adorare? Quia Christus homo jam erat super angelos exaltatus. De adoratione hominum legitur quia Jacob videns Esau venientem, præcessit utramque turmam, et pronus in terram adoravit septies (*Gen. xxxiii*). Filii quoque Jacob adoraverunt Joseph in Ægypto (*Gen. xlvi*). Cur ergo Mardocheus Aman noluit adorare? Quoniam ille divinam volebat sibi adorationem impendi (*Esther iii*). De adoratione sacramentorum dicit Ecclesia: « Crucem tuam adoramus, Domine. » Unde alibi legitur: « Christiani sacras imagines pie venerantur et adorant. » Verius tamen adoramus Deum coram imagine, quam imaginem coram Deo; unde præceptum est: « Coram altari non adorabitis (*Isa. xxxvi*). » Non ait, altare, sed, coram altari. Et Propheta: *Adorabo ad sanctum templum tuum in timore tuo.* Non in timore humano, de quo Dominus ait: « Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere (*Matth. x*). » Nec servili, de quo Joannes apostolus dicit: « Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem (*I Joan. iv*). » Sed in timore initiali, de quo dicit Sapiens: « Initium sapientiæ timor Domini (*Eccle. i*). » Sed in timore filiali, de quo dicit David propheta: « Timor Dei sanctus permanet in sæculum sæculi (*Psal. xviii*). »

Cur autem Deus sit adorandus, idem propheta nos instruxit dicens: « Venite, adoremus et procidamus ante Deum, ploremus coram Domino qui fecit nos; quia ipse est Dominus Deus noster (*Psal. xciv*). » Quia ipse et Deus, id est Creator; quia ipse est Dominus, id est Redemptor; quia ipse est noster, id est Salvator. Tunc enim erit verissime Salvator noster, cum erit omnia in omnibus (*Col. iii*), id est sufficientia singulorum. Ipse est ergo Deus, qui nos de nihilo creavit. Ipse est Dominus, qui suo sanguine nos redemit. Ipse est noster, qui suo munere nos salvavit. Qui creando dedit nobis naturam, qui redimendo tribuit gratiam, qui salvando feret gloriam.

Habemus ergo quid sit adorandum, quia Pater et Filius et Spiritus sanctus. Ubi sit adorandum, quia in sacra basilica, pura conscientia, et in divina Scriptura. Quomodo sit adorandum, quia ex corde, ex ore, ex opere. Quare sit adorandum, quia propter creationem, propter redemptionem, et propter salvationem. Quam nobis præstare dignetur Dominus Jesus Christus, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXVIII.

IN CONSECRATIONE ALTARIS.

De dedicatione templi corporis nostri, et consecratione altaris cordis nostri; et quid significant ea quæ in consecratione altaris fiunt.

Nescitis quia corpora vestra templum sunt Spiritus sancti? (I Cor. vi.)

Si desideratis fieri participes solemnitatis hujus, ad quam cum desiderio convenistis, satagere vos oportet, ut quidquid in consecratione templi materialiter agitur, totum in nobis spiritualiter compleatur. « Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos (I Cor. iii), » — « superædificati super fundamentum apostolorum et prophetarum, ipso summo angulari lapide Jesu Christo: in quo omnis ædificatio constructa, crescit in templum sanctum in Domino (Ephes. ii). » Nos tamen ad præsens dabimus vobis lac potum, non escam (I Cor. iii); quia perfectorum solidus est cibus (Hebr. v), et sapientiam loquimur inter perfectos (I Cor. ii). Inter vos autem nihil judicamus, nos scire, nisi Jesum Christum et hunc crucifixum (ibid.) Quia « quasi modo geniti infantes lac concupiscitis, ut in salutem crescatis (I Petr. ii). Excipiamus ergo pauca de multis, quorum vobis significationem ad ædificationem exponamus breviter.

Templum quod dedicatum est, intelligitur corpus; altare quod consecratum est, intelligitur cor. De templo corporis dicit Apostolus: *Nescitis quia corpora vestra templum sunt Spiritus sancti?* Juxta quem modum dicebat Dominus: « Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud: hoc autem dicebat de templo corporis sui (Joan. ii.) » De altari cordis jubetur a Domino: « Ignis in altari meo semper ardebit (Lev. vi). » Ignis enim qui ardet jugiter in altari est charitas, quæ continue fervet in corde. Nam « aquæ multæ non possunt extinguere charitatem (Cant. vii). » Vos ergo secundum Prophetam agite diem solemnem in con-frequentationibus, usque ad cornu altaris (Psal. cxvii); quia reliquæ cogitationis diem festum agent Domino (Psal. lxxv.)

Dedicetur ergo templum corporis nostri per abstinentiam, emundetur a sordibus gulæ; dedicetur per continentiam, ut purgetur ab inquinamentis luxuriæ. Nam *omne peccatum quod fecerit homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus suum peccat.* Attendite, fratres et filii, quam grave sit peccatum templum Spiritus sancti per adulterium violare, tollere *membra Christi, et facere membra meretricis.* Unde legitur quod adulterium primum in pœnis obtinet locum. Crucifigatis ergo carnem vestram cum vitiis et concupiscentiis (Gal. v), ne dominetur peccatum in vestro mortali corpore (Rom. vi), secundum exemplum Apostoli de seipso dicentis:

« Castigo corpus meum, et in servitutem redigo, ne forte cum aliis prædicavero, ipse reprobus efficiar (I Cor. ix). » Consecratur altare cordis per conceptum timoris, consecratur per affectum amoris, consecratur ut consummetur in melius. Nam « initium sapientiæ timor Domini (Eccli. i). » De quo dicitur per alium prophetam: « A timore tuo, Domine, concepimus, et peperimus spiritum salutis (Isa. xxv). » — « Finis autem præcepti est charitas, de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta (I Tim. i). » — « Plenitudo namque legis charitas est (Rom. xiii). Consecratur altare cordis in vobis, ut concipiatis desideria sancta. Dedicetur et templum corporis, ut pariat opera justa, quatenus mundi corde et casto corpore sacrificetis Deo, non in fermento veteris malitiæ et nequitiae, sed in azymis sinceritatis et veritatis (I Cor. v). » Altare vero consecratur hoc ordine: supponitur tabula, ungitur mensa, adoletur incensum, vestitur altare; sic demum sacrificium celebratur. Reconduntur reliquæ, quæ sunt exempla, quæ nobis sunt ad imitationem relictæ. Hæc in capsula recondimus, cum ad imitandum ea in memoria retinemus, sicut dicit Apostolus: « Imitatores mei estote, sicut et ego Christi (I Cor. iv). » — « Christus enim passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus (I Petr. ii). » Quid est autem quod sanctorum reliquæ cum tribus granis thuris in capsula reconduntur, nisi quod exempla sanctorum in fide Trinitatis debemus in memoria retinere? Nam « sine fide impossibile est placere Deo (Hebr. xi). » — « Justus enim ex fide vivit (Hebr. x). » Tabula superposita significat charitatem, de qua dicit Apostolus: « Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis (Rom. v). » De cujus latitudine dicitur per Psalmistam: « Latum mandatum tuum nimis (Psal. cxviii). » Latum est enim charitatis mandatum, quod usque ad inimicos extenditur, secundum præceptum Dominicum: « Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumniantibus vos (Matth. v). » Diligite corde, benefacite opere, ut fiat in vobis « funiculus triplex, » qui « difficile rumpitur (Eccli. iv). » Reliquiis ergo tabula superponitur, quia exemplis sanctorum accenditur charitas, quæ operit multitudinem peccatorum (I Petr. iv). Mensa ungitur, ut charitas miscreatur. Unctio namque designat misericordiam, secundum

illud : « Unge caput tuum. et faciem tuam lava A
(*Matth.* v.) » Unde Samaritanus appropians vul-
nerato, superinfundit vinum et oleum (*Luc.* x).
Quid est autem quod mensa in sex locis inungitur,
videlicet in medio, in quatuor angulis, et in fronte,
nisi quod charitatem exercere debemus per sex
opera misericordiae, quae commemorantur in Evan-
gelio : « Esurivi, et deditis mihi manducare, » etc.
(*Matth.* xxv.) Post unctionem adoletur incensum,
ut fama boni operis diffundatur ad proximos. De
qua dicit Apostolus : « Christi bonus odor sumus
in omni loco (*II Cor.* ii) ; » ut cortina cortinam tra-
hat (*Exod.* xxxvi), « et qui audit, dicat : Veni
(*Apoc.* xxi). » Quid est autem quod in quinque lo-
eis adoletur incensum, scilicet in quatuor angulis

et in medio, nisi quod quinque sensus corporeos
sic exercere debemus, ut luceat lux nostra coram
hominibus, quatenus videntes opera nostra, glori-
ficient Patrem nostrum qui in caelis est (*Matth.* vi).
Jam igitur vestitur altare, quando cor hominis mun-
dum bonis operibus adornatur. De quibus Salomon
ait : « Omni tempore vestimenta tua sint candida
(*Eccle.* ix), » id est opera munda. Super altare
quod hoc ordine consecratur, sacrificium offertur
acceptum Altissimo. Illud videlicet, de quo propheta
dicit in Psalmo : « Sacrificium, Deo spiritus con-
tribulatus; cor contritum et humiliatum Deus non
spernit (*Psal.* l). » Vel illud etiam, de quo dicit in
alio loco : « Immola Deo sacrificium laudis, et redde
Altissimo vota tua (*Psal.* xlix). »

SERMO XXIX.

IN EADEM SOLEMNITATE ENARRATIO EVANGELICÆ LECTIONIS.

De duobus egressibus Redemptoris, et quod voluntarie mutabilitatem nostram assumpsit; de duobus generibus peccatorum; de quatuor impedimentis salutis, et quatuor suffragiis salutis; denique quid faciendum ut videri possit Jesus, et de eleemosynarum largitione, et virtutibus Zachæi, et triplici domo.

Egressus Jesus perambulabāt Jericho. Et ecce vir B
nomine Zachæus : et hic erat princeps publicanorum,
et ipse dives. Et quærebat videre Jesum, quis esset,
et non poterat præ turba, quia statura pusillus
*erat (*Luc.* xix).*

Duo sunt Redemptoris egressus : unus æternus,
et alius temporalis; unus occultus, et alius mani-
festus; unus secundum quod est natus de Patre, et
alter secundum quod est natus de matre; unus
in forma Dei, et alter in forma servi. Utrumque
commemorat et commendat propheta cum ait : « Et
tu Bethlehem terra Juda, nequaquam minima es in
principibus Juda. Ex te enim egredietur, qui regat
populum meum Israel : et egressus ejus ab initio,
a diebus æternitatis (*Mich.* v). » *Egressus ergo Jesus*
perambulabat Jericho, quoniam exivit a Patre, et
*venit in mundum (*Joan.* xviii). Exivit autem non*
deserendo naturam divinam, in qua cum Patre ma-
net occultus, sed assumendo naturam humanam,
in qua de matre apparuit manifestus. Jericho nam-
que secundum interpretationem exponitur luna;
quæ pro sui volubilitate et mutabilitate significat
mundum, qui semper volvitur et mutatur. « Vidi
enim cuncta quæ fluunt sub sole, et ecce universa
vanitas et afflictio spiritus; et vidi nihil permanere
*sub sole (*Eccle.* i). » Unus nascitur, et alter mori-*
tur; unus extollitur, et alter deprimitur; unus cre-
scit, et alter decrescit; unus lætatur, et alter trista-
tur; unus fit pauper, et alter fit dives; unus fit do-
minus, et alter fit servus. « Homo natus de muliere,
brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Qui
quasi flos egreditur et conteritur, et fugit velut um-

bra, et nunquam in eodem statu permanet (*Job* xiv). »

Egressus ergo Jesus perambulabat Jericho. Nam
qui prius egrediebatur de sinu Patris in uterum
matris, de caelis ad terras, idem ipse semper erat
et est, juxta quod ipse de se loquitur per prophetam ;
*« Ego sum Deus, et non mutor (*Malach.* iii). » Idem*
ipse postquam exivit a Patre, et venit in mun-
dum, voluntarie mutabilitatem nostram assum-
psit, et se sponte mutationi nostræ subjecit;
quoniam esurivit, et sitiit, et expavit, doluit, ad
ultimum crucem et mortem suscepit. « Cum enim
jejunasset quadraginta diebus et quadraginta no-
*ctibus, postea esuriit (*Matth.* iv). » Qui cum dixis-*
set in cruce : « Sitio, dederunt in escam ejus fel,
*et ipsum in sitim suam aceto potaverunt (*Joan.**
xix). » Ipse quoque de se per prophetam testatur :
« O vos omnes, qui transitis per viam, attendite et
*videte, si est dolor sicut dolor meus (*Thren.* i). »—*
*« Cœpit enim Jesus pavere et tædere (*Marc.* xiv),—*
*« cœpit contristari et mœstus esse (*Matth.* xxvi), »*
— « factus obediens usque ad mortem, mortem
*autem crucis (*Phil.* ii). » Jesus ergo, cui secundum*
naturam divinam nihil accedit, et a quo nihil re-
cedit, quia nihil in se habet, nisi se, nec aliud est
habens ab habito, nec aliud habitum ab habente :
nisi quod « in similitudinem hominum factus, et
*habitu est inventus ut homo (*ibid.*), » ipse pro nolis*
mutabilitates nostras assumpsit, et defectus nostros
suscepit.

Et ideo egressus perambulabat Jericho. Et ecc-
vir nomine Zachæus, et hic erat princeps publican-
orum, et ipse dives. Et quærebat videre Jesum,

quis esset, et non poterat præ turba, quia statura pusillus erat. Duo sunt genera peccatorum, quorum quidam de Dei desperant misericordia, dicentes miserabiliter cum Cain: « Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear (Gen. iv), » et eorum quia desperabilis est infirmitas, ipsorum quoque sanitas desperatur; nam « impius cum venerit in profundum peccatorum, contemnit (Prov. xviii). » Alii vero de misericordia sperant divina dicentes misericorditer cum David: « Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam (Psal. l), » et ipsi quia quæerunt salutem, sanitatem acquirunt.

Venit enim filius hominis quæerere et salvare quod perierat. Talis erat iste Zachæus, qui licet esset princeps publicanorum, et ipse dives, quærebat tamen videre Jesum quis esset, et non poterat præ turba, quia statura pusillus erat. Quatuor impedimenta sibi videbantur ob stare, ne posset videre Jesum; primum, quia princeps publicanorum; secundum, quia dives erat; tertium, quia non poterat præ turba; quartum, quia statura pusillus erat. Publicani dicebantur, qui publica vectigalia exigebant, quorum commercia vix aut nunquam sine peccato prævalent exerceri; princeps ergo publicanorum erat exactor fisci. Unde sicut princeps latronum est particeps latrocinii, ita et publicanorum ipsius publici commercii particeps erat, ex quo sibi per fas et nefas divitias acquirebat. Licet enim habitus divitiarum non sit in crimine, sed abusus: propter quod dicitur per Prophetam: « Divitiæ si affluant, nolite cor apponere (Psal. lxi); » nam Abraham dives erat (Gen. xiii), et David locuples (II Reg. xii), et Job opulentus (Job i), qui Deo placentes inventi sunt justi: difficile tamen est divitias habere et non amare, sicut esse in igne et non ardere. Propter quod Veritas ait: « Difficile est divitem intrare in regnum cælorum (Marc. ix); » sed quod impossibile creditur apud homines, apud Deum possibile reputatur (Matth. xiv), qui non despiciunt divites, cum et ipse sit dives.

Unde Zachæus quærebat videre Jesum quis esset, sed non poterat præ turba, quia statura pusillus erat. Quandiu turba premit, Jesus videri non potest, præsertim quis sit: nisi forte per fidem, non autem per speciem. Propter quod ipse dicebat: « Manifestabo eis meipsum (Joan. xiv). » Quoniam « hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum (Joan. xvii). » — « Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt! » (Matth. v.) Ille moraliter est pusillus statura, qui parum persistere potest, id est qui facile cadit, aut fragilitate carnis infirmus, aut compede consuetudinis alligatus: quales multos esse novimus et dolemus, quibus displicent mala quæ faciunt, sed fragilitate vel consuetudine tracti seu victi, operantur quod detestantur; quia « caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus concupiscit adversus carnem (Gal. v). » Peccant tamen magis sub Domino, quam contra Dominum, sem-

A per de pœnitentia cogitantes, et de misericordia confidentes; qualis erat Zachæus, qui desiderabat videre Jesum, tanquam qui meditabatur de venia, sed non poterat præ turba; tanquam qui detinebatur a culpa, ratione repugnans, sed sensualitate succumbens. Ad hoc utique pertinet quod inquit Psalmista: « Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas (Psal. cxviii). » Ille justificationes Dei concupiscit desiderare, qui nondum perfecte desiderat, sed ut perfecte desideret, concupiscit; quemadmodum quidam dolent, quia dolere non possunt, sed dolent, ut doceant, id est ut dolor inefficax dolorem inferat efficacem. Præcedit enim in peccatoribus quiddam, quo licet nondum justificentur, digni tamen, id est habiles justificationibus B inveniuntur. Quærebat ergo Zachæus videre Jesum quis esset, sed præ turba non poterat; quia « muscæ morientes perdunt suavitatem unguenti (Eccle. x). » Turba namque turbabat, sive malorum hominum, sive malignarum cogitationum, sive dæmonum malignorum, qui semper inducunt, suggerunt, pertrahunt ad peccandum. Unde legitur quod cum cæcus clamaret: « Miserere mei, fili David, qui præibant, increpabant eum ut taceret, ipse vero multo magis clamabat: Fili David, miserere mei (Luc. xviii); » quia quanto magis contra nos insurgit turbatio, vel dæmonum, vel cogitationum, vel hominum; tanto magis debemus insistere, ut tentationes hujusmodi repellamus, ne per ignorantiam vel negligentiam obdormiamus in mortem: sed per sollicitudinem et vigilantiam resurgamus ad vitam: exemplo Zachæi, qui præcurrens ascendit in arborem sycomorum, ut videret Jesum, quia inde erat transiturus. Nullus ergo, pro eo quod in aliquo præoccupatus est delicto, negligendo diffidat, aut negligat diffidendo, sed præcurrens, ascendat in arborem sycomorum. Ecce Zachæus de sua salute sollicitus, contra quatuor impedimenta, quatuor invenit suffragia, per quatuor argumenta. Nam quia dives erat, dimidium honorum suorum dedit pauperibus; et quia princeps erat publicanorum, si quem defraudavit, reddidit quadruplum; rursus, quia statura pusillus erat, ascendit in arborem sycomorum: et quia præ turba videre non poterat, præcurrit, et ita post se turbam dimisit. Sic et nos, fratres, quoties in via Dei ab aliquibus adversantibus impedimur, argumentosi et studiosi ad opportuna suffragia recurremus, nec deficiamus in via, sed potius expediti proficiscamur ad patriam. Præcurrens ergo Zachæus, turbam dimisit post se; quia peccator volens ad veniam properare, debet post se deserere malos homines, cogitationes malignas, et dæmones malignantes, quosque per turbam prædiximus designari, ut in istis non hæreat, his non succumbat, illis non acquiescat, sed quanto magis impugnant, tanto magis repugnet, ut expugnet potius impugnantem ejus exemplo, quem quanto plus increpabant turbæ, quæ præibant, ut taceret, tanto magis clamabat: « Fili David, mise-

rere mei. Vincat ergo piæ postulationis clamor, impiæ suggestionis naturam, ut prævaleat spiritus contra carnem: ut cum fuerit separatus a malis, divisus a perfidis, et discretus a pravis, ascendat in arborem sycomorum, ut Jesum inde videat transeuntem.

Sycomorus est celsa, et, ut a quibusdam dicitur, ficus facua (*sic*) Hæc est sane crux Christi, quæ ab infidelibus stultitia reputatur: « Prædicamus, inquit Apostolus, Jesum Christum, et hunc crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam (*I Cor. 1*). » Hujus arboris ascensum alia quoque Scriptura proponit: « Ascendam, inquit, in palmam, et apprehendam fructusejus (*Cant. vii*). » Palma, quæ est signum victoriæ, fidem crucis designat, de qua dicit Joannes: « Hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides nostra (*I Joan. v*). » Quæ comprehendit « cum omnibus sanctis quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, et profundum (*Ephes. iii*). » Fructus hujus arboris est purpureus, succum habens sanguineum; quia fructus vitæ, quæ pependit in cruce, sanguinem suum pro nobis effudit. Qui vult ergo videre Jesum transeuntem, ascendat in arborem sycomorum: quia Jesus, id est Salvator, videri non potest, nisi de loco salutis, id est de cruce, per quam « Deus, Rex noster ante sæcula, operatus est salutem in medio terræ (*Psal. lxxiii*), » in loco Calvariæ. Unde cum Moyses posteriora Domini vidit, legitur quod in foramine petrae stetit (*Exod. xxxiii*); cum enim petra significet Christum, secundum illud: « Petra autem erat Christus (*I Cor. 1*) », recte foramina petrae, vulnera Christi designant. Propter quod alibi legitur: « In scraminibus petrae, in cavernis maceræ, ostende mihi faciem tuam (*Cant. ii*); » quia qui vult faciem Christi videre, debet in foraminibus petrae, hoc est in vulneribus Christi, per fidem passionis et crucis stare. Ascendit ergo Zachæus in arborem sycomorum, ut videret Jesum, quia inde erat transiturus. « Erat enim in loco, ubi crucifixus est, hortus; et in horto monumentum novum, in quo nondum quisquam positus fuerat. Ibi ergo propter Parasceven Judæorum, quia juxta erat monumentum, posuerunt Jesum (*Joan. xix*). » Unde transiit de morte ad vitam, de mundo ad Patrem, quemadmodum dicit Joannes: « Sciens Jesus quia ejus hora venit, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexisset suos, in finem dilexit eos (*Joan. xiii*). »

Et cum venisset ad illum locum, suspiciens Jesus vidit illum. Ab æterno vidit eum prædestinationis inspectu, juxta quem modum inquit Nathanaeli: « Priusquam te Philippus vocaret, cum esses sub ficu, vidi te (*Joan. 1*). » Sed cum in plenitudine temporis venit ad locum Calvariæ, in quo pro peccatorum salute voluit crucifigi, suspiciens vidit eum et alios peccatores miserationis intuitu, quatenus eos benigne respiciens redimeret et salvaret. Et ecce cum Zachæus ascendisset arborem sycomorum,

A ut videret Jesum, legitur quod *Jesus suspiciens vidit illum*, quia nisi visus fuisset, ubi potuisset videre veritatem? quemadmodum nisi lux lucernæ, vel solis prius videat oculos hominis, quantumlibet aperiat oculos homo, non potest videre lucernam vel solem. Christus autem est veritas, Christus est sol, Christus est « lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (*Joan. 1*); » unde legitur: « Respexit Dominus Petrum, et statim exiens foras flevit amare (*Luc. xxii*). » Dixitque Dominus ad Zachæum: *Zachæe, festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere*. Commendatur ascensus, quia præcurrens ascendit. Commendatur et descensus, quia festinans descendit. Ascendit per fidem, ut videret Jesum: descendit per humilitatem, ut susciperet ipsum. « Super quem, inquit, requiescet Spiritus meus, nisi super humilem et quietum, et trementem sermones meos? » (*Isa. lxvi*). Nam « qui descendit, idem est qui ascendit (*Ephes. vii*). » Et Jacob vidit scalam, summitas cujus cælos tangebatur, et angelos ascendentes et descendentes per eam (*Gen. xxviii*). Ergo *festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere*. Quasi diceret: Jam es illuminatus per fidem, quapropter vide per fidem. Tenebris fugatis erroris, opportunum est non mihi, sed tibi (quia ego non indigeo bonorum tuorum, sed tu sine me nihil potes facere), ut in domo tua faciam mansionem, non tanquam hospes diurnus, sed tanquam perpetuus habitator; quoniam « qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit (*Matth. x*). » Domo quidem, non tam materiali, quæ construitur ex lapidibus, quam spirituali, quæ ex virtutibus fabricatur. Plus obtinuit quam speravit; quia contentus erat ut ascendens in arborem videret Jesum; sed Jesus non solum se illi videntem ostendit, imo et in domo sua dignatus est hospitari. Per quod conjicitur et colligitur manifeste, quia et dimittit quæ conscientia metuit, et adjicit quod oratio non præsumit. Porro, quia « non auditores legis, sed factores justi sunt apud Deum (*Rom. 12*), » Zachæus non tardus et obliviosus auditor, sed studiosus et diligens exsecutor, *festinans descendit, et suscepit illum gaudens*. Per quod moraliter instruitur Christianus, ut non cum mora vel tarditate, non cum tædio vel desidia, divinum exsequatur mandatum, juxta quod dicit Apostolus: Obedientia sine mora: sed nec cum tristitia vel dolore, cum murmure vel querela divinam exerceat servitutem; quia secundum eundem Apostolum: « Hilarem datorem diligit Deus (*II Cor. ix*). »

Festinans ergo descendit, et suscepit illum gaudens. Et cum viderent omnes murmurabant, quod ad hominem peccatorem divertisset. Quidam ex invidia, et quidam ex ignorantia murmurabant; sed utrumque murmur erat injustum, tanquam si quilibet murmuraret, quod medicus diverteret ad ægrotum; perinde quidem, quod Salvator ad pec-

catorem divertere dignabatur. Unde cum Pharisæi dixissent apostolis : « Quare cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit magister vester? Jesus audiens ait illis : Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus. Non enim veni vocare justos, sed peccatores (Matth. ix). » Et Petrus attonitus miraculi novitate, dixit ad Dominum : « Exi a me, Domine, quia homo peccator sum (Luc. v), » cum potius dicere debuisset : Intra ad me, Domine, quia homo peccator sum : quoniam nisi lux accedat, tenebræ non recedunt. *Stans autem Zachæus dixit ad Dominum : Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus : et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum.* Quantum præsentia profecit Salvatoris, salutis effectus ostendit. Nam qui fuerat iniquus per fraudem, factus est justus per fidem : et qui fuerat princeps publicanorum et ipse dives, factus est pater egenorum et ipse pauper. Unde non immerito nomen ejus vocatur Zachæus, quod interpretatur *justificatus*. *Ecce, inquit, dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus, et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum.* Quia vero « si recte offeras, non autem recte divides, peccasti (Gen. iv, sec. LXX), » Zachæus tanquam providus et discretus, et recte obtulit, et recte divisit; quia dimidium bonorum suorum dedit pauperibus, et si quid aliquem defraudavit, reddidit quadruplum. Dedit sua, et reddidit aliena; quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum; et : « Qui facit eleemosynam de rapina pauperis, ac si victimet filium in conspectu patris (Eccli. xxxiv). » Deus iniqua munera non acceptat, præsertim quæ fuerunt de sacrilegio vel de furto, de rapina vel usura, in quibus, quia non transfertur dominium, ira magis quam misericordia provocatur. Quidam cum habeant multum, dant parum; cum habeant charum, dant vile; cum habeant proprium, dant alienum; cum dare debeant egenis, dant histrionibus. Zachæus autem et recte obtulit, et recte divisit, dando non parum, sed multum, quia dedit dimidium; non vile, sed charum; quia dedit dimidium bonorum; non alienum sed proprium, quia dedit dimidium bonorum suorum, non histrionibus, sed egenis, quia dedit dimidium bonorum suorum pauperibus.

Omni tempore debemus indigenti subvenire, sed præsertim hoc tempore, in quo Deus sterilitatem et famem induxit, in uno simul eodemque negotio et misericordiam exhibens, et justitiam manifestans : ut cum pro peccatis nostris per famis inedia nos flagellat, justitiæ suæ rigorem ostendat; et cum subveniendi pauperibus occasionem exponit, misericordiæ causam impendat; quatenus cum flagellum Dei portaverimus patienter, et indigentibus liberaliter subvenerimus, liberemur utique per justitiam, et per misericordiam coronemur. Qui autem in tantæ necessitatis articulo non contentus etiam superflua retinuerit, sciat se tot mortibus esse dignum, quot inopes propter ipsius avaritiam mo-

riuntur; aut saltem tot esse puniendum suppliciiis, quot pœnis supplices affliguntur; nam « qui habuerit substantiam hujus mundi et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo? » (I Joan. iii). Nec se quisquam excuset, quia sufficit ut unusquisque tribuat secundum propriam facultatem. Si multum ei fuerit, abundanter impendat : si exiguum, etiam de exiguo libenter studeat impertiri (Tob iv) : ita quod necessitati aliquid subtrahat, et superfluitati auferat totum, ex toto restituens alienum, non semper in simplum, sed interdum in quadruplum. Res enim aliena subripitur aliquando per industriam scienter, aliquando per negligentiam ignoranter; cum vero res aliena subripiebatur scienter, si res exstabat, secundum legis justitiam restituebatur in duplum : si non exstabat, restituebatur in quadruplum, sicut jubetur in Exodo (c. xxii). Si autem res aliena subripiebatur per ignorantiam, reddebatur caput, et quinta pars desuper. Idem quoque fiebat de re furtiva, si furtum latebat, et fur confitens sponte reddebat, sicut in libro Numeri reperitur.

Ait illi Jesus : *Hodie salus domui huic facta est, eo quod et ipse filius sit Abraham.* Filius quidem, non carne, sed fide; non successione, sed imitatione, juxta quod Veritas ait : « Si filii Abraham estis, opera Abraham facite (Joan. viii). » — « Abraham credidit Deo, et reputatum est illi ad justitiam (Gen. xv; Rom. iv; Gal. iii). » Zachæus autem obediit Jesu, et factum est ei in salutem. Abraham angelos Domini suscepit hospitio (Gen. xviii). Zachæus autem Dominum angelorum. Abraham exultavit ut videret diem ejus, vidit et gavisus est (Joan. viii) : Zachæus autem ascendit in arborem sycomorum, ut videret illum transcurrentem, et descendens suscepit illum gaudens. Merito ergo *salus domui huic facta est, eo quod et ipse filius sit Abraham.* Venit enim filius hominis quærere, et salvum facere quod perierat. In hoc sane justificato plenitudo virtutum multipliciter assignatur, fides, spes, charitas, justitia, fortitudo, prudentia, temperantia, obedientia cum humilitate, hospitalitas cum hilaritate, misericordia cum largitate. Fides, quia præcurrens ascendit in arborem sycomorum; spes, quia quærebat videre Jesum quis esset; charitas, quia suscepit illum gaudens; justitia, quia reddidit quadruplum; fortitudo, quia stans dixit ad Dominum; prudentia, quia non solum dedit pauperibus, sed reddidit defraudatis; temperantia, quia non distribuit totum, sed dedit dimidium; obedientia cum humilitate, quia festinans descendit; hospitalitas cum hilaritate, quia suscepit eum gaudens; misericordia cum largitate, quia dimidium bonorum suorum dedit pauperibus, et reddidit defraudatis. Per fidem enim præcurrens ascendit in arborem sycomorum : in arborem sycomorum ascendit, qui fidem crucis extollit; per spem quærebat videre Jesum quis esset, vidit et gavisus est. Hinc enim Dominus

ait : « Petite, et dabitur vobis : quærite, et invenietis : pulsate, et aperietur vobis (*Luc. xi*). » Per charitatem suscepit illum gaudens; charitas enim gaudebat, quia veritatem suscipiebat. Per justitiam reddidit quadruplum; quia nemo justificatur a culpa, nisi restituat aliena. Per fortitudinem stabat, non jacebat ut debilis, sed stabat ut fortis; nam et Jesus ut Stephanum confortaret, non apparuit ei sedens, sed stans : « Ecce, inquit, video cœlos apertos, et Jesum stantem a dextris Dei (*Act. vii*). » Per prudentiam dedit pauperibus, et reddidit defraudatis; dedit proprium, et reddidit alienum. Graviter ergo peccant, qui decimas et primitias non reddunt sacerdotibus, sed eas pro sua voluntate distribuunt indigentibus. Per temperantiam dedit non totum, sed dimidiam partem; dedit superflua, et retinuit necessaria, dicente propheta : « Cum videris nudum, operi eum, et carnem tuam ne despexeris (*Isa. lviii*). » Per obedientiam festinavit, scriptum est enim : « Obedientia sine mora. » Per humilitatem descendit; quoniam « qui se humiliat, exaltabitur, et qui se exaltat, humiliabitur (*Luc. xviii*). » Per hospitalitatem cum hilaritate suscepit eum gaudens; quoniam « hilarem datorem diligit Deus. » Per misericordiam cum largitate dimidium honorum suorum dedit pauperibus, et ideo « justitia ejus manet in sæculum sæculi (*Psal. cxl*). » Scriptum est enim : « Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis (*Luc. ii*); » quia « sicut aqua exstinguit ignem, ita eleemosyna exstinguit peccatum (*Eccli. iii*). » Quis nostrum, charissimi, non dico dimidium, sed vel quartum, vel sextum, vel etiam duodecimum satagit pauperibus erogare? Quando secundum consilium Jesu Christi vendet universa quæ habet, et dabit pauperibus (*Matth. xix*), quando nec decimam reddit, quam reddere tenetur ex debito? (*Matth. xviii*). Certe superabundavit iniquitas, et refriguit charitas multorum (*Matth. xxiv*). Zachæus autem dimidium honorum suorum dedit pauperibus, et si quid aliquem defraudavit, reddidit quadruplum.

Ex istis virtutibus domus illa construitur, in qua Jesus habitare dignatur. *Festinans*, inquit, *descende*: quia hodie in domo tua oportet me manere. Est domus numinis, et est domus hominis, et est domus dæmonis. Domus Dei, per gratiam; domus hominis, per naturam; domus dæmonis, per culpam. De prima legitur : « Domum tuam, Domine, decet sanctitudo in longitudine dierum (*Psal. xcii*); » de secunda dicitur : « Qui domos habitant luteas, et terrenum habent fundamentum (*Job iv*); » de tertia scriptum est : « Revertar in domum meam unde exivi (*Matth. xii*). »

Vitiorum tectum est superbia, quæ est initium

A peccati (*Eccli. x*); ostium, concupiscentia, quæ militat adversus animam; pavimento, avaritia, quæ est idolorum servitus (*Gal. v*); quatuor latera parietum, sunt quatuor genera peccatorum, videlicet peccatum fragilitatis, per impotentiam; peccatum simplicitatis, per ignorantiam; peccatum securitatis, per negligentiam; et peccatum malignitatis, per invidentiam. In domo naturæ fundamentum est ratio, tectum memoria, ostium intellectus, pavimento voluntas, quatuor laterales parietes, quatuor naturales affectus, timor et spes, dolor et gaudium.

Hinc cupiunt homines, metuunt gaudentque dolentque. In domo gratiæ, fundamentum est fides. De qua dicit Apostolus : « Fides est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium (*Hebr. xi*). » Tectum est charitas, de qua Jacobus ait : « Charitas operit multitudinem peccatorum (*Jac. v*). » Ostium, obedientia, de qua Dominus ait : « Si vis intrare ad vitam, serva mandata (*Matth. xix*). » Pavimentum, humilitas, de qua Psalmista : « Adhæsit pavimento anima mea (*Psal. cxviii*). » Quatuor laterales parietes sunt quatuor principales virtutes, justitia, fortitudo, prudentia, temperantia. Hæc sunt in Apocalypsi (cap. xx) quatuor latera civitatis æqualia. Fenestræ sunt hospitalitas cum hilaritate, et misericordia cum largitate. Hæc est domus, de qua Dominus ait : « Si quis diligit me, sermones meos servabit; et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus (*Joan. xiv*). »

Verum et hæc sacra basilica domus est numinis et templum Dei, de qua Dominus ait : « Domus mea, domus orationis vocabitur (*Isa. lvi*; *Matth. xxi*). » In hanc domum hodie venit Jesus per dedicationis gratiam, et consecrationis effectum. Legitur enim quod templo Salomonis dedicato, cum sacerdotes dicerent : « Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus (*I Par. xvi*), » nebula implevit domum Domini, et obumbravit facies sacerdotum, ita quod se invicem videre non poterant. Et ait Salomon : « Dominus dixit ut habitaret in nebula (*III Reg. viii*). » *Dixit*, id est opere demonstravit, quoniam in monte Sina apparuit in nebula (*Exod. xix*), et Israel in nube præcessit (*Exod. xiv*), et ante Moysen positum in caverna petra pertransivit in nebula (*Exod. xxxiii*). Expressum mysterium, sed alias exponendum.

De cætero, fratres, quia quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt (*Rom. xv*), imitemur ergo Zachæum, ut in domo nostra Jesus habitare dignetur, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.